

T. B. M. M.

ZARİT CERİDESİ

Sekseninci İnikat

13.VI.1958 Cuma

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Sabık zabıt hulâsası	439:440	düğüne dair sualine Ziraat Vekili Nedim	
2. — Havale edilen evrak	440	Ökmen'in şifahi cevabı (6/104)	441:443
3. — Yoklama	441	4. — Niğde Mebusu Asım Eren'in,	
4. — Riyaset Divanının Heyeti Umumiyeye mâruzatı	441	Uzunköprü kaza merkezinde seylâpezdeler için inşa edilen evlere ait arsaların istimlâk muamelesinin intacedilip edilmediğine dair sualine Dahiliye Vekili Namık Gedik'in şifahi cevabı (6/105)	443:445
1. — Vazife ile yurt dışına giden Çalışma Vekili Hayrettin Erkmen'in avdetine kadar kendisine, Devlet Vekili Muzaffer Kurbanoğlu'nun vekillik edeceğine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/233)	441	5. — Mardin Mebusu Vahap Dizdaroğlu'nun, Mardin vilâyeti Memleket Hastanesinde ve kazalarında münhal doktor kadrolarının bulunup bulunmadığına dair sualine, Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekili Lûtfi Kırdar'ın şifahi cevabı (6/124)	445:448
5. — Sualler ve cevaplar	441	6. — Erzincan Mebusu Nusret Safa Coşkun'un, İzmit körfezindeki kazadan evvel Deniz Binbaşı İhsan Metiner'in, Denizcilik Bankasının dikkatini çektiği hakkındaki iddiaların doğru olup olmadığına, (6/129)	448:453
A — Şifahi sualler ve cevapları	441	7. — Erzincan Mebusu Nusret Safa Coşkun'un, Üsküdar vapuru kaptanına hareket etmemesi hakkında Liman Reisliğince emir verildiğinin doğru olup olmadığına dair suallerine Münakalât Vekili Fevzi Uçaner'in şifahi cevabı (6/130)	448:453
1. — Mardin Mebusu Mehmet Ali Arıkan'ın, Siird'in Müküs nahiyesindeki mahkemenin yeniden hizmete açılmasının düşünülp düşünülmediğine dair Adliye Vekilinden şifahi suali (6/111)	441		
2. — Mardin Mebusu Mehmet Ali Arıkan'ın, Siird Cumhuriyet Müddeiummiliği kadrosunun tamamlanmaması ve bâzı kazalara Cumhuriyet müddeiummisi tayin edilmemesi sebebine dair Adliye Vekilinden şifahi suali (6/112)	441		
3. — Niğde Mebusu Asım Eren'in, Edirne vilâyeti çiftçilerinin suni gübre ihtiyacını temin için ne gibi tedbirler düşünüp			

8. — Burdur Mebusu Alim Sipahi'nin, Yeşilova kazasının Sultanpınarı mevkiinde inşasına teşebbüs edilen verem hastanesine dair sualine Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekili Lûtfi Kırdar'ın şifahi cevabı (6/136) 453:456

9. — Çankırı Mebusu Dursun Akçaoğlu'nun, antibiyotiklerle diğer bâzı ilâçların temin ve tevzii hususunda ne gibi tedbir alındığına dair sualine Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekili Lûtfi Kırkar'ın, şifahi cevabı (6/137) 456:457

B — Tahriri sualler ve cevapları 474

1. — Ankara Mebusu Bülent Ecevit'in, Kredi Anlaşmaları için 1957 yılında Sovyetler Birliğine giden heyetlerimize ve sağlanan kredi miktarına, (7/68) 474

2. — Ankara Mebusu Bülent Ecevit'in, Sovyetler Birliği ile yapılan ticari temasların neticelerine, kredi ve teknik yardımla kurulacak fabrikalara, (7/69) 474

3. — Ankara Mebusu Bülent Ecevit'in, Sovyet yardımıyla kurulması tasarlanan fabrikaların dolâr veya EPU bölgelerinden sağlanabilecek kredilerle yapılması için teşebbüste bulunulup bulunulmadığına, (7/70) 474

4. — Ankara Mebusu Bülent Ecevit'in, Türkiye ile Sovyet Rusya arasındaki kredi ve teknik yardım anlaşmalarının iptaline ve yeni yardımlar için yapılan müzakerelerin durdurulmasına karar verilip verilmediğine, (7/71) 474

5. — Ankara Mebusu Bülent Ecevit'in, kurulacak fabrikalar için memleketimize gelmiş veya gelecek olan Sovyet teknisyenlerinin miktarına dair suallerine Hacıye Vekili Fatin Rüştü Zorlu'nun tahriri cevabı (7/72) 474:476

6. — Malatya Mebusu Nurettin Ak yurt'un, Malatya'nın Yeşilyurt kazası ortaokulunun ne zaman açılacağına dair sualine Maarif Vekili Celâl Yardımcı'nın tahriri cevabı (7/76) 476:477

7. — Malatya Mebusu Ahmet Fırat'ın, Akçadağ kazası sulama suyu işinin ne safhada olduğuna dair sualine Nafia Vekili Tevfik İleri'nin tahriri cevabı (7/84) 477

8. — Ankara Mebusu Selim Soley'in,

1956 ve 1957 senelerinde tevzie tâbi tutulan her nevi mal ve vasitanın Ankara kazalarına tahsis olunan miktarı ile ne şekilde dağıtıldığına dair sualine Ticaret Vekili Abdullah Aker'in tahriri cevabı (7/90) 477:479

9. — Malatya Mebusu Kâmil Sürenkök'ün, Darende kazasına bağlı Kulancağ nahiye merkezindeki bölge okuluna ait araziye dair sualine Maarif Vekili Celâl Yardımcı'nın tahriri cevabı (7/105) 480:482

10. — Malatya Mebusu Kâmil Sürenkök'ün, Darende kazasına bağlı Kulancağ nahiye merkezindeki bölge okulu binasının durumuna dair sualine Maarif Vekili Celâl Yardımcı'nın, tahriri cevabı (7/106) 483

11. — Kars Mebusu Behram Öcal'ın, Iğdır kazası ova kısmının Aras nehri taşkımindan korunması için ne gibi tedbirler alındığına dair sualine Nafia Vekili Tevfik İleri'nin tahriri cevabı (7/120) 483:484

12. — Kars Mebusu Behram Öcal'ın, Aras nehri tahribatını önlemek için yaptırılmakta olan mahmuzların biran evvel ikmali hususunda ne düşünüldüğüne dair sualine Nafia Vekili Tevfik İleri'nin, tahriri cevabı (7/121) 484:485

13. — Tokad Mebusu Faruk Ayanoglu'nun, 1950 - 1958 yılları arasında Tokad vilâyeti dâhilinde hangi köylere içme suyu getirildiğine ve bunun için kaç lira sarf edildiğine dair sualine Nafia Vekili Tevfik İleri'nin tahriri cevabı (7/123) 485

14. — Kayseri Mebusu Ali Rıza Kılıçkale'nin, elektrolit bakır sanayii hakkındaki sualine Sanayi Vekâleti Vekili Sitki Yırcalı'nın tahriri cevabı (7/130) 485:486

15. — Malatya Mebusu Mehmet Kartal'ın, Pütürge kazası merkezinin sulama suyu ihtiyacının temini hususunda yapılan tetkikatın neticesine dair sualine Nafia Vekili Tevfik İleri'nin, tahriri cevabı (7/141) 486:487

16. — Van Mebusu Sait Erdinç'in, Van vilâyetine bağlı Muradiye kazasındaki ortaokulda önümüzdeki yıl tedrisata başlanıp başlanmayacağına dair suali-

ne Maarif Vekili Celâl Yardımcı'nın tahriri cevabı (7/152)	487
17. — Gaziantep Mebusu Süleyman Kuranel'in, Gaziantep - Karkamış demiryoluna dair sualine Nafia Vekili Tevfik İleri'nin tahriri cevabı (7/162)	487:488
18. — Niğde Mebusu Rifat Gürsoy'un, Aksaray kazası Ortaokulunun lise haline kalbedilmesi için ne düşünüldüğüne dair sualine Maarif Vekili Celâl Yardımcı'nın tahriri cevabı (7/173)	488

Sayfa

Sayfa

19. — Ankara Mebusu Mehmet Ali Ceritoğlu'nun, Ankara ve Kırşehir'in bazı köylerindeki koyun ve keçilerde görülen çiçek ve ağrı hastalıklarının önlenmesi hususunda ne düşünüldüğüne dair sualine Ziraat Vekili Nedim Ökmen'in tahriri cevabı (7/194)	488:489
6. — Müzakere edilen maddeler	457
1. — Bankalar kanunu lâyihası ve Muvakkat Encümen mazbatası (1/70)	457:474

1. — SABIK ZABIT HULÂSASI

Sayın mebuslardan bâzılarına izin verilmesi hakkındaki Türkiye Büyük Millet Meclisi Riyaseti tezkeresi okundu ve izinler ayrı ayrı kabul edildi.

6309 sayılı Maden Kanununun 1 nci maddesinin tefsirine mahal olmadığına dair İktisat Encümeni mazbatası kabul olundu.

Bankalar kanunu lâyihasının maddeleri üzerindeki müzakerelere devam edildi.

13 . VI . 1958 Cuma günü saat 15 te toplanılmak üzere İnikada nihayet verildi.

Reisvekili	Kâtip
Kayseri Mebusu <i>İbrahim Kirazoğlu</i>	Kırklareli Mebusu <i>Mehmet Ali Ceylân</i>

Kâtip
Kayseri Mebusu
Hakkı Kurlmel

Sualler

Şifahi sualler

1. — Sivas Mebusu Halim Ateşalp'ın, Sivas Cer Atelyesinde çalışan bâzı işçilerin başka vilâyetlere nakledilmeleri sebebine dair şifahi sul takriri Münakalât Vekâletine gönderilmiştir. (6/219)

2. — Sivas Mebusu Halim Ateşalp'ın, sabit ve dar gelirli vatandaşların geçimleri hususunda ne düşünüldüğüne dair şifahi sul takriri Başvekâlete gönderilmiştir. (6/220)

3. — Burdur Mebusu Fethi Çelikbaş'ın, istimlâk bedellerinin peşin ödenip ödenmediğine dair şifahi sul takriri Dahiliye Vekâletine gönderilmiştir. (6/221)

4. — Elâzığ Mebusu Hürrem Müftügil'in, Hazer Hidro - Elektrik santralının hangi tarihte noksansız olarak hizmete gireceğine dair şifahi sul takriri Nafia Vekâletine gönderilmiştir. (6/222)

5. — Tokad Mebusu Şahap Kitapçı'nın, Tokad'ın Reşadiye kazası Gazipaşa İlkokulu başöğretmeninin Artova kazasına nakledilmesi sebebine dair şifahi sul takriri Maarif Vekâletine gönderilmiştir. (6/223)

6. — Adana Mebusu Suphi Baykam'ın, Bigadiç, İvrindi ve Sındırgı belediyelerinde reis seçimine neden müsaade olunmadığına dair şifahi sul takriri Dahiliye Vekâletine gönderilmiştir. (6/224)

7. — Niğde Mebusu İsmail Güven'in, Karayolları İdaresince yaptırılmakta olan Çiftelhan - Çakmak yolunda çalışan işçilere ödenen yevmiyelere dair şifahi sul takriri Nafia Vekâletine gönderilmiştir. (6/225)

8. — Ordu Mebusu Atif Topaloğlu'nun, Karadeniz bölgesi halkının geçim maksadiyle vâkı muhaceretini önlemek için ne gibi tedbir-

ler düşünülmesine dair şifahi sual tavriri İmar ve İskân Vekâletine gönderilmiştir. (6/226)

Tahriri sualler

1. — Niğde Mebusu İsmail Güven'in, Pozantı-Çamardı yolunun Karayolları Umum Müdür-lüğünce tamamlanmasının düşünülüp düşünül-medigine dair tahriri sual tavriri Nafia Vekâle-tine gönderilmiştir. (7/203)

2. — Ankara Mebusu Recep Dengin'in, Ür-güb'ün Ortahisar Belediyesine elektrik şebeke-sinin ihyası için bakır levha tahsis edilip edilme-digine dair tahriri sual tavriri Ticaret Vekâleti-ne gönderilmiştir. (7/204)

3. — Ankara Mebusu Osman Alişiroğlu'nun, Şereflikoçhisar arazisinin sulanması için ne dü-şünülmesine dair tahriri sual tavriri Nafia Ve-kâletine gönderilmiştir. (7/205)

4. — Ankara Mebusu Osman Alişiroğlu'nun, Şereflikoçhisar'da Peçenek barajının inşası için bir tasavvur mevcud olup olmadığına dair tahriri sual tavriri Nafia Vekâletine gönderilmiştir. (7/206)

5. — Ankara Mebusu Recep Dengin'in, Nev-şehir avukatlarından Dilâver Özay imzalı bir şikâyet telgrafının gelip gelmediğine dair tahriri sual tavriri Ticaret Vekâletine gönderilmiştir. (7/207)

6. — Ankara Mebusu Recep Dengin'in, Meh-met Ali Karaşahin ve Rasim Yönelmi adlarında iki vatandaş tarafından müşterek imzalı bir şikâyet dilekçesi verilip verilmediğine dair tahriri sual tavriri Sanayi Vekâletine gönderilmiştir. (7/208)

2. — HAVALE EDİLEN EVRAK

Teklifler

1. — Adana Mebusu Ahmet Karamüftüoğlu'nun, Toprak Mahsulleri Ofisi Kanununa ek ka-nun teklifi (2/197) (Ticaret, Ziraat, Maliye ve Bütçe encümenlerine)

2. — Sivas Mebusu Halim Ateşalp'in, Gayri-menkule tescülün def'i hakkındaki Kanunun 1 ne ve 4 ne maddelerine birer fıkra eklenme-sine ve aynı kanunun 2 ne maddesinin yürür-lükten kaldırılmasına dair kanun teklifi (2/198) (Dahiliye ve Adliye encümenlerine)

3. — Sivas Mebusu Halim Ateşalp'in, Türk Kanunu Medenisinin 439 ve 444 ne maddeleri-nin tadiline ve 445, 446 ne maddeleri ile Tapu Kanununun 5 ne maddesinin yürürlükten kaldı-

rılmasına dair kanun teklifi (2/199) (Adliye Encümenine)

4. — Yozgad Mebusu Ömer Lûtfi Erzurum-luoğlu'nun, Kat mülkiyeti kanunu teklifi (2/200) (Adliye Encümenine)

Mazbatalar

5. — Trabzon Mebusu Sabri Dilek'in, Sait Özçivril'in hükümlü bulunduğu cezanın kaldırıl-masına dair kanun teklifi ve Adliye Encümeni mazbatası (2/145) (Ruznameye)

6. — Zonguldak Mebusu Sebati Ataman'in, Fen Memurluğu hakkında kanun teklifi ve Maarif ve Nafia encümenleri mazbataları (2/156) (Ruz-nameye)

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 15,10

REİS — Reisvekili İbrahim Kirazoğlu

KÂTIPLER : Mehmet Ali Ceylân (Kırklareli), Attilâ Konuk (Antalya)

3. — YOKLAMA

REİS — Yoklama yapıyoruz.
(Gaziantep Mebuslarına kadar yoklama yapıldı.)

REİS — Ekseriyetimiz var, celseyi açıyoruz.

4. — RİYASET DİVANININ HEYETİ UMUMİYEYE MÂRUZATI

1. — *Vazife ile yurt dışına giden Çalışma Vekili Hayrettin Erkmen'in, avdetine kadar kendisine, Devlet Vekili Muzaffer Kurbanoglu'nun vekillik edeceğine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/233)*

REİS — Tezkereyi okuyoruz.
Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine
Vazife ile yurt dışına giden Çalışma Vekili

Hayrettin Erkmen'in avdetine kadar kendisine, Devlet Vekili Muzaffer Kurbanoglu'nun vekillik etmesinin Başvekilin teklifi üzerine muvafık görülmüş olduğunu saygı ile arz ederim.

Reisicumhur
C. Bayar

REİS — İttilanıza arz edilmiştir.

5. — SUALLER VE CEVAPLAR

A — ŞİFAHİ SUALLER VE CEVAPLARI

1. — *Mardin Mebusu Mehmet Ali Arıkan'ın, Sürd'in Müküş nahiyesindeki mahkemenin yeniden hizmete açılmasının düşünüülüp düşünülmediğine dair Adliye Vekilinden şifahi suali (6/111)*

REİS — Mehmet Ali Arıkan (Yok sesleri) soru sahibi olmadığından sual tahririye çevrilmiştir.

2. — *Mardin Mebusu Mehmet Ali Arıkan'ın, Sürd Cumhuriyet Müddeiumumlığı kadrosunun tamamlanmaması ve bazı kazalara Cumhuriyet Müddeiumumisi tayin edilmemesi sebebine dair Adliye Vekilinden şifahi suali (6/112)*

REİS — Soru sahibi olmadığından sual tahririye çevrilmiştir.

3. — *Niğde Mebusu Asım Eren'in, Edirne vilâyeti çiftçilerinin suni gübre ihtiyacını temin için ne gibi tedbirler düşünüldüğüne dair sualine Ziraat Vekili Nedim Ökmen'in şifahi cevabı (6/104)*

REİS — Asım Eren... Burada, Ziraat Vekili de buradalar. Soruyu okuyoruz.

4 Nisan 1958

Türkiye Büyük Millet Meclisi Sayın Riyasetine
Aşağıdaki sözlü sorumun Sayın Ziraat Vekili tarafından Büyük Millet Meclisi Umumi Heyetinde lütfen cevaplandırılmasını arz ve rica ederim.

Niğde Milletvekili
Asım Eren

Sözlü soru :

Edirne ilinin kıymetli mütenevvi toprak mahsulleri yetiştiren değerli çiftçilerinin senevi suni gübre ihtiyacının tamamen temini için çok âcil tedbir alınması lüzumu üzerinde Sayın Vekilin karar ve düşüncelerini lütfen izah buyurmaları.

REİS — Ziraat Vekili.

ZİRAAT VEKİLİ NEDİM ÖKMEN (Gaziantep) — Muhterem arkadaşlarım, bu senenin ilk dört ayında Edirne vilâyetine 648 buçuk

ton gübre verilmiştir. Bir kısmı yurda gelmiş, bir kısmı yolda olan 20 bin tonumuz daha vardır.

Bunun haricinde aşağı - yukarı altı milyon dolarlık ve yüz bin tona tekabül eden bir tahsis daha yapılmıştır.

Sual sahibi müsterih olsunlar, yalnız Edirne'nin değil, bütün memleketin ihtiyacını karşılamaktayız.

REİS — Asım Eren.

ASIM EREN (Niğde) — Muhterem arkadaşlar, Sayın Ziraat Vekilinin suni gübre ihtiyacının temini hakkındaki beyanlarını dikkatle dinledim. Eğer yanlış anlamadımsa 648 ton buyurdular. Edirne vilâyetine tahsis edilen - verilen değil - tahsis edilen.... (Soldan, verilen, sesleri.) Peçi efendim, verilen.

Muhterem arkadaşlar, suni gübre derdi filhakika sadece Edirne vilâyetinin derdi değildir, meselâ; meyva bakımından Niğde vilâyetinin de en büyük ihtiyacıdır. (Soldan, gürültüler, «Soru Edirne vilâyeti» sesleri)

REİS — Asım Bey, lütfen soru dâhilinde konuşun.

ASIM EREN (Devamla) — Ben de zaten sualimde, Dahili Nizamname gereğince sorunun sadece bir konuya taallük etmesi icabettiğinden yalnız Edirne vilâyetinin ihtiyacını ele aldım.

Muhterem arkadaşlar, Edirne'de arazi az ve bunun da büyük kısmı büyük çiftlik sahiplerinin elinde ve verimi de mahdut miktardadır. Bu sebeple bunun kalitesini yükseltecek, verimini artıracak en mühim unsur gübredir. O itibarla bilhassa Edirne vilâyetinde bu hal daha fazla göze çarptığı için sorumu arz ettim. Edirne ilinde çiftçilerin ettikleri mahdut miktardaki toprak kalitesini yükseltecek yegâne şey suni gübredir.

Tabii gübre membaları, at ve diğer canlı hayvanların gübreleri kâfi olsa başka gübreyi köylümüz esasen kullanmazdı. Nitekim Keşan'da Paşayığıt köyü tütüncülerinin yaptığı gibi. Onlar suni gübre kullanmazlar. Çünkü köylü suni gübre fiyatından memnun değildir. Beher kilogramı 35 - 40 kuruşa suni gübre alıp da kilosunu 38 kuruşa sattığı buğdaya nasıl kullanır? Hattâ tütüne de koymuyor. Sebep, bir dekar 30 kilo gübre gittiği için. Bugün verilenle verilebilmesi gereken miktar bire karşı on ile

yüz arasında tehalüf ediyor. Yani Edirne suni gübre ihtiyacına karşılık temin ettiği miktar ihtiyacın onda biri ile yüzde biri arasında değişmektedir. İhtiyaç yüz kilo ise, şimdi biz ancak bir kilo vermekteyiz. Düşününüz, ihtiyaç 100 kilo, biz bir kilo veriyoruz. Misallerini arz edeceğim.

Edirne merkezinde değil, Karaağaç 6 bin dekar araziye malik bir nahiyedir. Bu nahiyedeki 2 bin dekarı seylâp ihtimali olan Meriç vâdisinde kaldığı için, çıkarırsanız geriye 4 000 dekar kalır. 4 000 nüfusu olduğuna göre, nüfus başına bir dekar kabili zeri arazi kalmış olur. Buralarda sebzeçilik ve çeltikçilik yaparlar. Bu araziden bir senelik geçimini temin edecek, bu da tabii gübre ile gübrelenirse emeğini çıkarır, gübrelenmezse çıkarmaz. Her dekarına lâakal 30 ton gübre koymak iktiza edeceğine göre... (Soldan, gülüşmeler, «aaaa!» sesleri)

Affedersiniz, 30 kilo diyecektim, tekrar affınızı rica ederim, çok müdahale ettiğiniz için mesuliyeti sizin!..

Dekar başına 30 kilo olduğuna göre 4 000 dekar 120 ton eder. Buna mukabil Karaağaç'a bu sene sadece 30 ton verilmektedir.

Keşan'da piring ekimi yapılmakta, senede 250 bin dekar piring mahsulü alınmaktadır. 7 500 ton ihtiyaca mukabil 30 ton suni gübre verilmiştir.

İpsala'da çeltik mahsulü vardır. Bunların da yetmiş bin dekar tutan arazisine mukabil 2 100 ton suni gübre verilmesi lâzımgeldiği halde 30 ton verilmiştir.

Çok muhterem arkadaşlarım, gördünüz ki, verilenler yetersizdir. Ucuz ve bol suni gübre lâzımdır. Ucuz diyorum, çünkü ucuz olmadığı takdirde vatandaş için arzu edilen gelir sağlanmış olur. Esasen bu takdirde vatandaş acından ölecek ve fakat bu gübreyi kullanmak imkânını bulamayacaktır.

Azot sanayiinin de inkişaf ettirilmesi lâzımdır.

REİS — Asım Bey, bir dakikanız kaldı.

ASIM EREN (Devamla) — Çünkü Kütahya fabrikasının istihsali kendi etrafındaki sahaya bile kâfi gelmeyecektir. Bu sebeple Hükümetin Trakya'da meselâ Edirne vilâyeti dâhilinde bir suni gübre fabrikası açmasını ve bunu mahallen mütehasıslara tesbit ettirerek bu muntakanın ihtiyacını sağlamasını temenni ederim.

REİS — Asım Bey, cümlelerinizi tamamlayınız.

ASIM EREN (Devamla) — Bunun daha ucuza mal olmasını ve tevzi usulünün de daha salim bir şekilde raptedilmesini ve böylece bu ihtiyaç ve tahsis nispetlerinin daha âdil bir şekilde ırcamı rica ederim.

Hürmetlerimle.

REİS — Sual cevaplandırılmıştır, efendim.

4. — *Niğde Mebusu Asım Eren'in, Uzunköprü kaza merkezinde seylâpzedeler için inşa edilen evlere ait arsaların istimlâk muamelesinin intacedilip edilmediğine dair sualine Dahiliye Vekili Namık Gedik'in şifahi cevabı (6/105)*

REİS — Sual sahibi buradalar. (Burada sesleri) Dahiliye Vekili de buradalar. Suali okuyoruz, efendim.

4 Nisan 1958

T. B. M. M. Sayın Riyasetine

Aşağıdaki sözlü sorunun Sayın Dahiliye Vekili tarafından Büyük Millet Meclisi Umumi Heyetinde lütfen cevaplandırılmasına delâletlerini arz ve rica ederim.

Niğde Milletvekili
Asım Eren

Sözlü soru :

Edirne ilinin Uzunköprü ilçe merkezinde seylâpzedeler için inşa edilen 150 evin arsalarının istimlâk işlemi intacedilmiş değilse, sebeplerinin ve ne zaman intacedileceğinin Sayın Vekil tarafından lütfen izah buyurulması.

REİS — Dahiliye Vekili.

DAHİLİYE VEKİLİ NAMIK GEDİK (Ay-dın) — Niğde Mebusu Sayın Asım Eren'in Uzunköprü ilçe merkezinde seylâpzedeler için inşa edilen 150 evin arsalarının istimlâk işlemi intacedilmiş değilse sebeplerinin ve ne zaman intacedileceğine dair sorularına cevabımı arz ediyorum.

2.X.1956 tarihinde başlayan arsa istimlâk işlerinin bu işe memur komisyonun 6746 sayılı Kanununun 6 nci maddesindeki; «İstimlâk bedelleri vergi kıymetlerinin 15 mislini geçemez.» suretindeki hükmü muvacehesinde takdir edilecek kıymetin düşük olduğundan bahsile üç defa vazifeden affedilmiş olmaları dolayısıyla istimlâk işi 16.IV.1958 tarihinde ikmal edilmiştir. Mâruzatım bundan ibarettir.

REİS — Asım Eren.

ASIM EREN (Niğde) — Muterem arkadaşlar, Muhterem Dahiliye Vekilinin beyanlarını dikkatle dinledim. Kendilerine bu defa ikmal edilmiş olan istimlâk muamelesi dolayısıyla teşekkür ederim.

Yalnız mevzuubahsolan kanundan sonra 6830 numaralı ve 31 Ağustos 1956 tarihli bir Kanun çıkmıştır. Kaldı ki ondan evvel buyurdıkları 6146 sayılı Kanunda da esas teşkil eden bir hüküm vardır. Bu hüküm, mutlak gayrimenkul sahiplerinin rızalarının alınması şartıyla, teşkil edilecek bir komisyonun - ki mal sahiplerinden, belediyeden ve saireden muayyen adedde âza alınacağı esas kanunda yazılıdır - işte bunların mahallinde yapacakları takdiri kıymette esas olacak kıstasın, o anda o memleketteki alım - satım rayiçleriyle bunların emsalinin, istimlâk arifesindeki alım - satım rayicinde esas olması icabeder. Fakat eski bir kanunun; «Vergi miktarının 15 mislini tecavüz etmeme.» kaydı şüphesiz ki, vatandaşı mağdur etmiştir. Esasen istimlâkin uzun zaman yapılamamasının sebebi da bu hususlarda mal sahipleri ile idare arasında çıkan bu ihtilâflardır. Gerek 6146 sayılı Kanunun, gerekse 1956 senesinde çıkan 6830 sayılı Kanunun emrettiği (Komisyonca takdiri kıymet) gibi bir hükmün yerine getirilmemesi bu ihtilâfın en mühim sebeplerindendir. İstimlâk ilânı veya tebligatı kanununun 13 ncü maddesinde mufassal olarak zikredilmiştir, bu tebligatın yapılmaması veya usuli muamelenin yapılmaması bir,

İkincisi de; istimlâk muamelesi yapılmadan arazi üzerinde seylâpzedelere ev inşasına başlanmış olması gibi, âdeta zorla araziye el koymak gibi bir vaziyet hâsıl olduğu nazarı dikkati celbediyor.

Mal sahiplerinin ademimemnuniyet izhar etmelerinin başlıca sebebi zannederim ki, istimlâk bedelinin azlığından daha ziyade, bu tebligat muamelelerinin yapılmaması olsa ektir. Mahallî halkla yaptığım temasta hisettiğim vaziyet budur. Diyorlar ki, istimlâk Kanununun eskisi de, yenisi de şahsan veya gazetelerle ilân yapılmasını âmirdir; formalitesi kanunda yazılıdır.

Tebliğat yapılmadan ve bu tebliğat üzerine mal sahiplerinin itiraz ve Şûrayı Devlete veya

mahallî asliye hukuk mahkemesine müracaat etmelerine meydan verilmeden ve arazi sahibi vatandaşların bu arazileri üzerinde zeriyat yapmalarına mâni olunmaması yolunda Anayasanın sarîh hükümlerine rağmen, eski Belediye Kanununa göre ve Vekil Beyefendinin de buyurduğu gibi, yapılan istimlâk işlemi biraz evvel numarasını arz ettiğim kanunun sarîh hükümlerine uymamaktadır. Mülkiyet hakkına, idarenin bu şekilde el uzatması karşısında bugünkü kanunun müstacelen istimlâk usulü namı altında yine bu mevzuda usuli tebligat sonunda ve itiraz hakkının da yani muayyen bir müddet zarfında mahallî asliye hukuk mahkemesine ve Şûrayı Devlete müracaat hakkı mahfuz tutulmak şartıyla mevcut bu imkânların verilmediği yolunda gayrimenkul sahibi vatandaşların şikâyetleri tevali etmiş ve fakat mesele yalnız bununla kalmamış, ayrıca Hükümetin göndermiş olduğu 2,5 milyon liralık tahsisatın birtakım suiistimallere mevzu teşkil ettiği şayiası da orada yayılmıştır. Bunların doğru olup olmadığını tahkik buyurmalarını Sayın Vekil Beyefendiden rica ederim. Mahallî vilâyet vasıtasıyla veya müfettişleriyle, bilhassa mühalefet partileri mensuplarının ifadelerine müracaat edilmek suretiyle tesbit buyurulmasına delâletlerini istirham ederim.

REİS — Yarım dakikanız kaldı, Asım Bey, cümlelerinizi bitiriniz.

ASIM EREN (Devamla) — Bugün esas itibariyle bu istimlâk şeklinde yolsuzluk olmuştur. Buna ilâveten bir noktası daha vardır ki, o da artık istimlâk maksadını kaybetmiştir. Binaların inşası uzun sürdüğü için seylâpzedeler kendi hasarzedeye evlerini bu arada tamir etmişlerdir. Bugün seylâpzedeye bir tek insan, bir tek aile tamir edilen evlere girmemiş, kendi evlerine girmişlerdir. O halde evlerin kanuni maksadı tahsisi kaybolmuştur. Mevcut İstimlâk Kanununda ise, (Tesisat yapılmazsa, arazinin maksadı tahsisi kaybolduğu zaman, gayrimenkuller kendilerine geriverilir) diye bir hüküm vardır. Sayın Vekilden istirham ederim, maksadı tahsis kaybolmuştur, bu arazinin üzerinde yapılan binaların seylâpzedelere faizsiz 20 sene taksitli borçla temlik gibi bir atıfet veya istimlâk sahiplerine arazinin iade edilmesi suretiyle kendileri borçlandırılmak, meselâ % 5 faizle borçlandırılmak suretiyle kanunda mevcut hükümler

dairesinde bir kanun lâyihası hazırılarak bunların kendilerine verilmesini bilhassa istirham ediyorum.

Şâyi olan meseleler de tahkik edilsin, yayılmış olan bu şâyialar mahallinde söndürülmüş olacaktır.

REİS — Dahiliye Vekili.

DAHİLİYE VEKİLİ NAMIK GEDİK (Aydın) — Muhterem arkadaşımızın, vekâletime tevcih buyurduğu sual takririni müsaadenizle bir defa daha okuyacağım :

«Edirne ilinin Uzunköprü ilçesinde seylâpzedeler için inşa edilen 150 evin arsalarının istimlâk işlemi intacedilmiş değilse, sebeplerinin ve ne zaman intacedileceğinin lütfen izahı.»

Sual, sadece istimlâk işleminin intacedilip edilmediğini izah etmemi, edilmemişse, ne zaman intacedileceğinin tarafımdan izahını istihdaf eden bir sualdir.

Muhterem arkadaşım, istimlâk meselesine temas ettikten sonra istimlâk için gönderilen 2,5 milyonluk işte yolsuzlukların olduğunu, bunlara sebebiyet verildiğini Yüksek Heyetiniz huzurunda ifade ettiler. Eğer bu yolda bir bilgileri mevcut ise, yine bir sualle Yüksek Heyetinize, vekâletime bildirilirse, bu hususu da vekâletim veya Nafia Vekâleti, bu suale muhatabolan yer mahiyetini tahkik eder. Bu mevzuda, istimlâk işlerinde yolsuzluk yapılmış olduğuna dair bize malûmat ve şikâyet gelmemiştir.

İkinci mesele, ciheti tahsis mevzuudur. Takdir edersiniz ki; sualin içinde bu, mevcut değildir. Mamafih arkadaşımın beyanatını yalnız vekâletim noktasından tetkik etmeye ve şifahi olarak malûmat vermeye gayret edeceğim.

REİS — Asım Eren.

ASIM EREN (Niğde) — Muhterem arkadaşlarım; huzurunuzu fazla işgal etmiyeceğim. Filhakika bu yolsuzluklar üzerinde bendeniz elimde vesika yoktur. Bendeniz sadece şâyi olan bir hususu arz ettim. Yalnız şu nokta mühimdir; maksadım partizanca bir harekette bulunup da bütün infiali üzerine çekmek değildir. Sadece şunu arz etmek isterim ki; istimlâki yapılmış olan arazinin sahipleri Demokrat Partili olanlardan seçilmemişlerdir, D. P. li olmayanların arazisine bu şekilde el konulmuştur. Belediye, kanunun bugünkü hükümlerine rağmen, eski 6142 sayılı Kanuna sığınmıştır. Yani

bedel meselesinde kanuni takdiri kıymet komisyonu metre kareye 125 kuruş takdir ettiği ve bu keyfiyet, sonunda halka da ilân edildiği halde belediyenin «15 mislinden fazla veremem» diyerek ancak metre kareye 70 - 80 kuruş kabul ettiği ve fakat 125 kuruş üzerinden merkezden talepte bulunduğu, aradaki farkın mevzuundan başka yerlere sarf edildiği şayiisi vardır. Bu, açık tâbiri ile ideresizlik demektir. Bu hususta kendilerinin kuvvet ve kudretleri vardır. Teftiş ve tetkik heyetleri vardır. Bunu araştırsınlar, doğru mudur, değil midir tahkik buyursunlar.

Bu 80 - 125 kuruş arasındaki farka gelince; vatandaşa bugün mahallinde, beher metre karesi 8 - 10 kıraya satılmakta olan arsalarına, komisyon tarafından 125 kuruş tesbit edildiği halde kendilerine bu bedeli vermeyip de belediyenin 75 - 80 kuruş üzerinden ısrar etmesi, valinin ikazına rağmen de yine bu şekilde bir tasarrufta bulunmak hususunda gayret ve taannüt göstermesi hiçbir şekilde teviz edilemez. Buna esasen belediyenin de hakkı yoktur.

Demokrat Partili arkadaşlardan, her hangi bir vatandaşın arazisi istimlak edilmeyip de, Demokrat Partiye mensubolmayan bir vatandaşın arsası hususunda bu gibi mağduriyeti mucip bir hareket yapılmışsa, bunun da viedanlarınızda elbet bir mâkes bulacağımı huzurunuzda arz ederim efendim.

REİS — Dahiliye Vekili

DAHİLİYE VEKİLİ NAMIK GEDİK (Aydın) — Üçüncü defa yüksek huzurunuzu işgal ediyorum, özür dilerim.

Muhterem arkadaşlar; bir mesele hakkında temenni mahiyetinde izhar edilen hususlara demin arzı cevap etmiştim. Soru ile doğrudan doğruya alâkası olmamakla beraber burada görüşülmüş bir mesele olarak bu konu üzerinde duracağımı beyan ettim. Yalnız burada bir nokta üzerinde duracağım. Kendileri ifade buyurdular; her hangi partizan görüşle bu suali getirmedi, diyorlar. Bu teminatı vermeye lüzum yoktu. Ama arkasından istimlak edilen yerler yalnız muhalefete mensubolanlarındır, bunların arasında demokratların bulunmadığı yolundaki beyanlarını dinleyince partizan bir zihniyetle vermedim yolundaki teminatları muvacehesinde insan hayrette kalıyor.

İstimlak muamelesi nihayet 150 ev içindir. Bunların içinde oturanların hangi partiye mensubolduklarını ne ben, ne de mesai arkadaşlarım bilmektedir. Binaenaleyh ifadelerini kabul edemeyeceğim.

Yine bu istikametle yapılmış bir tercih muamelesi varsa tahkik edeceğim, alâkalıların nazarı dikkatlerini celbedeceğim. (Soldan bravo sesleri) Yalnız bu zihniyete ne bizim ne de arkadaşlarımızın zihniyetleri müsait değildir.

REİS — Asım Eren. (Gürültüler)

Sual dâhilinde kalmanızı rica ederim, Asım Bey.

ASIM EREN (Niğde) — Efendim; özür dilerim, inşaat Uzunköprü kasabasında üç ayrı mahallede yapılmıştır. Bunlar Atatürk mahallesi, Mescit mahallesi ve Kavak - Muradiye mahallesidir.

Eğer aynı yerde yapılmış olsaydı muhtelif vatandaşların mülkleri karışık olabilirdi. Bu itibarla tümünün Demokrat Partili olmanın tasarruflarındaki arazi olması tesadüfi değildir. Üç ayrı yerdedir:

Diğer hususlara teşekkür ederim.

REİS — Sual cevaplandırılmıştır.

5. — *Mardin Mebusu Vahap Dizdaroğlu'nun, Mardin vilâyeti Memleket Hastanesinde ve kazalarında münhal doktor kadrolarının bulunup bulunmadığına dair sualine Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekili Lûtfi Kırdar'ın şifahi cevabı (6/124)*

REİS — Sual sahibi arkadaşımız buradalar mı? Burada. Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekili burada. Suali okuyoruz, efendim.

9 . IV . 1958

Türkiye Büyük Millet Meclisi Sayın Riyasetine Aşağıdaki sorunun Sayın Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekili tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasına delâletlerinizi rica ederim.

Saygılarımla.

Mardin Milletvekili
Vahap Dizdaroğlu

Mardin vilâyeti Memleket Hastanesinin mütehassıs kadrosunda eksik var mıdır? Kaç kazasında doktor yoktur. Kapanmış ve müstahdemlerinin işine son verilmiş sağlık merkezi var mıdır?

REİS — Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekili.

SIHHAT VE İÇTİMAİ MUAVENET VEKİLİ LÜTFİ KIRDAR (İstanbul) — Muhterem arkadaşlar, arkadaşımız Vahap Dizdaroğlu, Mardin Devlet Hastanesinin mütahassıs kadrolarında eksik olup olmadığını, Mardin'in kaç kazasında tabip bulunmadığını ve kapanmış ve müstahdemlerinin işine son verilmiş sağlık merkezinin bulunup bulunmadığını sormaktadır.

Mardin Devlet Hastanesi 80 yataklıdır. Hastanede dahiliye, hariciye, kadın, doğum ve bölge için çok ehemmiyetli bulunan göz servisi bir de rontgen bulunmaktadır.

Halen bunlardan dahiliye, hariciye ve göz hastalıkları kadroları doludur. Yalnız nisaniye ve radyoloji kadroları boştur. Talip zuhurunda bu kadrolara tâyin yapılacaktır.

Mardin vilâyetinin on bir kazasından dokuzunda Hükümet tabibi mevcuttur. İkisinde Hükümet tabibi kadrosu münhaldir. Bu iki münhal kadroyu mecburi hizmetli tabiplerle doldurmayı göz önünde tutmaktayız.

Mardin vilâyetinde kapanmış sağlık merkezi yoktur. Yalnız Derik kazası Sağlık Merkezi müstahdemlerinin işlerine Vekâletçe görülen lüzum üzerine son verilmiştir. Bu gibi muameleleri tatbika vilâyet salâhiyetlidir.

Hürmetlerimle.

REİS — Soru sahibi, buyurun.

VAHAP DİZDAROĞLU (Mardin) — Muhterem arkadaşlarım, memlekete salgın hastalıkların bir giriş kapısı olan Mardin vilâyetinde tabip kadrosunun, üzerinde durulması gereken ehemmiyetli bir mevzu olduğunu takdir edersiniz. Mardin vilâyetinin 10 kazasından beşinde, sözlü sorumu verdiğim zaman, maalesef doktor yoktu, Şimdi Vekil Beyin izahlarından anlıyoruz ki, bu tâyinler yapılmıştır veya yapılacaktır.

Geçenlerde burada konuşan Sayın Nafia Vekilinin bir sözüne de temas edeceğim. Nafia Vekili 30 milyon harcamasına rağmen Mardin'in 10 kazasından yedisinin yollarında yağmur yağar yağmaz nakil vasıtaları işlemez. (Soldan; gürlütüler)

REİS — Rica ederim dinleyiniz arkadaşlar.

VAHAP DİZDAROĞLU (Devamla) — Hiçbir kazada eczane mevcut değildir, ilâç yok-

tur, yol yoktur. Eğer biz bu kazalarımızda doktor da bulundurmazsak müsaadenizle arz edeyim, vatandaş, eski skolastik, metafizik devrinde olduğu gibi yine ağaçlara ip bağlamak, muska yazdırmak cihetine gidecektir. İlâç yokluğundan eli kolu bağlı, hastasına hiçbir yardımda bulunamayan doktorlarımızı, hastaları teselli bakımından olsun, kazalarda bulundurmamak mecburiyetindeyiz.

Bundan başka vatandaşın Devletin resmî muameleleriyle olan münasebetlerinde; resmî raporlar almak için keşifler v. s. de doktorun yine ehemmiyeti büyüktür. Çok zamanlar bir katil hâdisesinde keşif için cenaze günlerce doktor beklemektedir.

Vekil Beyin ifadelerinden de anlıyoruz ki; doktor kadro ve münhalâtı üzerinde durmamız icabetmektedir. Araştıracak olursak bunda iktisadi sebebin çok büyük rolü olduğunu kabul etmek lâzımdır. Bugün bir doktor ayda iki yüz lira ile çalışamaz. Hekimin de cemiyet içerisinde yaşayabilmesi için hayat seviyesini ayarlamamız lâzımdır.

İkincisi; ömrünün 17 - 23 senesini tıp tahsiliyle geçiren hekimlerimizi partizan zihniyetler tesirlerinden kurtarmak lâzımdır.

Şimdi Mardin Sağlık müesseselerine gelince: Mardin Memleket Hastanesinde kadın, doğum doktoru yoktur. Burada röntgen mütahassısı da mevcut değildir. 20 seneden beri memlekette röntgen cihazı olmasına rağmen buraya bir röntgen mütahassısı yollanmamıştır. Bu durumda Türkiyede zannetmem ki, başka bir vilâyet daha bulunsun.

Mardin'de bir Verem Savaş Dispanseri vardır. Teşkilâtı ve vasıtaları mükemmeldir. Fakat bu teşkilâtın başında kompetan bir doktor mevcut değildir. Bunun başındaki doktoru Mardin Sağlık Müdürü tâyin etmek suretiyle bu arkadaş kırtasiye işleriyle uğraştırılmakta ve kendisinden beklenen istifade temin edilememektedir.

Mardin sağlık merkezlerine gelince: Mardin vilâyeti dâhilinde üç sağlık merkezi vardır.

Midyat Sağlık Merkezi çalışmaktadır. Fakat Nusaybin Sağlık Merkezi için vekâletten bir ricamız olacaktır. Nusaybin hudut bölgesi olduğu için askerlerimizle kaçakçılar arasında birçok müsademeler olmakta ve bu arada askerlerimiz arasında da sık sık yaralanmalar vu-

kubulmaktadır. Yaralıları ise Diyarbakır veya Mardin'e nakledilmek mecburiyeti vardır. Bu itibarla Nusseybin sağlık merkezinin bir operatörle takviye edilmesi muvafık olacağı kanaatindeyim. Çünkü kış mevsiminde yaralıları nakil imkânı dahi bulunmamaktadır.

REİS — Bir dakikanız kaldı.

VAHAP DİZDAROĞLU (Devamla) — Derik Sağlık Merkezine gelince: Bu ibret verici meseleyi huzurunuzda arz etmek istiyorum. Derik parti başkanı sağlık merkezi müstahdemlerinin işlerine son verilmesini, doktordan talep ediyor; «Bu müstahdemlerin vazifelerine son veriniz», diyor. Doktorun, «Hiç bir suiistimali bulunmayan ve hiçbir şekilde suiistimal yapmamış olan bu memurların kanun muvacehesinde vazifelerine son vermenin hak ve yetkisinden olmadığını», söylemesi üzerine, tehdidediliyor, seni kısa zamanda tâyin ettireceğiz, deniliyor. Ve hakikaten kısa bir zaman sonra başka yere tâyin edilmek suretiyle dediklerini yapıyorlar. Bu particilik zihniyeti yüzünden âmme hizmetleri aksıyor. 5 aydan beri gayrifaal olan bu müessesese yalnız particilik zihniyeti için kapatılmış oluyor.

Muhterem arkadaşlar; ben burada bu meseleyi, mesuliyetini Demokrat Partiye maletmek için değil, fakat Demokrat Partiye mensubiyeti dolayısıyla, şahsi menfaatleri için sağlık müesseselerimizi dahi kendi hizmetine kurban edenlere yüksek nazarlarınızı celbetmek için söylüyorum. Bunlar hakkında tahkikat açılmasını istirham ederim.

REİS — Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekili.

SIHHAT VE İCTİMAİ MUAVENET VEKİLİ LÜTFİ KIRDAR (İstanbul) — Efendim, Dizdaroğlu arkadaşımız oradaki memurun değiştirilmesinden bahsetti. Vilâyet kendi salâhiyeti dâhilinde değiştirmiştir. Bunu mühim bir mesele addederek burada partizanlık, diye bahsetmek bence doğru değildir. Sağlık merkezinin de kapandığı vâkı değildir.

Sonra, Mardin vilâyetinde doktor azlığından bahsettiler. Bunda müttefikiz, buna hiç şüphemiz yoktur. Bunun içindir ki, Demokrat Parti İktidarı, iktidara geldiği günden beri... (Sağdan, gülüşmeler), (Sağdan ve soldan, alkışlar) Alkışlayın, hakikaten alkışlanmaya değer bir vaziyet vardır. Yalnız lütfen dinleyiniz. Boş

lâf etmiyoruz. Rakamlarla konuşmak öteden beri âdetimdir.

Benim kanaatime göre arkadaşlar, bir memlekette bir sene evvelkine nazaran bir değişme ve ilerleme varsa o memlekette yükselme vardır. Aynı yerde durmuşsa o memlekette terakki yoktur. Bu itibarla ben öteden beri hâdiseleri evvelkilerle mukayese ederim. Hattâ İstanbul'da bulunduğum zamanlarda gazeteci arkadaşlarıma memleket meselelerinde cevap verirken daima bir sene, beş sene evvelkilerle veya işe başladığım zamanla mukayeseler yapardım. Bugün de aynı mukayeseyi yapacağım.

1949 senesinde bütün memlekette 6899 yatak vardı. Bugün 15695 e çıkarılmıştır. (Soldan, şiddetli alkışlar) Şimdi Türkiye, Türkiye olağdan beri, Devleti Aliye-i Osmaniye'den beri yapılan hastaneler de dâhil olduğu halde, bütün memlekette 6 899 yatak varken bu rakamı 15 bine çıkarmak elbette bir meseledir, bir gayrettir, bir memleket sevgisidir ve bir vatan sevgisidir. (Soldan, alkışlar) İster muvafık olsun, ister muhalif olsun, bu adedin bu kadar çıkmasına ancak, memnun olmak lâzımgelir. (Soldan, alkışlar)

Sonra yine mazur görsünler, aynı şeye geliyorum, verem hastalığından falan bahsettiler. Bütün Türkiye'de 1 097 verem yatağı vardı, bu yataklar da yalnız İstanbul'da idi. Bugün bu miktar 9 000 rakamına çıkmıştır. Türkiye, Türkiye olağ böyle ufak bir rakamı 1 097 rakamını 9 000 e bu yedi sene içinde çıkarmıştır. Az mıdır, arkadaşlar? (Soldan, alkışlar)

REİS — Vahap Dizdaroğlu.

VAHAP DİZDAROĞLU (Mardin) — Muhterem arkadaşlarım; sözlü sorumla ilgili olmasına rağmen Vekil Beye şu noktayı hatırlatmak isterim. Bir defa, yatak mevzuunda Osmanlı Devletine kadar yatak adedini mukayese edeceklerine, geçen sene ile bu seneyi mukayese etmiş olsalardı ne kadar yatak ilâve edilmiş olduğunu görecektlerdi. (Soldan, gürültüler) 2 nci husus: Hususi Muhasebenin de ne kadar yatağı olduğunu söylemiş olsalardı o zaman hakiki yatak adedi ortaya çıkmış olacaktı. (Sağdan, bravo sesleri)

Şimdi asıl mevzua geliyorum, muhterem arkadaşlarım. Ben burada konuşurken arz ettim: Bir âmme müessesesinin, zamanımızda açılmış bir sağlık merkezinin tek bir şahsın zihniyeti için, bütün bir kasa'ba halkı bu müesseseden mahrum

edilmiştir, dedin. (Soldan «böyle bir şey yok» sseleri) Arkadaşlar, sizin böyle demeniz bir şey ifade etmez. Dispanserin kapısı 5 aydır kilitlidir. Bütün bu zaman zarfında bir tek hasta dahi muayene edilmiş değildir. Doktor yok ki, kim muayene edecek?

Meselenin esası şudur : Vekâletten habersiz bir tasarrufa cesaret eden bu vali hakkında Dahiliye Vekâletince tahkikat açılmasını talebediyorum. (Sağdan, bravo sesleri, alkışlar)

REİS — Sual cevaplandırılmıştır, efendim.

6. — *Erzincan Mebusu Nusret Safa Coşkun'un, İzmit körfezindeki kazadan evvel Deniz Binbaşısı İhsan Metiner'in, Denizcilik Bankasının dikkatini çektiği hakkındaki iddiaların doğru olup olmadığına, (6/129)*

7. — *Erzincan Mebusu Nusret Safa Coşkun'un, Üsküdar vapuru kaptanına hareket etmemesi hakkında Liman Reisiğince emir verildiğinin doğru olup olmadığına dair suallerine Münakalât Vekili Fevzi Uçaner'in şifahi cevabı (6/130)*

REİS — Nusret Safa Coşkun burada mı?... Burada.

Suali okuyoruz, efendim.

10. IV. 1958

Büyük Millet Meclisi Sayın Başkanlığına

1 Mart 1958 tarihinde İzmit Körfezinde «Üsküdar» Vapurunun batması suretiyle vukubulan hâdise dolayısıyla;

Aşağıdaki sorunun Sayın Münakalât Vekili tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasına delâletinizi rica ederim.

Saygılarımla.

Erzincan Milletvekili
Nusret Safa Coşkun

Göleükte Deniz Binbaşısı İhsan Metiner'in mütaaddit defalar Denizcilik Bankasının dikkatini çektiği, hattâ kaza günü dahi bu hususta harekete geçtiği hakkındaki iddialar vârit midir?

MÜNAKALÂT VEKİLİ FEYZİ UÇANER (İzmir) — Efendim, Nusret Safa Coşkun'un bu mevzuda bir suali daha var, o da okunsun, ikisine birden cevap vereyim.

NUSRET SAFA COŞKUN (Erzincan) — Hayır, olmaz.

REİS — Müsaade buyurun, ikinci sual için de söz hakkınız mahfuz, söz vereceğim.

NUSRET SAFA COŞKUN (Erzincan) — Pekâlâ.

REİS — İkinci suali okuyoruz, efendim.

10. IV. 1958

T. B. M. Meclisi Sayın Başkanlığına

1 Mart 1958 tarihinde İzmit Körfezinde «Üsküdar» vapurunun batması suretiyle vukubulan hâdise dolayısıyla;

Aşağıdaki sorunun Sayın Münakalât Vekili tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasına delâletinizi rica ederim.

Saygılarımla.

Erzincan Milletvekili
Nusret Safa Coşkun

Kocaeli Liman Riyasetine yine aynı mevzuda müracaatlerde bulunulduğu, Reisin kazadan bir müddet evvel kaptana meteoroloji raporlarına istinaden, hareket etmemesi gerektiği hakkında emir verdiği iddiaları doğru mudur? Ve Liman Reisi vâkı şikâyetler üzerine veya şahsi endişesiyle «Üsküdar» ın değiştirilmesini idarenden istemiş midir?

SABATİ ATAMAN (Zonguldak) — Sualinde Mebus dememiş, kabul etmemek lâzımdır.

REİS — Riyaset takdir eder.

Münakalât Vekili buyurun.

MÜNAKALÂT VEKİLİ FEYZİ UÇANER (İzmir) — Arkadaşlarım; Erzincan Mebusu sayın Nusret Safa Coşkun sorduğu birinci sualinde; Göleük'te Deniz Binbaşısı İhsan Metiner'in, hâdise tarihinden evvel mütaaddit defalar Denizcilik Bankasının dikkatini çektiği, hattâ kaza günü dahi bu hususta harekete geçtiği hakkındaki iddialar vârit midir diye sormaktadır.

Nusret Safa Coşkun ikinci bir sualinde; Kocaeli Liman Riyasetine yine aynı mevzuda müracaatlerde bulunulduğu ve reisin kazadan bir müddet evvel kaptana meteoroloji raporlarına istinaden, hareket etmemesi gerektiği hakkında emir verdiği iddiaları doğru mudur? Ve liman reisi vâkı şikâyetler üzerine veya şahsi endişesiyle «Üsküdar» ın değiştirilmesini idarenden istemiş midir? Diye Sormaktadır.

Şimdi kendilerine cevaplarımı arz ediyorum. Vekâlet müfettişlerine yaptığım tahkikatta Deniz Binbaşısı İhsan Metiner'in yazılı olarak verdiği ifadesinde: Mütaaddit defalar Denizci-

lik Bankasının dikkatini çektiğine dair bir şey yoktur. Yalnız 1957 senesi içinde Denizcilik Bankası Şehir Hatları İşletme Müdürlüğüne 7 maddelik bir mektup yazdığını mektubunda - iskelelerde vapurlara iskele tahtası verilmediğini - İzmit iskelesine yanaşan vapurlara verilen iskele tahtalarının meyilli konması yüzünden çocuk ve ihtiyarların müşkülâta mâruz kaldığını - gemilerin istiap haddinden fazla yolcu taşıdığını - vapur hareket satlerinin talebelerin mektebe gitme ve mektepten çıkma saatlerine göre tadil edilmesini rica ettiğini söylemekte ise de böyle bir müracaatın gerek Denizcilik Bankasına ve gerekse Şehir Hatları İşletmesinde tesbiti mümkün olamamıştır. Kaldı ki :

Bu mektubun Denizcilik Bankasına vâsıl olmuş olduğu tesbit edilmiş olsa dahi ismi geçen binbaşının mektup muhtevası hakkında mazbut ifadesine göre mektubunda Üsküdar vapurunun veya aynı tarihte körfezde çalışan diğer vapurların çalıştırılmalarında her hangi bir mahzur olduğunu veya olabileceğini yazmamış ve bu hususta en ufak bir endişe bile izhar etmemiştir. Yalnız mektubunda mevzu bahis ettiği ve en mühim olan istiap haddinden fazla yolcu alınıp alınmamasının daha evvel ve bilvesile izah ettiğim gibi Üsküdar kazasıyla bir münasebeti yoktur. Çünkü vapur battığında içinde istiap haddinden çok az yolcu bulunduğu her bakımdan yapılan tetkikat ve tahkikat neticesinde sabit olmuştur.

Diğer mevzu; hâdise günü, deniz binbaşısı İhsan Metiner'in harekete geçtiği ve Liman Reisinin kazadan bir müddet evvel kaptana Meteoroloji raporlarına itina ile hareket etmemesi gerektiği hakkında emir verdiği iddialarının doğru olup olmadığına gelince;

Deniz Binbaşısı İhsan Metiner'in yine mazbut ifadesine göre hâdise günü Gölçükten askerî telefonla İzmit jandarmasını aradığını ve kısa zamanda jandarma ile muhabere temin ettiğini Gölçük'te denizin çok fazla olduğu ve içinde kendi kızının da bulunduğu 12,30 vapuruna talebelerin bindirilmemesi için bir erle iskeleye haber gönderilmesini rica ettiği ve fakat karşısındakinin yanlış anlayıp vapur kalkmasını mı? dediğini ve telefonun kapandığını ifade etmektedir. Bu haber liman reisine ulaşmamıştır. Ancak yine yapılan tahkikat ve tetkikat neticesinde hâdise günü ve vapur kalk-

madan evvel bir müvezzi in Liman Reisliğine gelerek Karamursal'den bir telefon geldiğini ve havanın sertleşmekte olduğunu limana haber verilmesinin kendisine söylendiğini bildirmiştir.

Liman Reisi bu haberi kömür iskelesinde kömür almakta bulunan Üsküdar vapuru kaptanı ile Kars motoru kaptanına bizzat iskeleye kadar giderek bildirdiği tesbit edilmiştir.

Meteoroloji raporuna gelince :

Hâdiseden bir gün evvel Liman Reisliğine gelen meteoroloji raporunda Batı Akdeniz, Ege ve Marmara'da lodos fırtınasının başlayacağı bildirilmiş ve bu rapor 1 . III . 1958 sabahı limanda bulunan motörlere ve gemi kaptanlarına tebliğ edilmiştir.

Ancak havanın muhtemel muhalefetine dayanarak liman reislerinin gemilerin hareketlerine müdahale edebileceklerine dair mevzuatta bir hüküm mevcut değildir. Bu kararı vermek doğrudan doğruya gemi kaptanlarına ait kanuni bir vazife ve salâhiyet meselesidir.

Üsküdar vapurunun körfezden değiştirilmesi mevzuunda ise :

Bu vapurun körfezde çıkmaya başladığı tarihten hâdise gününe kadar geminin değiştirilmesi için ne liman reisi ve ne de başka bir taraftan her hangi bir müracaat vâkı olmamıştır. Bilâkis Üsküdar vapuruyla aynı tarihte körfezde çalışan Sarıyer vapurunun körfezde çalıştırılmalarından şikâyet değil, körfez halkının memnuniyet izhar ettiği Yüksek Mecliste bulunan Kocaeli mebuslarının şahadetleriyle de cerh edilmez bir hakikattir. Arz ederim. (Alkışlar)

REİS — Sual sahibi buyurun.

NUSRET SAFA COŞKUN (Erzincan) — Muhterem arkadaşlar, Sayın Başkan müsaade ederlerse önergem okunurken altına milletvekili diye imza koymamdan dolayı itirazda bulunan Sebati Beye şunu arz etmek isterim...

REİS — Safa Bey, zaten müddetiniz az, lütfen sorunuz hakkında konuşun.

NUSRET SAFA COŞKUN (Devamla) — 10 dakika içinde ve sorum hakkında konuşurum efendim.

Muhterem arkadaşlar, Sebati Beyin Mecliste mebusluk mazbatalarının reddedildiği bir devirde adınızın milletvekili olduğu... (Soldan, gürtlüler) Evvelâ da sayıladı.

SEBATİ ATAMAN (Zonguldak) — Sayıladı öyleyse.

REİS — Beyefendi, başka bir konuya cevap vermeye mecbur değilsiniz.

NUSRET SAFA COŞKUN (Devamla) — Muhterem arkadaşlar, Sayın Vekilin izahatını dinledim. İhsan Metiner'in mütaaddit defalar Denizcilik Bankasına müracaatı doğrudur. Bunun en büyük şahidi de, lütfeder söylerlerse, Dahiliye Vekili Beyefendidir.

Muhterem Dahiliye Vekilinin Deniz Binbaşısı İhsan Metiner ile görüşürken yüzündeki ıstıraplarını ifade eden resimleri ve binbaşının kaç defa Denizcilik Bankasına müracaat ettiğine dair izahlarını gazete sütunlarında görmüş bulunuyoruz.

Muhterem arkadaşlarım, beş Mart tarihli Millet Gazetesini beraberce bir gözden geçirelim:

«Binbaşısı İhsan Metiner'in anlattıkları:

Halkı ihmal fikri etrafında birleştiren Binbaşısı İhsan Metiner şunları söyledi:

Söylenen rakamların hiçbirine inanmıyorum. Acı ve kayıp sahipleri kayıplarını açıkça gazetelere bildirecek olurlarsa ölü miktarı kolaylıkla anlaşılabilir.

Ben Cuma günü saat 20 de Jandarma Komutanlığını aradım. Komutan yoktu. Karşıma çıkan jandarma nöbetçisi ile aramda şöyle bir muhavere geçti:

— Oğlum, ben Göleük Üs Kumandanlığı Personel Şubesi Şefi Binbaşısı İhsan Metiner'im. Fırtına çıkıyor. Haber ver, talebeler vapura binmesin.

— Vapur kalkmasın mı efendim?

Jandarma ile anlaşmamıza imkân olmadığı için fazla ısrar etmiyerek, aynı şeyi tekrarladım.

— Evet oğlum, alâkalılara haber ver, fırtına yaklaşıyor, vapuru kaldırmasınlar.

— Baş üstüne efendim. Şimdi haber veririm.

Bundan sonra telefon kapandı. Ben eminim ki, bu asker istenilen şeyi yapmıştı. Nitekim daha önce gazetelerimizde de yazıldığı gibi Liman İdaresi gemi kaptanlarına fırtına ihbarını yapmışlardır. Ama yine de iş bununla bitmez. Çünkü ben bu hâdiseden üç ay evvel Denizcilik Bankasına bir şikâyet mektubu göndererek gemilerinin köhne, yolcularının çok olduğunu bildirmiş ve burada her an bir kaza olabileceğine dair onları ikaz etmiştim. Fakat benim ve benim gibi evlâtları bulunan daha birçok denizcilerin bu ikazlarına hiç aldırış eden olmadı. Şimdi kalk-

mışlar kabahati denize ve fırtınaya yükletmeye çalışıyorlar. Halbuki kabahat bu hâdisede ihmalleri görülenlerdedir.»

Muhterem arkadaşlarım, bu hususta Denizcilik Bankasına müracaat eden yalnız Binbaşısı İhsan Metiner değildir. Geçen İnikatta Sayın Vekilden sormuştum. Sayın Dahiliye ve Münakalât vekilleri tetkik buyururlarsa göreceklendir ki, bir vali ikazda bulunmuştur. O da eski Vali Cemal Beydir, her iki Vekile de ikazda bulunmuşlardır...

CEMAL TÜZÜN (Kocaeli) — Bu tamamen yanlışdır Beyefendi... (Sağdan, «Dosyalar sende mi?» sesleri.)

NUSRET SEFA COŞKUN (Devamla) — Cemal Bey zatiâliniz misiniz? O halde idaredeki dosyayı tetkik buyurursanız imzanız ve ihbarınızı görebilirsiniz. Dosya Suat Tahsin Beydedir, orada bulacaksınız.

CEMAL TÜZÜN (Kocaeli) — O, bu vapurlardan evveldir.

REİS — Lütfen bu şekilde konuşmayı kesiniz. Nusret Bey siz de Heyeti Umumiyyeye hitabediniz.

NUSRET SEFA COŞKUN (Devamla) — Muhterem arkadaşlar, ikinci mesele Liman Reisine aittir. Bu zat, ikaz üzerine geminin kaldırılmaması için haber gönderiyor. Fakat asıl mesuliyet Üsküdar vapurunun İzmit Körfezinde çalıştırılması olmakla beraber ikinci mesuliyet te fırtınanın çıkacağını kaptana bildirmekle kalmak suretiyle tedbir almıyan Liman Reisindedir. Gemi kaktıktan sonra melhuz bir hâdiseye karşı tedbir almamış bulunmaktadır. Fakat maalesef öğreniyoruz ki, liman riyasetinin emrinde bir tahlisiye vasıtası dahi yokmuş. Arkadaşlar, bir otobüse biniyorsunuz, içinde saatti bomba olduğu haber veriliyor. Ben haber verdim deyip işi bırakır mısınız, yoksa bomba patlaması ihtimaline karşı tedbir mi düşünürsünüz? Burada da büyük bir fırtınanın geleceği haber veriliyor. Kaptan bu emri dinlemeden 10 dakika evvel kalkıyor. Bunun sebebi nedir? Denizcilik Bankasının bir tamimi vardır, fırtına vukuunda gemi iskelede bulunursa derhal açılması gerektir, yoksa gemi hasara uğrarsa kaptan mesul olur. Bu sebeple kaptanın açılması lâzımdır, çünkü kendisini mesuliyetten kurtarmak ister. Amma içindeki

yoletularını boşalttıktan sonra açılması lâzımdı. Kaptanın kendisi maalesef ölmüştür, hayır ile yâdetmek mecburiyetindeyiz. İzmit Körfezinde çalışacak kaptanların teknik bilgileri haiz şahıslardan olması icabederken, maalesef alaydan yetişme bir kaptan verilmiştir. Bu en büyük bir suç olarak kabul edilmelidir.

CEMAL TÜZÜN (Kacaeli) — Kanun var. (Soldan, «Mahkeme devam ediyor» sesleri)

NUSRET SAFA COŞKUN (Erzincan) — Muhterem arkadaşlar, faciaya sebeb olan vapurun önu gayrinizami olarak 3 metre uzatılmış, sonra güverteye camekân çekilmek suretiyle havalesi arttırılarak İzmit Körfezinde asla çalışmayacak bir gemi haline getirilmiştir. Buna rağmen kontrol ve muayenesi Liman Reisi tarafından yapılmamış ve bütün şikâyetlere rağmen bu gemi burada çalıştırılmıştır. Böylece 200 vatandaşın ölümüne sebebiyet verilmiştir. Bununla da yetinmemiş ilk yardım hâdiseler ancak iki saat sonra yapılmıştır. Liman Reisi gereken tedbiri asla almamıştır. Muhterem arkadaşlar, gariptir, kader bizi Sayın Münakalât Vekili ile burada tartışmaya ve birbirimizi kırmaya sevk ediyor. Bizim istediğimiz hakiki mesullerin meydana çıkmasıdır. («Mahkemeye verildi» sesleri) Evet, mahkemeye verildi, onu da arz edeyim : İki hâdise mahkemeye intikal etmiştir : Birisi yardıma koşmayan iki kaptan, diğeri de ölen 17 vatandaşın aileleri tarafından şirket aleyhine açılan dâva. Fakat asıl mesul olan Denizcilik Bankası hakkında ne tahkikat yapılmıştır? Biz bugün bu hâdiseyi Vekille münakaşa ederken asıl mesuller gemi almak bahanesiyle Avrupa plâjlarında zevk ve safalarına bakmaktadırlar. (Sağdan, bravo sesleri, alkışlar) (Soldan, gürültüler)

REİS — Sözlerinizi tamamlayınız ve sual hududu dâhilinde kalmanızı rica ederim.

NUSRET SAFA COŞKUN (Devamla) — Sayın arkadaşlar, biz mesulleri arıyoruz, başka bir maksadımız yoktur. Şimdi kendilerine mesullerin isimlerini vermemi isterler mi? Mesullerin listesini verdiğim zaman arkadaşlarımız hayret etmeyeceklerdir. Arkadaşlar muhataplarımız kimlerdir?

REİS — Nusret Safa Bey, mahkemeye intikal eden hususa temas etmeden lütfen sualiniz içinde devam buyurun.

NUSRET SAFA COŞKUN (Devamla) — Arkadaşlarım, mahkemeye intikal etmiş mevzular içinde hiçbir şey söylemedim. Ben idari bakımdan meseleyi huzurunuzda tebarüz ettiriyorum. Arkadaşlar bu vapur elbette batacağı, elbette birtakım vatandaşlarımızın ıstırapları buraya gelecek ve biz Meclis olarak bunlara el koyacaktık.

REİS — Nusret Safa Bey, vaktiniz dolmaktadır, lütfen sözünüzü ikmal edin.

NUSRET SAFA COŞKUN (Devamla) — Bakanız arkadaşlarım, içki düşmanı bir padişahın şerrinden kurtulmak için havuza atlıyan Bekri Mustafa bile; «Bu işe kaptan paşa karışır.» demişti. Halbuki tetkik ediniz, göreceksiniz ki, bu müessesede işleri yürüten adamların denizle ve denizcilikle zerre kadar alâkaları yoktur.

Sayın Vekilden de sorduğum şudur : Bu hâdiseyi önceden ihbar edenlerin, böyle bir hâdisenin vukua geleceğini haber verenlerin müracaatları neden nazarı itibara alınmamıştır?

REİS — Vaktiniz tamamdır, efendim.

Münakalât Vekili, buyurunuz.

MÜNAKALÂT VEKİLİ FEYZİ UÇANER (İzmir) — Muhterem arkadaşlar; Sayın Safa Coşkun'un huzurunuzdaki beyanatı, ele geçirdiği bir gazete havadisidir. Bendenizin vermiş olduğum malûmat ise Binbaşı İhsan Metiner'in alınmış olan ifadesidir, ve bu hususu da cevabımda sarîh olarak arz ettim. Bizzat heyetin almış olduğu ifadesi elimde olup kendi imzası altındadır. Arzu ederse Nusret Safa Bey teşrif etsinler, heyetin ve bizzat İhsan Metiner'in imzalarını taşıyan dosyayı kendilerine takdim edeyim.

Arkadaşlarım, gemilerin köhne olduğuna dair ve bu gazetede de bunu ifade eden tek bir kelime mevcut değildir. Bu şekilde bir müracaat hiçbir yere vâkı olmuş değildir. Ayrıca Cemal Beyin Münakalât Vekâletine gelmiş olan bir ikazı da yoktur. Dosya hakikaten adliyededir, ben de bunun içine girmek istemedim. Çünkü adliyede bulunan bir tahkikata müessir olur noktâi nazarına takılarak buna hiç temas etmek istemedim.

Allah rahmet eylesin, kaptana hürmet etmek lâzım, kendisi diplomalı, 22 senelik kaptandır ve 12 sene müstemirren bu hatta çalışmıştır. («Allah rahmet eylesin» sesleri)

Gemi uzatılmıştır, diyorlar. Arkadaşlar, insaf buyursunlar, bunun için de sual takriri var. Bunu burada ifade etmemek lâzımdı. Bu sualin de sırası geldiğinde gereken cevabı alacaklardır. Bunu kendileri de biliyorlar.

Bir de «Denizyolları İdaresinde denizcilikten anlıyan adam var mı?» diye sordular. Bunun için de bir takrir verilmiş bulunuyor. Binaenaleyh, bunu da mevzuubahsolan sual içinde ifade etmek lâzımdır, niçin burada ifade buyurursunuz? Müsaade buyurun da zamanı geldiğinde bunları kanuşalım. (Soldan, bravo sesleri)

Şuna sayın arkadaşımın muhakkak surette kaani olmasını rica ederim ki, kendilerinin buyurdıkları gibi dosya mahkemededir, mesuller varsa ben de başta olmak üzere hiçbirimizin adaletin elinden kurtulmasına bugünkü Demokrat Hükümet de, adalet de müsaade etmez. (Sağdan, soldan, alkışlar)

REİS — Dahiliye Vekili.

DAHİLİYE VEKİLİ NAMIK GEDİK (Ay-dın) — Muhterem arkadaşlarım, soru sahibi muhterem arkadaşımız Nusret Safa Coşkun Bey, felâkete uğramış bir deniz binbaşısı ile benim aramda geçmiş olan, kendi ifadelerine göre, bir konuşmayı ileri sürerek bendenizin konuşmanı şahidi âdil olarak gösterdiler. Bu hususu kısaca arz edeyim.

Biz Hükümet olarak felâkettten haberdar olur olmaz, İzmit'e gittik. İzmit'te alınmış olan ilk tedbirleri tesbit ettikten sonra gece Gölçük'e gittim. Gölçük hastanesinde bir deniz binbaşısının, 17 yaşında kaybetmiş olduğu bir evlâdının başında ağlamakta olduğunu söylediler. Bu binbaşısı ziyaret ettim; binbir emek ile, ümitle yetiştirdiği evlâdını kaza münasebetiyle kaybetmiş olan bu betbehat babanın bu andaki ruh halini takdir edersiniz.. Elbette son derece müteessir ve müteellimdi. Kendisine : «Metin ol binbaşım. Bu bir kazadır, bütün memleket müteellimdir, müteessirdir,» dedim, teselli ettim.

Teessür içinde, «elbetteki bu kadar küçük bir vapurun içine bu kadar adam doldurulursa, bu felâket bir gün başa gelecekti.» demekten başka bir şey ifade etmedi. Bunu söylemesi gayet tabiidir; En büyük kıymetini, ümidini kaybetmiş olan insanın, böyle bir şikâyetinde bulunması gayet tabiidir. Bu demek değildir ki, ifade

ettikleri gibi, birtakım mercilere mektuplarla, şikâyetlerde bulunmuştur.

Bendenizi şahidi âdil gösterdiler, yalnız bu hususu işaret etmek için söz aldım.

REİS — İhtüzük mucibince muayyen olan bir saatlik müddet dolmuştur. Bu müddetin soruların hitamına kadar temdidi hakkında bir takrir vardır. Okutuyorum.

Yüksek Reisliğe

Gündemdeki diğer sözlü soruların da görüşülmesi ve soruların cevaplandırılmasına devam olunması için İhtüzüğün 153 ncu maddesinin ikinci fıkrasına göre keyfiyetin Umumi Heyete arzını teklif ederim.

Tokad Mebusu
Şahap Kitapçı

REİS — Sözlü sorular bitinceye kadar müzakerelerin devamı hakkındaki takrirî reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Nusret Safa Bey; bir noktayı tavzih etmenizi rica edeceğim. Burada Cemal Beyden bahsettiniz. Bu Cemal Bey Mebus Cemal Bey midir, yoksa vali olan Cemal Bey midir?

NUSRET SAFA COŞKUN (Erzincan) — Vali Cemal Bey.

REİS — Kocaeli Mebusu Cemal Beye vâkı bir satışına olmadığından kendilerine söz vermiyorum. Buyurun, Nusret Safa Bey.

Nusret Bey, mevzu ve sual dâhiliinde konuşmanızı rica ederim.

NUSRET SAFA COŞKUN (Erzincan) — Muhterem arkadaşlar; Münakalât Vekili arkadaşımıza cevaplarını Sayın Dahiliye Vekili vermiş bulunuyorlar. Demek ki, 17 yaşındaki evlâdını kaybeden deniz binbaşısı, Sayın Dahiliye Vekiline teessür içinde ifade ettikleri sözlerini, daha evvel de matbuata bildirmişti ve ben de sizin huzurunuzda okumuş bulunuyorum.

DAHİLİYE VEKİLİ NAMIK GEDİK (Ay-dın) — Nusret Safa Bey, müsaade ederseniz, matbuata bildirmek başka, alâkalı merceine bildirmek başka.

NUSRET SAFA COŞKUN (Devamla) — Ben de ilâve ettim : Yalnız matbuata değil alâkâlılara da bildirmişti. (Soldan, gürültüler).

Sayın Münakalât Vekilinin ifadelerine gelince : Söz sırası geldiği için bu cümleler de

geçti. Haddizatında, sayın arkadaşlar, geçen Cuma çünkü İnikatta da arz ettim; bendeniz bir tek sözlü soru vermiştim. Ancak geçen defa Sayın Başkan takıldılar, en munis kelime ile «azizlik oldu» demiştim, sorum on iki parçaya bölündü. O itibarla teker teker hüviyetini gaip ederek parça parça üniteler haline gelen sorumu esas mesele haline koymak için bir evvelkinden, bahsetmek zarureti hâsıl oldu. Bunun için Sayın Münakalât Vekili niçin şaşıyorlar?

Vapurun uzatılması mevzuunda ayrı bir soru vardır. Vapur, kendisine eklenen bu parça için itiraz edemez ki.. Sonra; «ey ahali bana binmeyin, ben bu kadar yükü kaldıramam, kaldırın bunu sırtımdan» diyebilir mi? Muhterem Sebati Ataman müsterih olsunlar; bunları ben geçen celsede uzun uzun izah ettim. Bu hususta asıl mesullerin muhatap tutulmaları icabettiğini söyledim. Sebati Ataman arkadaşımız da pekâlâ biliyorlar ki, burada iki dâva vardır; biri beynelmilel konvansiyon dâhilinde denizde can ve mal kurtarmayı göstermektedir. Diğeri 17 vatandaşın ailesi bir dâva açmıştır. Ama bu mevzu ile ilgili hangi dâvadan bahsetmektedirler ki, burada mevzuubahsedilmesinden çekinsinler. Bence bir alâkası yoktur.

Muhterem arkadaşlarım, bu yolda sorulmuş diğer suallerim geldiğinde mevzuu daha etraflı konuşmak mümkün olacağından sizleri daha fazla işgal etmeden huzurunuzdan ayrılıyorum.

REİS — Soru cevaplandırılmıştır.

8. — *Burdur Mebusu Âlim Sipahi'nin, Yeşilova kazasının Sultanpınarı mevkiinde inşasına teşebbüs edilen verem hastanesine dair sualine Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekili Lâtîfi Kırdar'ın, şifahi cevabı (6/136)*

REİS — Âlim Sipahi?.. Buradalar. Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekili de buradalar. Sualini okuyoruz.

12 . IV . 1958

Yüksek Riyasete

Aşağıdaki sualimin Sayın Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekili tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasına tavassutunuzu saygı ile arz ve rica ederim.

Burdur Mebusu
Dr. Âlim Sipahi

Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâleti tarafından bütçesinin 426 nci bölümünden 1954 yılında otuz beş bin, 1955 yılında beş bin ve 1956 yılında dört bin lira olmak üzere ceman 44 bin lira yardım tahsisi yapılan ve Yeşilova kazasının Sultanpınarı mevkiinde inşasına teşebbüs edilen verem hastanesinin :

1. İnşaatı halen hangi safhadadır?

2. Vekâletçe veya mahallî idare âmirlerince mezkûr hastanenin hesapları bugüne kadar kontrol edilmiş midir? Kontrol edilmiş ise 1954 - 1955 - 1956 - 1957 yıllarına ait hesapları nasıldır?

3. Vekâletçe yapılan yardımlar nerede ve nasıl bir hespla tutulmaktadır?

4. Halen bu cemiyetin kaç lirası vardır? Hangi kasada muhafaza edilmektedir?

5. Verem hastanesi ne zaman halk hizmetine açılacaktır?

6. 1957 - 1958 yılları bütçelerinden verem hastanesi için kaç lira yardım edilmiştir

SIHHAT VE İCTİMAİ MUAVENET VEKİLİ LÜTFİ KIRDAR (İstanbul) — Muhterem arkadaşlar; sayın Âlim Sipahi arkadaşımızın suallerine cevabımı arz ediyorum.

Yeşilova kazasının Sultanpınarı mevkiinde bahis mevzuu edilen hastanenin inşasına mezkûr kazanın (Verem Savaş ve Hastane Yaptırma Derneği) tarafından başlanmıştır. Dernek, kazada evvelâ bir sağlık merkezi inşası ile işe başlamış ve 5368 sayılı Verem Savaş hakkındaki Kanun gereğince Vekâletimizden kendisine yardım yapılmıştır. Bu yardım 1954 senesinde 35 000 ve 1955 yılında 5 000 lira, 1956 yılında 4 000 lira olmak üzere ceman 44 000 liradır.

Bu tarihten itibaren 1957 ve 1958 bütçelerinde derneğe yardım yapılmamıştır. Vekâletimizce yapılan yardımlar, Dernek adına Ziraat Bankasında açılan 54 numaralı hesaba yatırılmaktadır.

Sağlık merkezinin inşası bitirildikten sonra Dernek bir de verem pavyonu yaptırmaya teşebbüs etmiş ise de buna gerekli mahallî yardımları sağlamadığından inşaat durmuştur.

Burdur Valiliğinin 15 Mayıs 1958 tarihinde verdiği malûmata göre inşaat yerinde temeller kazılmış ve bir miktar taş, söndürülmüş kireç ve kum getirilmiştir.

Derneğin hesapları 1952 yılından itibaren valilikçe tetkik ettirilmiş olup 1956 yılı Ağus-

tosundaki vaziyet 126 525 lira 05 kuruş varidat olup, bunun 117 909 lira 33 kuruşu sağlık merkezi inşaatında; 4 603 lira 98 kuruşu da verem pavyonunu inşasında harcanmıştır. Halen Ziraat Bankasında Derneğin 4 011 lira 28 kuruş parası mevcuttur. Kendi veznesinde bulunan 46 kuruş ile birlikte bu miktarların yekûnu yukarıda arz olunan varidata tevafuk etmektedir.

Ağustos 1956 yılından sonra Dernek varidat temin edemediği için bugünkü malî durumu da o tarihtekinin aynıdır. Dernek mahallen yardım temin edebilirse verem pavyonununun 1959 yılında tamamlanmasının mümkün olacağı valilikçe bildirilmiştir. Makûmaten arz ederim.

REİS — Âlim Sipahi.

ÂLİM SİPAHİ (Burdur) — Muhterem arkadaşlarım, mevzu bahis Yeşilova kazasının Sultanpınarı mevkiinde açılmasına teşebbüs edilen verem hastanesine ait suallerim gayet açık ve sarihtir. Bu, verem hastanesi için tahsis edilen 44 bin liranın hesabından başka bir şey değildir.

Sayın Vekil Bey burada Yeşilova kazasında açılmış olan sağlık merkezi ve inşasına teşebbüs edilen verem hastanesini birbirine karıştırmak suretiyle bu hesabın içinden çıkar gibi göründüler. Ama hakikat hiç de böyle değildir. Verem hastanesine yapılan yardım 1954, 1955 ve 1956 yıllarına aittir. Halbuki sağlık merkezi, verem hastanesine yapılan yardımdan evvel bitmiş ve halk hizmetine girmiştir. Bu hakikattir. Onun için Vekil Beyin burada vermiş oldukları 44 bin liranın hesabı bendenizi değil, aynı zamanda mahalli vatandaşları da tatmin etmiş değildir, arkadaşlar.

Vaziyet Vekil Beyin burada beyan ettikleri gibi değildir. Bunun için 44 bin lira sarf ettikleri halde bu verem hastanesinin inşaatının ne safhada olduğunu, eğer arkadaşlarım merak ederlerse (Elindeki fotoğrafları göstererek) burada fotoğraflar vardır, yerini, temel hafriyatını, taş ve kum miktarlarını göstermektedir, arzu ederlerse kendilerine veririm. Bendeniz Vekil Beyi ikaz etmek istiyorum. Verdikleri hesap, sağlık merkezi ile verem hastanesini birbirine karıştırmak suretiyle yapılan hesaptır. Bugün verem hastanesine sarf edilen paranın miktarı 44 bin liradır. Hastanenin yeri soğan ve fasulye tarlasından başka bir şey değildir. Ben eminim ki, Vekil Beye yanlış malûmat vermişlerdir. 1954

senesinde Hastane Yaptırma Cemiyeti kuruluyor, bu cemiyetin başına da kaza Demokrat Parti İdare Heyeti Başkanı geçiyor.

İBRAHİM SEVAL (İstanbul) — Cemiyetin başına geçmekle kötü mü etmiştir?..

ÂLİM SİPAHİ ((Devamla) — Her vatandaş geçebilir, bunun hesabını sormak lâzımdır. Burada suiistimal yapıldığı kendiliğinden anlaşılacaktır. Ben Vekil Beyden istirham ediyorum, sağlık merkezi ne zaman açılmıştır, bu yardımlar ne zaman yapılmıştır? Suiistimalden başka bir şey yok. Vekil Beyden rica ediyorum; bu sağlık merkezi ne zaman yapılmıştır, halk hizmetine ne zaman girmiştir? Bunu tesbit etsinler.

Bu soru 1956 da da sorulmuş, fakat Demokrat Parti Başkanı orada ve işin başında bulunduğu için muvafık bir cevap alamamıştır. («Siz girin, o cemiyete, doğru çalışsınız» sesleri) Çalışmışlar, iyi çalışmışlar.

Muhterem arkadaşlar, Vekil Beyden istirhamım, mahallen tetkikat yapmak üzere buradan bir müfettiş göndersin ve bu gidecek arkadaşın orada lâalettayin bir vatandaşı yakalayıp mevzu hakkında malûmat talebmesi suretiyle hâdisenin halledileceğine kaaniim. Burada verilen hesap bendenizi katıyen tatmin etmiş değildir. Mânevi mesuliyetten kurtulmak ancak millet huzurunda açık hesap vermekle mümkün olur. Kendilerinden tekrar istirham ediyorum; merkezden mahalline bir kimse göndermek suretiyle ve oradaki her hangi bir vatandaştan soru sormak suretiyle bu hastanenin hesabını tahkik ettirsinler. Bu, bugünkü iktidar için çok hayırlı olur kanaatindeyim.

Muhterem arkadaşlarım, bugünkü iktidarın bu ve bunun gibi hâdiselerle, ve suiistimallerle mücadele etmemesi vatandaşı hakikaten üzüntü içinde bırakmaktadır. Kızgın güneşe bel vererek kara toprakla mücadele eden vatandaşın hakkının ayaklar altına alındığının bu hastane tipik bir misalidir. Şahısları nimetlendirmek ve bilhassa millet parasıyla menfaatlendirmek, hakikaten huzur verici bir şey değildir.

REİS — Âlim Bey, bir dakikanız kaldı.

ÂLİM SİPAHİ (Devamla) — Hükümetin suiistimallerine karşı lâkayt davranışı fertlerin Devlete karşı olan güvenini sarsmaktadır. Bu

nu yapmaya Hükümetin hiçbir hakkı yoktur. Mâruzatım bundan ibarettir.

REİS — Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekili.

SIHHAT VE İÇTİMAİ MUAVENET VEKİLİ LÜTFİ KIRDAR (İstanbul) — Efendim her şeyden evvel şunu arz edeyim ki, yuvarlak konuşmayı ve yuvarlak kelimeleri sevmem. Kitap, nizam, kanun, rakam.. Öteden beri yetişme tarzım bu şekildedir. Binaenaleyh arkadaşşıma bu şekilde cevap vereceğim.

Burdur'da bir cemiyet teşekkül etmiş. (Sağdan «suiistimal cemiyeti» sesleri) Bu cemiyetin ismi Verem Savaş ve Hastane Yaptırma Derneğidir. Mesele budur. Bunlar Sağlık Bakanlığından yardım istemişler. Hastane yaptırmak için Sağlık Bakanlığı yardım etmeye salâhiyetli değildir. Elimizde ki, 5368 numaralı Kanun, sağlık merkezleri yaptırmak için ancak yardım salâhiyetini vermiştir. Bu yönden buraya demin arz ettiğim miktarda yardım yapılmış ve bugün sağlık merkezi de bitmiştir. Oradaki arkadaşların ellerinde biraz para kalmış, mahallen para tophıyarak bir de hastane yapmak istemişler. Bu da şayanı arzu bir teşebbüstür. Fakat onu başaramamışlar ve ellerinde 4 bin lira kadar da bir paraları kalmış. Bu para bankada duruyormuş. Hesapları da vilâyetçe görülmüştür. Aynı zamanda demin de arz ettiğim gibi, hesabı katileri bitmiştir.

Mâruzatım bundan ibarettir. Yoksa bu parti, şu parti yapmış. Bunlara cevap vermek vaziyetinde değilim arkadaşlar. (Soldan, alkışlar)

REİS — Âlim Sipahi.

ÂLİM SİPAHİ (Burdur) — Muhterem arkadaşlar, hakikaten yine mesele karışıyor. Bendeniz sağlık merkezinin baştabipliğini yaptım. aynı zamanda burası benim kendi memleketim.

Sağlık merkezi yapıldıktan sonra bu cemiyet kuruldu ve Sağlık Vekâleti bütçesinin 426 ncı bölümünden, veremle savaş umumi masraflarından olmak üzere, bu verem hastanesi için para tahsis edildi. (Soldan «sen de karıştırdın» sesleri) Ben karıştırmadım. Müsaade buyurursanız Vekil Beyi atlatmışlar. Ben bu 44 bin liranın hesabını soruyorum.

Daha evvel Behçet Kayaalp arkadaşımız bunu yazılı olarak sormuşlar. Cevap şu : «Burdur vilâyetinin Yeşilova kazasında mahallî dernekçe yaptırılmakta olan Verem Hastanesine 1954 yılında 35 bin ve müteakıp yıllarda 5 bin ve 4 bin lira olmak üzere şimdiye kadar 44 bin lira yardım yapılmıştır.» Bu Sayın Nafiz Körez'in Vekilliği zamanında verdiği cevap. Derneğin hesapları 13 . VII . 1953 de kontrol edilmiş. Halbuki yardım 1954 de başlıyor. Vekil Beyin meseleyi karıştırdığı buradan belli. O zaman Cevdet adındaki bir zat bu kontrolü yapmış. 13 . II . 1956 tarihinde başka bir şikâyet üzerine mahallî hastane baştabibi, malmüdürü ve özel idare memurundan müteşekkil bir heyet tarafından hesabı tetkik edilmiş ve tetkik neticesi rapora bağlanmıştır. Netice nedir? Netice belli değil.

Yeşilova Verem Hastanesi için 7 718 metre murabba arsaya 1 500 lira verilmiş, 140 metre küb taş dökülmüş, bunun 91 metre kübü kara ve çürük taştır. Ben mimar değilim ama, bu taş işe yaramaz. 5 ton kireç alınmış ise de eseri yoktur. 9 metre küb kum var diyorlar, ancak 5 metre küb kum vardır.

Muhterem arkadaşlar, sabık vekil tarafından «Sağlık hastanesine yapılan yardımlar bütçenin 426 ncı (Veremle savaş umumi masrafları) bölümünden yapılmakta ve hususi dosyasında saklanmaktadır.» denilmektedir.

Muhterem arkadaşlar, eğer Veremle Savaş umumi masraflarından sağlık merkezleri yapılıyorsa ona bir diyeceğim yoktur. «Hastaneye daha evvel şikâyet vâkı olmuş ve bunlarda daha evvel izah edildiği veçhile tahkikat yapılmıştır» denip işin içinden çıkılıyor. Muhterem arkadaşlar, hangi sebepten dolayı tahkikat yapıldığını bu suiistimallerin niçin meydana çıkarılmadığını tetkik ettim, çok iyi tetkik ettim. Ama vekil bey mesuldür. Mânevi mesuliyetten kurtulmanın tek çaresi millet huzurunda hesap vermektir. Hesabımı açık, açık istiyorum.

Mâruzatım bundan ibarettir.

REİS — Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekili buyurun.

SIHHAT VE İÇTİMAİ MUAVENET VEKİLİ LÜTFİ KIRDAR (İstanbul) — Efendim, arkadaşşa nasıl anlatayım bilmiyorum. (Gülüş-

meler) Tekrar ediyorum, orada bir cemiyet var. Bu cemiyetin esası Veremle Savaş Cemiyetidir ve gayesi sağlık merkezi ve hastane yaptırmaktır. Para bu cemiyet namına Sıhhat Vekâletinden verilmiştir. Bu para 40 kûsur bin liradır. Bu cemiyet valinin murakabesi altındadır. Murakabe eden valinin bildirdiğine göre 1956 hesabı katışı yapılmış, (126 125) lira mevcut paraları var; bunun 117 bin lirasının sağlık merkezine harclanmış ve 4 bin lirasının verem pavyonunun temeline atılmış, kum, çakıl v. s. filân getirilmiş. Halen 4 bin lira parası bankada mevcut.

Şimdi, bu cemiyette suiistimal varsa - ki var dediler - madde zikrederek, şahıs zikrederek, söylesinler. Müfettiş göndeririz, tahkikat yaptırırız. Mesele bu kadar basit!

REİS — Âlim Sipahi.

ÂLİM SİPAHİ (Burdur) — Muhterem arkadaşlarım, sık sık sizleri meşgul ettiğim için özür dilerim.

Bu cemiyette suiistimal vardır...

HAKKI KURMEL (Kayseri) — Suiistimal varsa ihbar yap, demogojiden ne çıkar.

ÂLİM SİPAHİ (Devamla) — Bu cemiyetin başkanı bu seçimde Demokrat Partiden adaylığını koymuştur. Suiistimal vardır. Yalnız sayın Vekile çok teşekkür ederim, tahkikat yaptırırım dediler. Bir an evvel bu tahkikatı yaptırılmalarını istirham edeceğim.

REİS — Âlim Bey, rica ederim, sualinizde bu mevzu yok. Lütfen sualiniz dâhilinde konuşun.

ÂLİM SİPAHİ (Devamla) — Müfettiş göndersin.

ÂLİM SİPAHİ (Devamla) — Göndersin, bu güzel, yalnız Vekil Beyden istirham ediyorum, Yeşilova Sağlık Merkezi ile Verem hastanesini birbirine karıştırmamalar. Kendilerine pek çok karışık malûmat verilmiştir. İnşallah tahkikat sonunda vatandaş da bu dertten kurtulmuş olur, muhterem arkadaşlar.

REİS — Sual cevaplandırılmıştır.

9. — Çankırı Mebusu Dursun Akçaoğlu'nun, antibiyotiklerle diğer bâzı ilâçların temin ve tevzii hususunda ne gibi tedbir alındığına dair sualine Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekili Lûtfi Kırdar'ın, şifahi cevabı (6/137)

REİS — Dursun Akçaoğlu, (Burada sesleri) Suali okuyoruz, efendim.

4. IV. 1958

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine
Aşağıdaki sorunun Sayın Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekili tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasına delâlet buyurulmasını saygılarımla rica ederim.

Çankırı Milletvekili
Dr. Dursun Akçaoğlu

Memleketimizin sağlığı bakımından şiddetle ihtiyaç duyulan antibiyotiklerle halk psikolojisine mal olmuş lüzumlu ilâçların temin ve tevzii hususunda vekâletinizce ne gibi tedbir alınmıştır?

SIHHAH VE İCTİMAİ MUAVENET VEKİLİ LÜTFİ KIRDAR (İstanbul) — Muhterem arkadaşlar; Dursun Akçaoğlu arkadaşımız antibiyotiklerle halk psikolojisine mal olmuş lüzumlu ilâçların temin ve tevzii hususunda Vekâletinizce ne tedbir alındığını sormaktadır. Antibiyotik ve hayati ehemmiyeti haiz ilâçları temin için gerekli döviz tahsisleri yapılmakta ve bu maddeler memleketimize ithal edilmektedir. Nitekim bu yılın ilk beş ayında bu maksatla 30 milyon liralık tahsis yapılmıştır.

Bir sual takriri dolayısıyla evvele arz ettiğim gibi bu senenin ilk beş ayında 10 milyon şiseden fazla antibiyotik tevzi etmiş bulunuyoruz.

Antibiyotikleri ve hayati ehemmiyeti haiz ilâçları yurdun her tarafına dağıtmak üzere İstanbul Sıhhat Müdürü Başkanlığında Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyinden, Türk Eczacılar Birliği Merkez Heyetinden, Türk Eczane Sahipleri, Türkiye Tıbbi Müstahzar Sanayi ve Laboratuvarları, Türkiye Eczacı Depocuları, Türkiye Tıbbi Müstahzar İthalâtçıları Cemiyetlerinden birer temsilcinin iştirakiyle bir Komisyon teşkil edilmiştir.

Bu Komisyon ihtiyaçları ve tevzi esaslarını tesbit etmekte, tevziat buna göre yapılmaktadır. Halk psikolojisine mal olan lüzumlu ilâçların yerlisi ve muadili memlekette yapılanıyorsa ithal etmekteyiz. Yerlisi mevcut müstahzarların hariçten getirilmesine en zengin memleketlerde bile müsaade olunmamaktadır. Malûmaten arz ederim.

REİS — Dursun Akçaoğlu.

DURDUN AKÇAOĞLU (Çankırı) — Muhterem arkadaşlar; Sağlık Vekili, her zaman gazetelere yaptığı beyanlarda olduğu gibi, şimdi de memlekette antibiyotikler olsun, hayati ehemmi-

yeti haiz diğer ilâçlar olsun ve halk psikolojisine intikal etmiş ilâçlar olsun, bol bol vardır, demektir. Biraz evvel, ben yuvarlak lâflardan hoşlanmam, diye söylediği halde, maalesef beş dakika sonra evvelki beyanını unutup, milyonlarca liralık tahsis yaptım, diyerek bu muhterem kürsüde yuvarlak lâflar ederek övünmüştür.

Arkadaşlar, ortada bir hakikat vardır; bugün birçok lüzumlu ilâçlar memleketimizde yoktur. Vekil Beye soruyorum: Memlekette lánolin var mıdır? (Soldan, var, sesleri) Vazelin var mıdır? (Soldan, var, sesleri) Kodein, diyonin var mıdır? (Soldan, var, sesleri) Kinin var mıdır?

Arkadaşlar, bu kış öksürük ilâcının maddei asliyesi olan kodein ve diyonini ele geçiremedik. Kış öksürük ilâcsız geçirdik. (Soldan, yuvarlak lâf etme, sesleri.) Ben yuvarlak lâf etmem. Arkadaşlar elimde çeşitli reçeteler var. Penisilin, stropromisin, Teramisin, ve saire gibi hayati ilâçlar, eczanelerde yoktur. Reçetelerin arkasında eczanelerin damgaları yok, yok, yok... Demektedir. (Sağdan, gülüşmeler), (Soldan, var, var) Gazetelerde bir sürü resimler, yine reçeteler... Yok... Yok... Yok... Diyor. Şimdi bir gazete de; ilâçlar da karaborsaya düştü, diye yazıyor. (Soldan, Ulus mu, sesleri.) Hayır Hürriyet gazetesi.

Arkadaşlarım, eğer benden evvelki arkadaşım olduğu gibi tekrar kürsüye çıkarak bana da beş dakika daha müddet verirse daha pekçok misaller arz edebilirim. Bunu bir misalle arz edeyim: Meselâ bir piring pilâvı yapmak icabetse bunun için ne lâzımdır? Evvelâ piring lâzımdır. Başka? Su lâzımdır, yağ lâzımdır. Daha ne lâzımdır? Bir fiske tuz lâzımdır. Eğer salçalı olcaksam biraz da salça lâzımdır. İşte arkadaşlar ilâç ithali yapılırken pirinci de suyu da aynı miktarda, bir fiske tuzu da aynı miktarda salçasını da aynı miktarda ithal ettiklerinden memlekette sürümü çok ilâçlar çarçabuk tükenirken, bir sürü sürümü az ilâçlar maalesef eczanelerin ceme-kânlarını doldurup taşımaktadır. Bugün ecza-

nelerde bir anket yapsınlar görecektir ki, şu sırada hiç işe yaramıyacak veya çok az ihtiyaç duyulan birçok ilâç mevcuttur. Memlekette beş sene yetecek Laneclarin doludur. Meterjin doludur. Buna mukabil Penicilin yoktur; Streptomycin yoktur. Anket yapsınlar görecektir. (Soldan, doğru söyle, sesleri) Ben daima doğru söylerim. 1957 de muhalefete giren doğru söyler. Cumhuriyet Halk Partililer yalan söylemez.

Hulâsa şunu söylemek istiyorum ki, bazı ilâçlar vardır ki, sürümü fazladır. Mutlak surette bunların ithal edilmesi lâzımdır. Bâzi ilâçlar vardır ki...

REİS — Dursun Bey, daha sakın konuşabilirsiniz.

DURSUN AKÇAOĞLU (Devamla) — Muhterem arkadaşlar, öyle anlaşılıyor ki, Vekâlette bu işi idare eden insanlar maalesef doğru dürüst etüd etmeden ilâç ithal ettirmektedirler. Ne derse densin ithal işi ilmî ve iyice tetkika müstenid olmamaktadır. Kontrol yoktur ve firmalar hangi ilâç daha fazla kâr getiriyorsa onu ithal ettirmektedirler. Vekil Beyden soruyorum, kodein var mıdır? (Soldan var, var sesleri)

REİS — Dursun Bey, sorunuz dâhilinde konuşun.

DURSUN AKÇAOĞLU (Devamla) — Netice olarak arkadaşlar; Vekil Bey ne derse desin birçok hayati ilâçlar yoktur. Hastanıza stropromisin buluyor musunuz? Hanımlarınıza optolidon bulabiliyor musunuz? (Soldan hepsi var sesleri) Bunlar hakikat efendim. Böyle konuşacak yerde Vekil Bey her zaman yaptığımız gibi, şöyle dese daha hakikata uygun olurdu. Memleket kalkınma halindedir, binaenaleyh ilâçları bu yüzden kâfi miktarda getirtemiyoruz. (Sağdan alkışlar)

SIHHAT VE İÇTİMAİ MUAVENET VEKİLİ LÜTFİ KIRDAR (İstanbul) — Tekrar konuşmaya lüzum görmüyorum, efendim.

REİS — Sual cevaplandırılmıştır.

6. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — *Bankalar kanunu lâyihası ve Muvakkat Encümen mazbatası (1/70)*

REİS — Altıncı madde üzerinde müzakere- lere devam etmiş ve bu madde hakkındaki müzakerelerin kifayeti karara bağlamıştık. Şimdi

bu maddeye dair takrirleri okutup reyî âlinize arz edeceğim, efendim.

T. B. M. M. Sayın Riyasetine

Şifahen arz edeceğim sebeplerle, 6. maddenin en az sermaye hadlerinin tashihi ve merci Vekâ-

letin tasrih ve vâhide ircaı için encümene iadesini arz ve teklif ederim.

Niğde Mebusu
Asım Eren

Yüksek Başkanlığa

Hükümete ait 6 ncı maddenin oya konmasını arz ve teklif ederim.

Van Mebusu
Ferid Melen

Yüksek Başkanlığa

Altıncı maddenin beşinci bendinin aşağıdaki şekilde kabulünü arz ve teklif ederim.

Ankara Mebusu
Hıfzı Oğuz Bekata

Yukardaki hadlerin hesabında bir bankanın aynı şehir ve kasaba hudutları içindeki şubelerinden beş şubeye kadarı bir şube itibar olunur.

Yüksek Reisliğe

Küçük şehir ve kasabalarda açılmış olan şubelerin kapanmaması ve bu gibi yerlerde şube açılması imkânının sağlanması ve orada yaşayan vatandaşlarımızın bankalarımızın kıymetli hizmetlerinden mahrum edilmemesini teminen şubelere ayrılması şart olarak kabul edilen 250 bin liranın 150 bin haddine indirilmesini arz ve teklif ederim.

Siird Mebusu
Mehmet Daim Süalp

REİS — Takrirleri aykırılık derecelerine göre reyî âlinize arz edeceğim. Bunlardan encümene iadesini tazammun eden Asım Eren arkadaşımızı takririni reyî âlinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Takrir reddedilmiştir.

Ferid Melen arkadaşımızın, Hükümet lâyihasındaki 6 ncı maddenin oya vaz'ını teklif eden takririni reyî âlinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiş, reddedilmiştir.

Altıncı maddenin beşinci bendinin tadili hakkındaki Hıfzı Oğuz Bekata arkadaşımızın takririni reyî âlinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Mehmet Daim Süalp arkadaşımızın, küçük şehir ve kasabalarda açılmış olan şubelerin kapanmaması ve bu gibi yerlerde şube açılması imkânının sağlanması ve maddedeki 250 bin liralık haddin 150 bine indirilmesi hakkındaki

takririni reyî âlinize arz ediyorum. Encümen iştirak etmemektedir. Kabul edenler... Etmeyenler... Bu takrir de kabul edilmemiştir.

Maddeyi aynen reyî âlinize arz ediyorum; kabul edenler... Etmeyenler... 6 ncı madde kabul edilmiştir.

Mezuniyet istihsalı

MADDE 7. — Banka muameleleri yapmak üzere teşekkül edecek anonim şirketlerin müessesileri Maliye ve Ticaret Vekâletlerinin müşterek teklifleri ile İcra Vekilleri Heyetinden mezuniyet istihsal etmeye mecburdurlar.

Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kurulmuş bir anonim şirketin sonradan banka statüsünü iktisap ve banka muameleleri yapılabilmesi İcra Vekilleri Heyetinden yukardaki fıkra hükümlerine göre ayrıca mezuniyet istihsalına bağlıdır.

Bir bankanın teşekkülüne mezuniyet verilmesi için, yapılacak tetkikat ve tahkikat sonunda şirket statüsünün bu kanun hükümlerine uygun olduğunun ve müessesilerin muhilli haysiyet ve namus bir cürümden dolayı mahkûmiyetleri bulunmadığının tesbit edilmiş olması lâzımdır.

Bankalar, statülerinde yapacakları tadilât için Ticaret Vekâletinden mezuniyet istihsal etmeye mecburdurlar.

Ticaret Vekâleti mezkûr mezuniyeti vermeden önce Maliye Vekâletinin muvafakatini alır.

REİS — Reşat Akşemsettinioğlu.

REŞAT AKŞEMSETTİNOĞLU (Bolu) — Muhterem arkadaşlar, yeni Bankalar Kanunu lâyihasının 7 ncı maddesinin 4 ncü fıkrasında bir müphemiyet mevcuttur. Bu müphemiyeti filhakika Ticaret Kanununun anonim şirketlere ait kısmında da görmekteyiz. Burada deniliyor ki, bankalar statülerinde yapacakları tadilât için Ticaret Vekâletinden müsaade istihsal etmeğe mecburdur.

Burada iki durum vardır: Bankaların statülerindeki tadilât anonim şirketlerin yapacağı tadilâta benzer. Bankalar statüsünde yapılacak olan tadilât önceden vekâlete bildirilecek, vekâlet bu tadilâtı yapabilirsin diyecek ve ondan sonra umumi heyet buna karar verecek.

Burada bir karışık durum vardır. Hâdisesudur. Bir banka idare heyeti statüsü değişik-

lik yapmak istiyor. Bunu vekâlete bildiriyor. Vekâlet kabul ediyor. Vekâletle idare heyeti arasında mutabakata varılması, umumi heyete bir nevi empoze etmek vaziyeti husule getiriyor. Halbuki umumi heyetler böyle empoze edilen vaziyetlerde karar vermemelidir. Eğer durum böyle değilse, umumi heyet kararını vekâletin tasdikine vâbeste bir tasarruf mahiyetinde alırsak o takdirde şöyle bir durum hâsıl oluyor. Acaba idare heyetlerinin vermiş oldukları statüdeki değişiklik kararı kanunlara, örflere, teâmillere veya o günkü durumuna uygun olmadığı için vekâlet bunu evvelden tetkik eder. Bunun umumi heyete sevkini doğru bulacak bir mezu niyet vermediği takdirde bir anonim şirketin, umumi heyetin toplanması için yapacağı masraflardan vikaye mi etmek istiyor? Bu iki durum üzerinde tedahül vardır.

Birincisi, idare heyetine empoze etmek durumu. İkincisi de umumi heyet vekâletin verdiği tadilâtı kabul etmezse idare heyetinin durumunun vekâlet nezdinde rencide olması gibi ağır bir vaziyet ihdas edecektir. Onun için encümen, lütfen bizi bu maddenin bu fıkrası üzerinde tenvir etsin. Ve bu da zabıtlara geçsin. Ticaret Kanununun anonim şirketlere taallük eden maddenin bu fıkrası da bu suretle tavazzuh etmiş olur. Bunu bilhassa rica ederim.

REİS — Asım Eren.

ASIM EREN (Niğde) — Muhterem arkadaşlarım, 6 nci maddede arz ettiğim nokta 7 nci maddede göze çaracak şekilde yine mevcut bulunduğu için söz almış bulunuyorum. Filhakika bankalara merci tâyini hususunun bu kanunda bir balâns şeklinde olduğunu arz etmiştim. Bundan evvelki maddede, «Ticaret Vekâletinin mütalâası alındıktan sonra Maliye Vekâletince izin verilebilir.» denmektedir. Burada ise, benim kanaatime göre, aksi ileri sürülmüştür. Bundan başka bu maddeyle ilgili olmak üzere 10 neu maddenin nihayetindeki cümlesi bu gibi mercie olması, zikredilmektedir. O halde bunlardan hangisi kanun vâzının esas prensibidir? Maliye Vekâleti mi, paraya mütaalliktir diye; yoksa Ticaret Vekâleti mi, anonim şirkettir diye?

Benden evvel konuşan arkadaşımın fikrine bendeniz iştirak etmiyorum. Zira Türk Ticaret Kanununun 387 nci maddesinden başlıyan esas mukavelenin, statünün, değişmesi yalnız Ticaret

Vekâletinden mukaddem bir izinle olacağını biliyoruz.

Yani T. T. K. nun 385 nci maddesindeki hüküm böyledir, orada bir tenakuz yoktur. Uyumsuz mesele bu maddede ikinci defa tekerrür eden ve mütaakıp diğer maddelerde de balâns halinde gâh Ticaret Vekâleti Maliye Vekâletine yazar, muvafakat alır, gâh Maliye Vekâleti Ticaret Vekâletinden muvafakat alır; gâh bunların ikisi müştereken İcra Vekilleri Heyetine müracaat ederler diyor ve karar alırlar. Bakınız bu maddeyi ilgilendiren mesele 10 neu maddede son cümlede zıt bir hükümle karşımıza çıkmaktadır.

«T. C. Merkez Bankası müstesna olmak üzere, hususi kanunla kurulmuş bankalar da bu madde hükümlerine tâbidirler.»

Şimdi, misâl olarak İmar ve İskân Vekâletini ele alalım, kendisine yeni bağlanmış iki tane millî bankamız var. Bu hükme göre, meselâ bunlardan Emlâk Kredi Bankası bir yerde şube açmak istediği zaman, İmar ve İskân Vekâleti Maliye ve Ticaret vekâletlerine müracaat edecek ve müsaade istiyecektir. Yani bir vekâlet diğer bir vekâletten müsaade istiyecek; veyahut her iki vekâlet İcra Vekilleri Heyetine gideceklerdir. Şimdi okuduğum madde ile İmar ve İskân Vekâleti Ticaret Vekâletine müracaat edecek ve Ticaret Vekâleti de izin verecektir. Bu şekil ierai hayatta ne dereceye kadar bu ilgili vekilleri memnun eder bilmem ama teşriî organ olarak böyle sapa hükümler çıkarmak doğru değildir. Nazarı dikkatinize arz ederim.

REİS — Buyurun, Encümen.

MUVAKKAT ENCÜMEN M. M. SERVER SOMUNCUOĞLU (Sinob) — Muhterem arkadaşlar, Reşat Akşemsettinioğlu arkadaşımızın tereddütlerini izale etmek istiyorum. Encümen de tamamen düşündükleri istikamette düşünmektedir. Esasen bankaların statülerinde yapacakları tadilât için kararın, bankaların idare meclislerinin değil, bankaların statülerin tadiline taallük etmesi itibariyle umumi heyet tarafından alınması gerekir. Binaenaleyh, bir kere bankalar anonim şirket hüviyetinde olduklarına göre bunların statüleri hakkında karar verecek makam, yani, organları heyeti umumiyeleridir. O itibarla heyeti umumiye tadilâtı muvafık görür fakat onu karara bağlamak, statü-

nün bu şekilde kesbi katiyet etmesi için kâfi değildir. Onu, Ticaret Vekâletinin tetkikine arz etmeleri gerekir. Bu vekâletçe tadilâtın kanunlara uygunluğu tesbit olunduktan sonra tasdikı yapılır.. Madde hükmü bu mânâyı ifade etmektedir. Ve bunun böyle anlaşılması gerekir.

REŞAT AKŞEMSETTİNOĞLU (Bolu) —
Ve bunun böyle zapta geçmesi lâzımdır

MUVAKKAT ENCÜMEN M. M. SERVER SOMUNCUOĞLU (Devamla) — Evet, efendim, bunun bu şekilde zapta geçmesini temin için söylüyorum.

Muhterem Asım Eren Beyefendinin mütalâalarına gelince :

Merci meselesi bakımından hakikaten bâzı tefavütler vardır. Ama bunlar gözden kaçırılmış bir ihmalin mahsulü değil, bilâkis bir kasıtı mahsusla böylece tâyin edilmiştir. Sebebi şudur : İktisadi hayatı tanzim vazifesini üzerine almış olan vekâletler muhtelifdir. Bunlar muhtelif cephelerden tanzim kudretlerini bir tasarrufla beyan ederler ve tasarruflarında diğer vekâletlerin de tâli derecedeki salâhiyetleriyle beslenirler. Burada bilfarz, bankanın teşekkülünde Ticaret Vekâletinin ve Maliye Vekâletinin müşterek teklifleriyle Hükümetin bankanın teşekkülüne karar vermesi şartını koşarken bir taraftan bankaları re'sen murakabe eden ve para politikasını idare eden Maliye Vekâletinin bu işi birinci derecede üzerinde tuttuğunu ve fakat ticari hayatın, ekonomik hayatın en mühim kısmı üzerinde çalışan Ticaret Vekâletinin de söz sahibi olduğu aşîkârdır. O itibarla, Maliye Vekâletinin sadece para politikası cephesinden işi ele alması ve Ticaret Vekâletinin iş-tigal sahasına giren ekonomik cepheden de icabeden noktalar varsa bunları tamamlayarak Heyeti Vekileye arz için ikisi müştereken karar alması esası kabul edilmiştir. Bu maddede, bundan evvelki maddede ve bundan sonraki maddelerde vekâletlerin muvafakati veya vekâletlerin mütalâası gibi vaz'edilmiş olan hükümler hakikaten bu mütalâanın katî bir muvafakata bağlanması, gerektiği yerde muvafakatin alınması lüzumuna işaret etmiş, istisari mahiyet taşıyacak ise mütalâa alınması keyfiyeti tasrih edilmiştir. Bu itibarla hükümler ihmalî olarak değil, kasden, isteyerek vaz'edilmiş ve tasarrufun nevine göre ayarlanmıştır.

Emlâk Bankası hakkındaki mütalâalarına gelince; gerçi maddenin yeri burası değildir ama buyurdıkları için temas edeceğim. Emlâk Bankası ticari muamelât için şube açacak ise bu kanun hükümlerine bağlı kalacaktır. Onun dışında kendi kanunu mahsusuna bağlı bulunacaktır. Ve Emlâk Bankasının ticari muamelâtı yapmak üzere diğer bir yerde şube açması için İmar ve İskân Vekâleti değil, sadece Emlâk Bankası müracaatını yapacaktır.

REİS — Başka söz istiyen yoktur. Tadilname de yoktur. Maddeyi reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Türkiye'de şube açmak isteyen yabancı bankalar

MADDE 8. — Türkiye'de şube açacak yabancı bankalar, teessüslerinden evvel, Maliye ve Ticaret Vekâletlerinin müşterek teklifleri üzerine İcra Vekilleri Heyetinden mezuniyet istih-sâline mecburdurlar.

Bu mezuniyetin verilebilmesi için, İcra Vekilleri Heyetince lüzum görülecek hususi şartlardan başka yabancı bankanın statüsünün bu kanuna aykırı hükümler ihtiva etmemesi ve bankanın müesses bulunduğu memlekette mer'i mevzuata aykırı hareketlerden dolayı mevduat kabul veya bankacılık muameleleri ile iş-tigalden menedilmemiş olması şarttır.

REİS — Maddeyi kabul edenler.. Etmeyenler.. Madde kabul edilmiştir.

Verilen mezuniyetin iptali veya mezuniyet almamış olanların banka ve benzeri kelimeleri kullanmaları memnuiyeti

MADDE 9. — Kuruluşu için mezuniyet verilen bankalarla, Türkiye'de şube açmak üzere mezuniyet istihsal eden yabancı bankalardan, mezuniyet itası tarihinden itibaren bir sene içinde faaliyete geçmiyen veya her hangi bir şekilde faaliyetlerine fâsılasız olarak en az bir sene müddetle ara veren bankaların bu mezuniyetleri, Maliye Vekâletinin teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyetince iptal olunur.

7 ve 8 nci maddelerde yazılı mezuniyeti almamış olanlarla yukardaki fıkra mucibince mezuniyeti iptal edilmiş bulunanlar, banka muameleleri yapamayacakları, ticaret unvanlarında veya ilân ve reklâmlarında banka kelimesini kullanamayacakları gibi; ticari unvan-

larında banka muameleleri ile iştigal ettikleri intibamı yaratacak hiçbir kelime veya tâbiri de kullanamazlar.

REİS — Maddeyi reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Şubeler için mezuniyet istihali ve faaliyetleri tatil edilen şubeler hakkında malûmat verme mükellefiyeti

MADDE 10. — Türkiye'de kurulmuş veya kurulacak bankalarla yabancı memleketlerde teşekkül edip Türkiye'de şube açmak suretiyle faaliyette bulunan ve bulunacak olan bankaların, bu kanunun neşrinden sonra açacakları her şube için Maliye Vekâletinden müsaade almaları mecburidir.

Bu müsaade Ticaret Vekâletinin muvafakati alındıktan sonra verilir.

Şubelerden bir veya birkaçının faaliyetini tatil veya tasfiye etmek isteyen bankalar, keyfiyeti bu husustaki kararın alındığı tarihten itibaren en geç 15 gün içinde Maliye ve Ticaret Vekâletlerine bildirmeye mecburdurlar.

T.C. Merkez Bankası müstesna olmak üzere, hususi kanunla kurulmuş bankalar da bu madde hükümlerine tâbidirler.

REİS — Fethi Çelikbaş.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Muhterem arkadaşlarım; müzakere edilen kanun lâyhasının mühim maddelerinden biri de 10 ve 11 nci maddelerde mevzuubahsedilen şube açma keyfiyetidir. Hakikaten, modern bankacılıkta mevduat sahiplerinin ayağına kadar gitmek başlıca prensiptir. Ve bu mevduatın, mahallin imkânlarına ve bankanın umumi sevk ve idaresine göre kullanılmasında muayyen prensipler hâkim rol oynar. Türkiye'de son senelerde mevduatın gelişmesiyle muvazi olarak şube açma keyfiyeti çok vüsat kazanmıştır. Bu bir vakiydir. Bunun müspet tarafları olabileceği gibi menfi tarafları da vardır ki, lâyhada bu maksatla bir murakabe müessesesi mevzuubahsedilmiştir. Mevduat bankalarını sevk ve idare eden insanların sahibolmaları lâzımgelen vasıfları lâyıki titizlikle tesbit etmiş, bu yerindedir. İdare meclisi âzaları, umum müdürler ve diğer zevat titiz bir murakabeye tâbi olan bu bankaların bütün muamelâtı yeminli murakıpler vasıtasıyla murakabe edilmekte bulunan bir muhit içinde şube açmanın bankaların kendi yed - i

ihtiyarlarından olup ayrıca Hükümet murakabesine tâbi tutulmasındaki mânayı iyi anlıyorum. Şayet tatbikatta tesadüf olunan tehlikeli vaziyetler varsa bunları bilelim. Buna göre bu maddeler üzerinde mâruzatım olacaktır. Çünkü idare meclislerinin bankaların sevk ve idaresindeki prestij kabiliyet ve kudretlerini bir yana atıp mevduatı korumak maksadiyle birtakım setler meydana getirmek bankacılıkla beraber kredi ve umumî iktisat hayatı bakımından gelişmeye mâni olacak mahzurlar tevhit edebilir. Bu maksatla, bu mevzuda müzakere açılmadan evvel ben komisyon sözcüsünden şube açmanın, 10 ncu madde ile alâkalı olarak, mahzurları nedir, raslanmış hâdiseler var mıdır? Ve bunlar nelerdir? Bu mahzurlar resmî bankalardan mı yoksa hususi bankardan mı gelmektedir? Bu da mühimdir. Mesuliyet taşımış bir arkadaşımız olarak ben maalesef bunun daha çok resmî sektörden geldiğini görmüş ve Maliye Vekiliyle müzakere etmişimdir.

Bu itibarla bu madde üzerinde biraz komisyon sözcüsünün izahat vermesinde ve umumi iktisadi gelişmede bankaların oynıyacağı müspet roller bakımından fayda mütalâa etmekteyim. Mâruzatım bundan ibarettir.

REİS — Encümen.

MUVAKKAT ENCÜMEN M. M. SERVER SOMUNCUOĞLU (Sinob) — Efendim, bu hüküm lâyhaya yeni olarak getirilmiş değildir. Halen mer'î olan hüküm de böyledir. Yani bankalar şube açmak için Maliye Vekâletinden mezuniyet istihsal ederler.

Bankanın aslı kurulurken; yani ana banka kurulurken nasıl mezuniyet alması, anonim şirketlerden kendisinin bünyesi ve mahiyeti ayrı tutularak nasıl şart koşulmuş ise şubelerin açılışında da mezuniyet ve bunun için Maliye Vekâletinin hayırhâne bir görüşle tetkiki ve neticeye bağlanması elbette istenecektir.

İşte bu arzuya ve bu kaziyeye uyularak madde bu şekilde kaleme alınmıştır.

Muhterem Çelikbaş'ın itirazı olsa olsa 2 nci madde için yapılacak bir izahla karşılaşmaktadır. Çünkü muhterem arkadaşım der ki, biz bu inisiyatifi idare heyetlerine bırakıp bankaları istedikleri yerlerde şube açmak hususunda serbest tutsak ve bir suiistimal olursa murakabe etsek olmaz mı? Bunu bankaların

şubeleri için böyle ele alırsanız onu banka için de tatbik etmek gerekir.

Fakat vâzı kanun olarak bankaların tesisini mezuniyet esasına bağlamak kararını verdiğimizize göre buna mütenazır olarak şubeleri de bu esasa irca etmek lâzımgelmektedir. Diğer taraftan muhterem arkadaşımın ileri sürdüğü mahzurları bu kanun lâyihasının halledeceğine kaaniiz. Şöyle ki; 11 nci madde diyor ki :

«Bir veya mütaaddit bankanın şubesi bulunan yerde yeniden banka şubesi açacaklar hakkında şu, şu muamele cereyan eder..»

Yani, Türkiye'de öyle bir yer tasavvur ediniz ki, hiç olmazsa bir bankanın şubesi, bir banka, veya birkaç banka vardır. Orası birtakım nimetler getiriyor diye her banka tarafından değilse bile, birtakım bankalar tarafından arzu edilen bir yer haline gelmektedir. Behemehal oraya gitmek isterler. Oranın gerek mevduat bakımından, gerek plâsmanları bel'etmek bakımından kabiliyeti vardır. Banka şubelerinin oraya gitmesi rekabeti doğuracağı için 11 nci madde geldiği vakit görüleceği veçhile, mahallin ihtiyacı tetkik edilerek ona göre bir karar istihşali hükmü lâ-yihada yer almıştır. Bunun dışında muhterem arkadaşımın istediği gibi hiç banka şubesi açılmıyan yerlere serbestçe gidilsin, diye liberal hüküm sevk edilmiştir. Kasaba ve şehirlerimizin muhtaç olduğu krediyi elde edebilmek için orada şube açılması istendiği zaman Maliye Vekâleti hiç banka bulunmıyan yerde banka şubesi açılmasına müsaade edecektir. Banka şubesinin açılması müsaadeye bağlandığına göre, formalitenin azaltılması yönünden İera Vekilleri Heyeti yerine Maliye Vekâletince bu müsaadenin verilmesini kâfi görmek icabeder. Çelikbaş arkadaşımın şube açılması meselesinin mevzuu bahseldüğü yerde müşkilâtın resmî sektörden geldiği şikâyetinde bulundular. Bu husus encümünde de dermeyan edildiği için, şube açmak isteyen bankalar kanunla kurulmuş olsalar dahi, bu taleplerinin tetkik edilmesi salâhiyetini Maliye Vekâleti ile Ticaret Vekâletine bırakmış bulunuyoruz. Binaenaleyh icap yokken ve başka yerlerde daha fazla faydalı olmaları bahis konusu iken şube açma arzu ve hevesleri is'af edilemez.

Tahmin ediyorum ki, hem bankanın idare he-yetinin inisiyatifi yönünden hem de bütün mem-

leket sathına yayılmış iktisadi faaliyetleri nazari olarak dahi olsa, aynı imkândan faydalandırmayı temin bakımından vâzı kanunun para ve ticaret politikasını idare eden iki mercie, Maliye ve Ticaret Vekâletlerine bu salâhiyeti bırakması ve bunlara bir takdir hakkı tanınması elbette yerinde olacaktır. Bu itibarla maddenin bu şekilde kabulünü istirham ediyoruz.

REİS — Madde hakkında başka söz istiyen?... Yok. Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Banka veya banka şubelerinin açılması şartları

MADDE 11. — Bir veya mütaaddit bankanın veya banka şubesinin müesses bulunduğu bir şehir veya kasabada yeniden banka veya banka şubesi açmak talebinde bulunanlar, o mahaldeki iktisadi faaliyetlerin veya o mahalle olan muamele ve münasebetlerinin yeni bir banka veya banka şubesi açılmasına ihtiyaç göstermesi sebeplerini etraflı bir şekilde izah eden rapor ve vesikaları müracaat evrakı meyanına raptetmekle mükelleftirler.

Maliye Vekâletince; o mahalde yeni bir banka veya banka şubesi açılmasında bir mahzur bulunup bulunmadığı hususunda, lüzum görüldüğü takdirde, bankalar yeminli murakipleri veya vazifelendirilecek diğer uzuvlar vasıtasıyla mahallinde gereken tetkikat yaptırıldıktan sonra bu mevzuda tanzim edilecek raporlar ile alâkalı bankanın müracaatine mesnet teşkil eden vesaik, Ticaret Vekâleti ile Bankalar Birliğine gönderilerek mütalâaları alınır.

İera kılınan tetkikat ve alınan mütalâalar neticesinde bahis mevzuu mahalde yeni bir banka veya banka şubesi açılmasının mahzurlu olduğu neticesine varıldığı takdirde, keyfiyet Maliye Vekâletince İera Vekilleri Heyetine arz olunur.

İera Vekilleri Heyetince de aynı mahzur vârit görüldüğü takdirde bir sene müddetle o mahalde banka veya banka şubesi açılmak üzere yeni talepler kabul edilmez.

REİS — Fethi Çelikbaş.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Mâruza-tım usule mütaallik olacaktır. Bu maddede Türkiye mevduat bankaları politikasından muayyen ölçüde vazifelendirilen Bankalar Birliği diye bir müesseseden bahsedilmektedir. Bankalar Birliğinin, kuruluşu ile alâkalı madde ileride geliyor, 57 nci maddedir. Şimdi bu Birliği evvelâ 57 nci

madde ile kurmalıyız, ondan sonra Birliğin vazifesiyle alâkalı olan bu maddeyi müzakere etmeliyiz.

Bu bakımdan maddenin, 57 nci maddeden sonraya talikini Riyasetten rica ediyorum.

MUVAKKAT ENCÜMEN M. M. SERVER SOMUNCUOĞLU (Sinob) — Encümen olarak bu fikirde mutabıkız.

REİS — 11 nci madde, Fethi Çelikbaş'ın teklifi ve Encümenin de mutabakatı ile 57 nci maddeden sonra müzakere edilecektir.

Teessüsten sonra verilecek beyannameler

MADDE 12. — İcra Vekilleri Heyetinden mezuniyet alındıktan ve Türk Ticaret Kanunu hükümlerine uygun şekilde Ticaret Mahkemesince kuruluşu tasdik ve ticaret siciline tescil ve ilân edildikten sonra bankalar, Maliye ve Ticaret Vekâletlerine birer beyanname vererek bankacılık muamelelerine ve mevduat kabulüne başlamak üzere ayrıca müsaade talebetmeye mecburdurlar.

Bunlardan :

A) Türk kanunlarına göre kurulan Bankaların beyannamelerinde;

1. Bankanın unvanı ve kuruluş tarihi,
2. Türkiye ve yabancı memleketlerdeki merkez ve şubelerinin buldukları mahallerin isimleri,
3. Sermayesi miktarıyla bunun ne kadarının tediye edilmiş ve ne kadarının henüz tediye edilmemiş bulunduğu,
4. Varsa muhtelif nevi ihtiyat akçelerinin miktarları,
5. İştigal edecekleri muamele neveleri, gösterilir.

Bu beyannameye bankanın teşekkülüne ait vesikaların musaddak suretleri ile tesis bilânçosu bağlanır.

B) Yabancı memleketlerde teşekkül etmiş olup da Türkiye'de şube açarak faaliyete geçecek olan bankalar da beyannamelerinde;

1. Bankanın unvanı ile hangi memleket kanunlarına göre teşekkül ettiğini ve merkezin bulunduğu mahalli,
2. Türkiye dâhilindeki şubelerinin buldukları mahallerle bunların açılma tarihlerini,
3. Türkiye'deki şubelerine bu kanun mucibince fiilen tahsis ettikleri tediye edilmiş sermaye ve varsa ihtiyat akçesi miktarlarını,
4. İştigal ettikleri muamele nevelerini,

5. Bankanın hangi tarihte teessüs ettiğini,

6. Sermaye miktarı ile ne kadarının tediye edilmiş ve ne kadarının henüz tediye edilmemiş bulunduğunu,

7. Muhtelif ihtiyat akçelerinin miktarlarını,

8. Merkezinin bulunduğu memleketle diğer memleketlerdeki şubelerinin buldukları mahallerin isimlerini,

Gösterirler ve şubelerin açılmasına mütaallik vesikaların ve son bilânçoların musaddak suretlerini bu beyannameye eklerler.

Yabancı bankaların (3) numaralı bent mucibince Türkiye'deki şubelerine tahsis ettikleri tediye olunmuş sermaye ve varsa ihtiyat akçelerinin döviz olarak Türkiye'ye getirilmesi ve Merkez Bankasına satıldıktan sonra aidolduğu hesaplara ithal edilmesi mecburidir.

Türkiye'de şube açmak suretiyle faaliyette bulunan yabancı bankalar ikinci şubelerini açtıkları tarihten itibaren iki ay içinde Maliye Vekâletine ayrıca bir beyanname vererek Türkiye'deki şubelerinden birini diğer şubeleri temsile mezun ve salâhiyettar idare merkezi olmak üzere tâyine mecburdurlar.

REİS — Asım Eren.

ASIM EREN (Niğde) — Muhterem arkadaşlar, bu maddenin iki noktası üzerine temas edeceğim.

Bunlardan birincisi bu madde bize müteallik olduğu yeni Türk Ticaret Kanununun izin formalitesini değiştirecek mahiyette taze bir hüküm getirmiştir. O da teşekkül için 6 nci madde mucibince beyanname verilip izin alındıktan sonra tekrar bu madde gereğince ve mahkemeye tescil edildikten sonra, yani şahsiyeti hükmiye iktisabettikten sonra ikinci bir izin formalitesini önümüze çıkarmaktadır. İkinci bir beyanname, ikinci bir izin. Halen cari olan banka kanununun 5 nci maddesindeki beyanname de şimdi 12 nci maddede gördüğümüz beyannamenin muhtevasında idi. Yani cari bankalar kanununun şimdi 12 nci maddesinde istediğimiz teknik malûmatı 5 nci maddede bir defa beyanname istenmek suretiyle alıp bugünkü Türk Ticaret Kanununun prensiplerine uygun olarak intacedilmekte idi. Şimdi bu kanunda 6 nci maddede bu aynen yer aldığı halde 12 nci maddede ikinci bir beyannamenin istenmesi Türk Ticaret Kanunu hükümleriyle kabili telif değildir.

Kaldı ki cenebi bankaların ikinci bir şube açması meselesi. Bunun için de ikinci bendinde üçüncü bir beyanname mecburiyeti daha var. Hakikaten bir cenebi banka merkezinden başka bir şube açmak isterse üçüncü bir beyanname verecek. Halbuki bu hüküm biraz evvel kabul buyurduğunuz 10 ncu maddenin son- dan üçüncü fıkrası hükmü ile tezat halindedir. Orada diyor ki, «Bu kanunun neş- rinden sonra açacakları her şube için Maliye Vekâletinden müsaade almaları mecburidir. ama bir beyanname vermeye mecbur değildir. Yani 10 ncu maddede bir beyanname meselesi yok. O halde burada, 10 ncu maddede beyanname istemiyor. Fakat tekrar cenebi bir banka 2 nci bir şube açmak istediği zaman 12 nci mad- de tekrar bir beyanname istiyor. Bu üçüncü be- yannameye ne lüzum var? Hattâ ikinci beyan- namenin bile muhtevası 6 nci maddede var. Ti- caret Kanununda yalnız bir defa izin var. Ve bu izin 273 ve 280 nci maddelerde tasrih edil- miştir. Ticaret Vekâleti izin verir diyor. Aynı kanunda Ticaret Vekâletine izin almak için ve- rilen vesikaları da saymıştır. Bu vesikalar; ban- kanın müessislerinin ilk teminat olarak yatırı- dıkları miktarı gösteren vesika ve esas mukave- lename v.s. dir. Şimdi 12 nci maddeye göre bu vesikalar esasen Ticaret Mahkemesine ibraz edilmiş ve banka tescil de edilmiştir. İkinci, üçüncü beyannameler lüzumsuzdur, fuzulidir. Binaenaleyh bunun bir bürokrasi olduğu kanaa- tindeyim. Bu bakımdan encümenin bu maddeyi geri almasını ve yeniden bunun üzerinde çalış- masını istirham etmekteyim.

REİS — Encümenin noktai nazarı var mı efendim? Encümenin noktai nazarı yok, iştirak etmiyor. Maddeyi reyinize arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir. Bankacılık muamelelerine ve mevduat kabulüne müsaade ve mevduat kabul salâhiyetinin iptali

MADDE 13. — 12 nci madde mucibince ve- rilecek beyannameler üzerine Maliye Vekâleti, alâkalıların işbu kanunda yazılı şartları yerine getirip getirmediklerini bankacılık muameleleri- ne ve mevduat kabulüne başlamak üzere kanu- nun lüzumlu kıldığı vasıfları haiz bulunup bu- lunmadıklarını tetkik ve Ticaret Vekâletinin mütalâasını aldıktan sonra durumları uygun bulunanlara beyannamenin tevdi tarihinden iti-

baren en geç iki ay zarfında gerekli müsaadeyi verir.

Yapılan tetkikat neticesinde durumları uy- gun bulunmayanlara ıslah ve noksanlarını ik- mal için münasip bir müddet verilir. Bu müd- det zarfında yeniden müracaat edenler hakkın- da birinci fıkra hükümlerine göre tekrar yapı- lan tetkikat sonunda durumları uygun bulun- mayanlara keyfiyet tebliğ ve 9 ncu maddenin birinci fıkrası hükmüne göre muamele olunur.

Yukardaki hükümlere göre müsaade almış bankaların tevdiat kabul etmelerinde bilâhara mahzur görülmesi halinde, Maliye Vekâletinin talebi üzerine İcra Vekilleri Heyetince Banka Kredilerini Tanzim Komitesinin mütalâası alın- dıktan sonra mevduat kabul salâhiyeti daimî ve- ya muvakkat olarak alâkalı bankanın bütün teş- kilâtına veya mütaaddit şubelerine şâmil olmak üzere ref'edilebilir.

REİS — Maddeyi reyinize arz ediyorum. Ka- bul edenler.. Etmeyenler.. Madde kabul edilmiş- tir.

III - Teşkilât ve Organlar

Hissedarların reye iştiraki

MADDE 14. — Bankalar, umumi heyetlerin- de, reye iştirak edebilmek için her hissedarın sa- hîbolması icabeden asgari hisse miktarı hiçbir suretle 20 hisse senedinden daha fazla olarak tesbit edilemez.

REİS — Fethi Çelikbaş.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Efendim, bu madde fevkalâde mühim bir maddedir. Ge- çen gün Sayın Maliye Vekilinin izah ettiği gibi bankacılık modern ekonominin, kapitalist eko- nominin ilk önce gelişmiş ve zamanımızda en ileri hatta bulunan, bir sektörü, bir şubesidir. Bu artık klâsikleşmiş, kitaplara girmiş bir ger- çektir. Büyük bankalarda hisse senetleri çok da- ğınmıştır. Bankaların hissesini teşkil eden gay- rimenkuller ve menkuller, her türlü kıymetler yani bankaların mamelekleri, patrimonları çok bölünmüş olduğundan bu demokratik bir geliş- medir; ancak bankaların sevk ve idaresi mer- kezleşmiştir.

Şimdi, buna göre 20 bin lira hisse senedine sahibolan her hissedar umumi idare heyetinde 500 bin lira, bir milyon lira koyup, varını yoğun- nu bu işe bağlamış bir hissedar gibi, onun mer-

tebesinde reye sahibolacak, reye iştirak edecek demektir.

Arkadaşlar, bankaların meşgul oldukları sahalalar itibarıyla 20 bin lira ile iştirak eden kimse ile 500 bin, bir milyon lira ile iştirak eden kimsenin kabiliyetleri, iktisadi kudretleri aynı değildir. Birinciler, ikinciler gibi finans alemini ne takibeder ve ne de buna lüzum vardır. İstese takibedebilir. Bir misal vereyim; memleketimizdeki kooperatiflerde, Anadolu'da buldukları muntakalarda, arkadaşlarca müşahede edilmiştir ki, kooperatiflerin hissedarları, umumi heyetlerinde ehliyetli hissedarlar, idare meclisine getirecek şekilde hareket etmezler. Bin kişi toplanır, propagandalar yapılır, şuna rey verin denir, bu suretle de üç beş yıl içinde paralarını kaybetmiş olurlar ve işleri bozulur, hissedarlar birbirine müsavi şekilde ehliyetli değildir, işleri takibe zamanları yoktur, ekseriya buna da lüzum yoktur.

Şimdi modern ekonominin en karışık olduğu, en nazik olduğu bankacılık mevzuunda murat hisse senetlerinin parçalanması suretiyle herkesi, yirmi bin lirası olanları da temettüden faydalandırmak bankanın bilançosuyla ortaya çıkan kârdan herkese mümkün olduğu kadar menfaat sağlamak iken sanki bankanın politikasının yürütülmesinde geniş bir hissedar kütlesini artık demokrasi lunu gerektiriyor diyerekten rey sahibi yapmak, korkakım bu kanun lâyihasının sevkinde hâkim olan prensipleri zedeliyecektir. Yani idare meclislerince bu sahalarda kudretleri müsellemlen olan, kabiliyetleri belli olan bilgili, hükümetle istişare ederken hakikaten muayyen yollarda bilittifak karar alabilecek olgunlukta olan şahıslar yerine bir de bakacaksınız bilgisi yok olan, vukufu az bulunan tecrübe kazanmak için çalışan insanlar bankanın sevk ve idaresini eline geçirecektir. Bu arkadaşlar fevkalâde tehlikeli bir şeydir.

Bir teklif yapmıyacağım. Fakat rica edeceğim. Tetkik etsinler. Modern ekonominin temeli, sevk ve idarenin parçalanması değildir. Sevk ve idare temerküz edecektir. Ama, onun, o sevk ve idarenin taallük ettiği mamelek parçalanacaktır. Dâvanın bütün ruhu, esprisi, mühim noktası bu. Benim endişem, Hükümetin görüşünün zıddına bir netice hâsıl olmasıdır. 20 milyonluk bir şirkette iki kişi 300 bin lira, diğerleri 30 - 40 biner

lira koymuşsa bu şirket kaç kişi ile toplanacaktır. Bilhassa kooperatifler, tecrübe ettiğimiz sahalalar olduğu için, üzerinde titizlik gösteriyoruz. Bunların muvaffak olamamalarının mühim sebebi, muhtelif sebepler olmakla beraber, hissedarlar umumi heyetinin, kalabalık heyetler halinde toplanıp müzakerelerde bulunması, kararlar almasıdır. Almanya'da vaktiyle 1920 den sonra yazılmış kitaplarda belirtildiğine göre bazı bankalar sermayenin % 12,5 uğunu elinde bulduran insanlar tarafından idare edilmiş. Muvaffakiyetin sırrı budur. Bu bakımdan anonim şirketlerin mümeyyiz vasfı olarak kitaplarda gösterilen hususata riayetkâr olarak, diyelim ki, hisse senetleri bölünmek suretiyle mülkiyet parçalansın. Doğrudur. Ama sevk ve idarede de buna muvazi olarak reyler bütün hissedarlar arasında parçalansın diye düşünülürse, bu, tehlikelidir. Onun için enümen bu maddeyi geri alsın. Bu mevzuda, Meclis içinde veya dışında nazari tetkikat yapmış olanlar meşgul olsunlar. Bugün iki kere iki dört eder gibi tebellür etmiş bir hakikat vardır. Ben öyle zannediyorum ki, istihdaf edilen gayenin tam zıddı bir karar alıyoruz. Bunu çok tehlikeli gördüğüm için işaret etmekte fayda gördüm. Kendimi mânevi mesuliyetten tebriye etmek için, lâyihamın iyi bir şekilde kanunlaşması için vazifemi yapıyorum. Sizleri yalnız ikaz etmekle iktifa ediyorum, bir teklif yapmıyorum arkadaşlar.

REİS — Ferid Melen.

FERİD MELEN (Van) — Muhterem arkadaşlar; ben bu hususta Çelikbaş'ın tam zıddı fikirdeyim. 6 ncı maddenin müzakeresi dolayısıyla arz etmiştim. Bankaların anonim şirket şeklinde kurulmasını zaruri kılmamızın sebebi küçük tasarruf erbabının elindeki tasarruflarını bir araya toplayıp bunlardan faydalanmak maksadına dayanır.

Bu sebeple Ticaret Kanunumuzun küçük tasarruf erbabının anonim şirketlere rağbet göstermesi ve tasarruflarını oraya teveih etmesi için birçok avantajlar göstermiştir. Ticaret Kanunumuz her hisse sahibine bir rey sağlamıştır. İki sene evvel toptan kabul ettiğiniz Ticaret Kanunu bir maddesiyle, her hisse sahibi behemahal bir rey vermek hakkını haizdir, demiştir. Komisyon ise aksi istikamete gitmiş ve statülerle 20 hisseden aşağı hisse sahibi olanların rey sahibi

olmaları imkânının ortadan kaldırılmasına cevaz verilmiştir.

Sayın Çelikbaş sevk ve idarede bilgiyi hâkim kılmak için mümkün olduğu kadar fazla hisseye sahibolması şartını ileri sürdü, bir insanın parasının çok olması, bilgisinin çok olmasını icabetirmez. Paranın azlığı da bilginin azlığını iltizam etmez. Çok para kazanan insanlar belki çok bilen insanlardır. Fakat her vakit öyle olmaz. Hiç bilgisi olmıyanların da çok para kazandıkları vâkidir. Binaenaleyh küçük sermayelere rey hakkı verilmemesi iddia olunduğu gibi sevk ve idarenin bilgili insanlara verilmesini sağlayamaz. Sonra sevk ve idareyi parçalama mevzuunun da bana göre bununla alâkası yoktur. Bilâkis hissedarların daha çok miktarda reye iştiraki sevk ve idareyi daha anonim hale getirir ve tecrübeler göstermiştir ki, daha faal kılar. Bu sebeple ben Ticaret Kanunundaki hükmü yeter görüyor ve ve bu madde hükmünün tâyımını bir takrir ile rica ediyorum.

REİS — Encümen.

MUVAKKAT ENCÜMEN M. M. SERVER SOMUNCUOĞLU (Sinob) — Efendim, muhterem Çelikbaş arkadaşımızla encümen aynı istikamette düşünmektedir. Ve banka heyeti umumiyelerini bir kooperatif umumi heyetine çevirmemek için sermaye sahiplerinin sermaye hisseleriyle mütenasibolarak reye iştirakleri bir hüküm halinde yüksek huzurunza sevk edilmiştir.

Hükümet tasarısı tetkik buyurulacak olursa orada Ticaret Kanununun hükümlerine uygun şekilde muayyen hisseler, muayyen rey haklarıyla ifade ve ondan fazla hisse sahibi olanlara umumi heyette rey hakkının bulunmaması esasını vaz'etmiş ve bu esas da nama ve hâmiline muharrer hisseler arasında bir tefrik yapmak suretiyle bir hükme bağlamıştır. Bu hükmü iyice tetkik ettik ve gayet garip neticelerle karşılaştık.

Bilfarz, 2,5 milyon lira sermayeye sahibolan hissedarların arz edilen madde hükmünden faydalanarak 500 rey hakkına sahib oldukları onun yambaşında on milyon lira sermayeye sahibolan diğer hissedarların 100 den fazla rey hakkına sahibolmayacakları neticesine vardık.

Bu ise menfaati az küçük sermayedar grupunun, menfaati büyük sermayedar grupuna yersiz tahakkümünü ifade etmektedir.

Bu sebepledir ki, Ticaret Kanununun ruh ve maksadına uygun bulunmak, şartıyla yeni bir hüküm sevk etmek ihtiyacında olduğumuzu idrak eyledik. Bizim sevk ettiğimiz lâyhada hisseler bin liradan fazla olmayacağına göre bankalar statülerinde umumi heyete iştiraki âzami yirmi bin lira kabul edebileceklerdir. Ticaret Kanunu hükümlerine göre hisseler tesbit edilmiş ise asgari 500 lira olacak bu takdirde iştirak 10 000 lira ile kabil olacaktır.

Bu suretle Çelikbaş ve Ferid Melen tarafından iki ayrı kutupta müdafaa edilen görüşten bir sentez mahiyetinde olan madde hükmü encümen tarafından tercih edilmiştir.

Demek oluyor ki; yirmi hisse umumi heyete katılma şartıdır. Fakat rey hakkı Ticaret Kanununa uyularak tesbit edilecektir. O da her hissenin bir rey hakkı olması şeklinde tecelli edecektir.

Rey hakları böylece tesbit edildikten sonra, asgari iki milyon gibi bir sermayenin içinde 20 hisseye sahibolmıyanları da toplamak Çelikbaş arkadaşımızın da ifade ettikleri mahzurları ortaya koyacak ve tecanüsü bozacak bir şey olabilir. Bankalar da anonim şirkettir ve vasfı esaslı sermaye şirkettir. Sermaye şirketlerine hâkim olan prensibi buraya da tatbik etmek ve oraya iştirak eden sermaye ile mütenasibolarak rey hakkını vermek ve umumi heyete katılmayı da asgari bir hadle bağlamak doğru olurdu.

O itibarla 20 hisse koyduk. Bu 20 hisse Ticaret Kanununa göre, 500 lira bir hisse olduğuna göre, 10 bin lirası olan iştirak edebilir. Eğer Statüde bir hisse bin lira kabul edilirse, bu nevi bankalar umumi heyetlerine girmek için asgari 20 bin liraya sahibolmak lâzımgelir. Bugünkü tatbikat göstermiştir ki, bu nevi bankalar ve anonim şirketler hakikaten ahenkli bir idare kurması, ortak adedinin çoğalarak demokratik nizamın teessüsünde değil, bilâkis şahsi menfaatleri hakikaten ağırlık çeken ortakları hâkim kılmakla mümkündür.

Biz bir taraftan Ferid Melen arkadaşımızın görüşünü ele alarak, fakat her halükârda Fethi Çelikbaş'ın söylediği bütün mahzurları önlemek için sermaye sahiplerinin sermayeleri nispetinde reye iştirak etmelerini sağla-

mak suretiyle küçük büyük sermayenin hisse sahiplerinin tahakkümü altına girmemesini sağlayacak şekilde hüküm sevk etmiş bulunuyoruz. Yani müşahhas olarak düşüncüyü şöylece hulâsa edeyim :

20 hisseye sahibolan hissedarlar unumi heyete gelecekler onun yanında 500 000 liraya sahip hissedar varsa onlar geldiği zaman durum şu olacaktır; 500 000 liralık sermaye sahibinin rey adedi hisseler bin lira ise 500 dür; ve 20 bin liralık sermaye sahibinin de reyi 20 dir.

REİS — Fethi Çelikbaş.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Komisyon sözcüsü arkadaşına teşekkür ederim. Hakikaten mahzurlar kısmen bertaraf edilmiştir. Bankacılıkta 20 bin lira büyük bir para değildir. Bendeniz bu parayı henüz koyacak durumda olmamakla beraber bunu büyük bir şeymiş gibi kabul etmek bankacılıkla kabili telif değildir. Diğer taraftan küçük tasarruf erbabı da hissedar olarak reye iştirak etsin deniyor. Küçük tasarruf erbabı aksiyondan ziyade obligasyon alır. Aksiyon aldığımız andan itibaren riske girersiniz. Bu itibarla hakikaten bankaların sevki idaresinde bilgi sahibi insanların iş başına gelmesi lâzımdır. Bunun böyle olmasının iktiza ettiğini kooperatiflerden verdiğim misalle arz etmiştim. Mahzurları kısmen bertaraf etmişler, 20 bin lira az para olmadığı gibi çok para da değildir. Binaenaleyh bunu daha da yükseltebilirlerdi. Bunun üzerinde daha fazla durmıyacağım. Yanlız şunu arz edeyim ki, tasarruf erbabımızın bu obligasyon, tasarruf erbabının müracaat edeceği aksiyon veya daha ziyade obligasyon keyfiyetinde memleketin bir de sermaye piyasasını organize etmek zarureti kendiliğinden ortaya çıkıyor. Türkiye'de malesef sermaye piyasası organize edilmemiştir. İşte küçük sermaye erbabının müracaat edeceği yer olan sermaye piyasasını kurmuş olsaydık memleket için çok daha iyi olurdu, ve hakikaten bugünkünden daha çok ölçüde, malûmuâliniz iş aleminde sermayeye talep çoktur, küçük tasarruf erbabını da müstefit kılmak imkânı olurdu. Tasarruf erbabının çalışacağı yer bankalarda aksiyonla çalışmak değil, onların sahası daha çok obligasyon sahasında çalışmaktır arkadaşlar.

REİS — Ferid Melen.

FERİD MELEN (Van) — Muhterem arkadaşlarım; sayın sözcünün verdiği izahatın anlaşılacaktır ki, banka kuranların statülerinde 20 hisseden daha az hisseye sahibolanların rey hakkı ortadan kaldırılmakta yani bertaraf edilmesine müsaade olunmaktadır. Yani bunu hedef tutan bir hüküm sevk edilmiş bulunmaktadır. Daha evvel arz ettiğim gibi, Ticaret Kanunu her hissenin rey hakkını mahfuz tutarken, hisse sayısının tahdidine cevaz veriyof. Fakat burada ise tamamen aksine. Hisse miktarı ne olursa olsun, bu hisse miktarlarına göre rey vermek imkânı verilirken asgari had tâyin ediliyor. Bu hüküm korkarım ki; küçük sermayedarları yani tasarrufu küçük olanları, büyük sermayedarların tahakkümüne ve istismarına tâbi kılsın. Tahmin ediyorum, Ticaret Kanunu, bu hükmü tesis ederken daha çok bu nokta üzerinde durmuştur. Anonim şirketlerin küçük sermayelerin, büyük sermayeler tarafından istismar edilmemesi için her hisseye hak tanınmıştır. Burada tam tersine bankacılığın zaruretinden doğduğu iddiasına dayanılmakta. Bu zaruret vazihan ortaya konmuş değildir. Fethi Çelikbaş arkadaşımız diyorlar ki, sevk ve idarede ileri görüş veyahut bilgi hâkim olsun. Ben de aksini iddia ediyorum. Bir insanın parasının çok olmasıyla bilgisinin çok olması icabetmez. Belki paranın çokluğu mesuliyet ve karar sırasında insanı daha çok titiz davranmaya sevk eder ama daha fazla bilgili olmasını icabettirmez, böyle bir kaide de mevcut değildir. Eğer bunu yaparken komisyon, büyük sermayedarlar için de âzami haddi kabul etseydi insaflı bir iş yapmış olurdu. Büyük sermayedarların rey sayısı sermaye nispetinde artmayıp, muayyen bir ölçüye girseydi iş bir dereceye kadar hafiflerdi. Aksine bir taraf tamamen açık bırakılırken küçük tasarruf erbabının banka idaresindeki tesiri tamamen bertaraf ediliyor. 5 milyonluk bir banka tasavvur edin, 3 milyonu 20 bin liradan aşağı hisselerle bölünmüştür. Şu halde, bu bankanın idaresi diğer iki milyona sahip üç beş kişinin eline geçecektir. Bence bu demokratik değildir, iktisadi değildir. Takririmde ısrar ediyorum, kabulünü rica ederim.

REİS — Fethi Çelikbaş.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Efendim, bir hususa vuzuh vermek için söz aldım. Mister Randal Türkiye'ye geldiğinde bir konuşmasında şöyle ifade etmiştir. Ferit Melen arkadaşımıza güzel bir cevap teşkil edecektir.

«Ben zengin bir adam değilim, 40 - 50 bin dolârım var. Ama, 100 milyonlar dolâra hükmederim, bunları binlerce sahipleri bize emanet etmiştir.» demişti.

Çok parası olan, çok akıllı adam mânasına değildir, sözüm. Bu itibarla komisyon söztüsünün de izah ettiği gibi tecrübesi geniş, müteşebbis vasfında olan insanlar riske girer, aksiyonun riski vardır. Risksiz para kazanmak isteyenlerin yapacağı tahvilât, obligasyon satılmaktadır. Ben burada çok parası olanın çok akıllı vardır demedim. Katiyen bu kanaatte de değilim. Bâzısının hiç parası yoktur fakat akıllı vardır. Ama inkânlar bulup da para sahibi olamamıştır. İşte bankacılık bu imkânları hazırlıyacaktır. Dört başı mamur bir proje hazırlarsanız, Sanayi Kredi Bankasından kredi alabilirsiniz. Akıllı adam onu yapar. Bu bakımdan arkadaşımız da ısrar etmesin. Az kâfi olmakla beraber, madem komisyon az hisse senedi sahibi olanların da rey sahibi olmaları hususunu derpiş etmiştir ama büyük sermaye sahiplerinin de idaredeki rolü kabul edilmiştir, bu doğru bir yoldur. Endişeye mahal yoktur.

REİS — Takriiri okuyoruz.

Başkanlığa

Arz ettiğim sebeplere binaen 14 ncü maddenin tayyını arz ve teklif ederim.

Van Mebusu
Ferid Melen

REİS — Takriiri reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Takrir reddedilmiştir.

Maddeyi reylerinize arz ediyorum, kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İdare meclisi, murakipler ve birinci derecede imza yetkisini haiz diğer uzuvlar

MADDE 15. — Bankaların idare meclisleri beş kişiden ve murakipler de iki kişiden az olmaz.

Banka umum müdürü, idare meclisinin tabii âzasıdır.

Bu kanun hükümlerine aykırı hareketlerinden dolayı hapis cezası ile cezalandırılan kişiler ile muhilli haysiyet ve namus bir cürümden dolayı mahkûmiyeti bulunanlar, banka idare meclisi reis ve âzâhları ile, murakiplik, veya umum müdürlük veya umum müdür muavinliği vazifelerinde veya birinci derecede imza yetkisini haiz diğer vazifelerde istihdam olunamazlar.

REİS — Fethi Çelikbaş.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Burada, sevk ve idareden mesul olanlarda aranan vasıflar mevzuunda, şöyle denilmektedir : «Bu kanun hükümlerine aykırı hareketlerinden dolayı hapis cezası ile cezalandırılan kişiler ile muhilli haysiyet ve namus bir cürümden dolayı mahkûmiyeti bulunanlar...»

Arkadaşlarım; banka bir kredi, itibar müessesesidir. Bir kimse ticari hayatta iflâs etmiş ise, o, katiyen bankanın sevk ve idaresinde rey sahibi olmamalıdır. Bu itibarla komisyondan rica edeceğim. Böyle bir kredi müessesesinin başına ticari hayatta iflâs etmiş olan kimselerin gelmesi gülünç bir durum olur. Esasen bu, başka memleketlerde görülmüş şeylerden değildir. Bir sanayi şirketinde olur. Mesele yoktur. Bir ticaret şirketinde olur; mesele yoktur. Ama bankada olmaz. Çünkü banka itibar müessesesidir.

Arkadaşlar; niçin bankalar hakkında hususi kanun sevk ediyoruz da, sanayi şirketleri hakkında, ticaret şirketleri hakkında hususi kanunlar sevk etmiyoruz? Çünkü bankalar itibar müesseseleridir. Bu gibi müesseselerin muamelâtının inikâsları geniş olur. Bu bakımdan hususi kanun sevk ediyoruz. Onun için, hususi kanunlar sevk ettiğimiz andan itibaren de hususi şartları göz önünde bulunduracağız.

Ticari hayatta iflâs etmiş, fakat mahkûm olmamış kişiler bankaların idare meclislerinde vazife almamalıdır. Bunu bilhassa dikkatini ze arz etmek için söz aldım.

REİS — Encümen.

MUVAKKAT ENCÜMEN M. M. SERVER SOMUNCUOĞLU (Sinob) — Efendim; bu cürümlerin nev'ini tâyin ederken encümende tartışmalar oldu. Nihayet 12 Mayıs 1937 tarihli 99 sayılı Büyük Millet Meclisinin ittihaz etmiş ol-

duğu bir karar vardır. Oradaki hükümlerden faydalanmak suretiyle muhilli haysiyet ve namus kelimelerini koymak suretiyle mevcut temayül ve anlayışlara uygun hale getirmek istedik. Büyük Millet Meclisi bu kararında diyor ki; birtakım esbabı mucibe serd ettikten sonra : «Buna binaen muhilli haysiyet ve namus tâbirinin tefsir mevzuu olamayacağına ve bu mefhumun kanunu tatbik ile mükellef olan salâhiyetli mercilerin takdir ve içtihatlarına bırakılması muvafık olacağına karar verilmiştir.»

2071 sayılı Kanunda ise :

«Alelîtlak ağır hapis cezası ile veyahut hırsızlık, emniyeti suiistimal, sahtekârlık, dolandırıcılık, yalan yere şahadet, yalan yere yemin, cürüm tasnii, iftira, irtikâp, irtişa ve ihtilâs suçlarının birinden dolayı altı ay veya daha ziyade hapis cezasıyla veyahut alelîtlak beş seneden ziyade hapis cezası ile veya asgari haddi bir seneden aşağı olmamak üzere mükerrer hapis cezalarını müstelzim suçlarla mahkûm olanlar ve Türk vatandaşlığını terk eden veya vatandaşlıktan iskat olunanlar yukarıda bahis mevzuu edilen tâbirin şümulü içine girmektedir.» Böyle bir kararda iflâs hâli - hiyleli ve taksiratlı iflâs evleviyetle girecektir - iflâs hileli ve taksiratlı değilse müflis, Çelikbaş'ın dediği gibi, dışarda kalmaktadır. Müflis tâbirini ilâve etmek suretiyle maddenin kabulünde encümenimiz müttefiktir.

REİS — Şu halde Fethi Çelikbaş da iltihak etmek suretiyle maddeye muhilli haysiyet ve namus bir cürümden dolayı mahkûmiyeti bulunanlar ibaresinden sonra «müflis» kelimesinin ilâvesini reyinize arz ediyorum : Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

İdare meclisi reis ve âzalarının hisseleri

MADDE 16. — Banka idare meclisi reis ve âzalarından her birinin şirket sermayesinin asgari % 1 sini temsil eden hisse senedine sahip olmaları ve idare meclisine seçilmelerini mütaakıp bu hisse senetlerini Merkez Bankasına ve mümkün olmadığı hallerde Maliye Vekâletinin göstereceği bankalardan birine makbuz mukabilinde yatırmaları mecburidir. Ancak, şirket sermayesinin % 2 si 20 bin lirayı mütecevaz ise fazlası aranmaz.

Devlet daire ve müesseseleri ile bankalar ve diğer teşekküllerin ve şirketlerin memurları bu

daire ve müesseselerle bankalar, teşekküller ve şirketleri temsilen idare meclisine seçildikleri takdirde, bunlara terettübeden hisse senedi tevdi mükellefiyeti alâkalı daire, müessese, banka, teşekkül veya şirketler tarafından yerine getirilebilir.

Türkiye'de faaliyette bulunan yabancı bankaların idare komitesi reis ve âzaları da Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası veya mümkün olmadığı takdirde Maliye Vekâletinin göstereceği bankalardan birine, bu maddenin birinci fıkrasında yazılı meblâğı yatırmakla mükelleftirler.

Yukardaki hükümler gereğince tevdi olunan hisse senetleri veya teminat akçeleri bir borca karşılık gösterilemez, terhin ve haczedilemez.

REİS — Madde hakkında söz istiyen var mı efendim?.. Buyurun.

FERHAN ARKAN (Çankırı) — Muhterem arkadaşlar, burada idare meclisine girmek için banka sermayesinin % 2 kadar bir teminatın Merkez Bankasına yatırılması lâzımdır. (% bir olacak sesleri) Ya % bir olacak, yahut da 40 bin lira.

Sonra ikinci bir mesele var; «Türkiye'de faaliyette bulunan yabancı bankaların idare komitesi reis ve âzaları da Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası veya mümkün olmadığı takdirde Maliye Vekâletinin göstereceği bankalardan birine bu maddenin birinci fıkrasında yazılı meblâğı yatırmakla mükelleftir.» Şimdi burada sermayeye esas olarak bankanın esas sermayesi mi nazarı itibara alınacak, yoksa Türkiye'ye tahsis ettiği sermaye mi? Bunu tasrih etmek lâzımdır. Türkiye'ye tahsis edilen sermaye yukarıdaki nispet dâhilindeki tutarının yatırılması icabedeceği şeklinde olması lâzımgeliyor, kanaatindeyim.

REİS — Fethi Çelikbaş, buyurun.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Vazgeçtim.

REİS — Encümen buyurun.

MUVAKKAT ENCÜMEN M. M. SERVER SOMUNCUOĞLU (Sinob) — Tabii hatası vardır. Muhterem arkadaşımın hakları vardır. % 2, % 1 olacaktır.

Encübe bankalara gelince : Bunlar Türkiye'ye fiilen tahsis etmiş oldukları sermayenin % 1 ini. % 1 olması lâzımdır. Türkiye'ye tahsis ettikleri sermaye mevzuubahistir. O itibarla 20 bin lira olarak anlaşılması lâzımdır.

REİS — Ferhan Beyin sualleri encümenin bu cevabı ile tebellür ediyor. Birinci fıkranın

sonunda bulunan yüzde ikinin yüzde bir olarak maddeyi tavih edilmiş şekli ile reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

MADDE 17. — Menkul kıymetler ve kambiyo borsaları acentaları ile esham ve tahvilâtın alım ve satımı ve piyasaya ihracı işleriyle uğraşanlar veya devamlı olarak bu işlerle müstakil şirketlerin (Bankalar hariç) idaresinden mesul olan ortakları veya idare meclisi reis ve âzaları ile müdürleri hiçbir bankada idare meclisi reis ve âzası, murakıp; umum müdür, umum müdür muavini veya birinci derecede imza salâhiyetini haiz müdür, memur veya müstahdem olarak vazife deruhde edemezler.

Bankalar, teşkilâtlarında vazife almış olan bu gibi kimselerin işlerine derhal son vermeye mecburdurlar.

REİS — Madde hakkında söz istiyen var mı? Maddeyi reyinize arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Yemin

MADDE 18. — Banka idare meclisi reis ve âzaları ile banka umum müdürleri ve umum müdür muavinleri veya yabancı bankaların idare komitesi reis ve âzaları intihap veya tâyinlerini takibeden bir hafta içinde mahallî ticaret mahkemesine müracaatle tâyin edilecek günde mezkûr mahkeme huzurunda; vazifelerinin devamı müddetince, bankanın işlerini tam bir dikkat ve dürüstlük ile idare edeceklerine, bilerek ve isteyerek kanun hükümlerine aykırı hareket etmeyeceklerine ve ettirmeyeceklerine dair yemin etmekle mükelleftirler.

Bankaların bu husustaki müracaatları mahkemelerce müstacel mevattan addolunur.

Yemin zabıtlarının mahkemece tasdikli birer sureti Maliye Vekâletine gönderilir.

İdare Meclisi reis ve âzaları ile umum müdür ve umum müdür muavinleri ve yabancı bankaların İdare Komitesi reis ve âzaları usulü dairesinde yemin etmedikleri takdirde, vazife görevmezler.

REİS — Encümen.

MUVAKKAT ENCÜMEN M. M. SERVER SOMUNCUOĞLU (Sinob) — Yine bir tabı hatasına işaret edeceğim. Banka İdare Meclisi reis ve âzaları, banka umum müdür ve umum mü-

dür muavini ve yabancı bankalardaki ve kelimesi (veya) olacaktır.

REİS — Encümenin işaret ettiği şekilde maddenin birinci fıkrasında «Müdür muavinleri cümlesinden sonraki veya kelimesinin (ve) olarak tashih edilmek suretiyle maddeyi reyî âlinize arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

İdare Komitesi

MADDE 19. — Anonim şirket şeklinde kurulan bankalarda Türk Ticaret Kanununda gösterilen idare uzuvlarından başka bu kanunda yazılı vazifeleri ifa etmek üzere İdare Meclisi tarafından, İdare Meclisi âzaları arasından seçilen iki âza ile umum müdür veya vekilinden mürekkep üç kişilik bir İdare Komitesi kurulur.

Bu kanunun meriyete girmesinden önce limitet ve hisseli şirket şeklinde kurulmuş bankalarda İdare Komitesi, Türk Ticaret Kanunu ve esas mukavelenameleri hükümlerine göre umumi heyetleri veya şerikleri tarafından seçilecek iki âza ile şirketin müdüründen terekübeder.

Yabancı bankaların, 12 nci madde mucibince belli edilecek, Türkiye'deki idare merkezlerinde İdare Meclisi ve İdare Komitesi salâhiyet ve mesuliyetini haiz olmak üzere bankanın merkez müdürünün de dâhil bulunduğu üç kişilik bir idare uzvu tesis olunur.

Her hangi bir içtimaa iştirak edemeyecek surette mazereti zuhur eden İdare Komitesi âzası yerine vazife görmek üzere iki yedek âza seçilir.

REİS — Madde hakkında söz istiyen var mı? Maddeyi reyinize arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

İdare Komitesi kararları

MADDE 20. — İdare Komitesinin ittifakla verdiği kararlar doğrudan doğruya, ekseriyetle verdiği kararlar İdare Meclisinin tasvibinden sonra infaz olunur.

REİS — Madde hakkında söz istiyen var mı? Maddeyi reyinize arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

İdare Komitesi karar defteri

MADDE 21. — İdare Komitesi kararları, aralarında açık bırakılmamak ve satır aralarında

çıkıntı olmamak şartıyla, tarih ve numara sırasıyla Türk Ticaret Kanununun defterlere mütaallik hükmü mucibince tasdik edilmiş müteselsil sayfa numaralı bir deftere metnin sıhhatinden hiçbir veçhile şüpheyi dâvet etmiyecek şekilde günü gününe kaydedilir ve her kararın altı komite âzaları tarafından imza olunur.

Ancak, iş hacmi kesif olan bankalarda, Maliye Vekâletinin müsaadesi ile ve yıl sonlarında ciltlettirilmek kaydıyla yukarıda yazılı defter yerine yaprakları tasdikli ve müteselsil sıra numaralı kalamoza kullanılması caizdir.

REİS — Madde hakkında söz istiyen var mı? Maddeyi reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İdare Komitesinin murakabe edilmesi

MADDE 22. — İdare Meclisi, İdare Komitesinin faaliyetini murakabe etmekle mükelleftir.

İdare Meclisi âzalarından her biri İdare Komitesinden, bu komitenin faaliyeti hakkında, her türlü malûmatı istemeye ve lüzumlu göreceği her çeşit kontrolü yapmaya salâhiyetlidir.

REİS — Maddeyi reyinize arz ediyorum; kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Murakıplerin vazifeleri

MADDE 23. — Murakıpler, banka idare meclisi reis ve âzaları, idare komitesi âzaları ile müdür ve memurlarının bu kanun hükümlerine ve bankanın esas mukavelenamesine aykırı hareketlerini gördükleri takdirde bunları vesikalara dayanarak şirket umumi heyetine hitaben tanzim edecekleri raporda zikretmeye mecburdurlar.

Murakıpler raporlarının birer suretini tanzim tarihinden itibaren bir hafta içinde Maliye Vekâletine göndermekle mükelleftirler.

REİS — Maddeyi reyinize arz ediyorum; kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

MADDE 24. — Bu kanuna veya hususi kanunlarına göre mevduat kabulüne mezun olanlardan başka hiçbir hakiki veya hükmi şahıs, aslan veya fer'an meslek edinerek mevduat kabul edilemez.

REİS — Maddeyi reyinize arz ediyorum; kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Hususi teşekküller

MADDE 25. — Resmî ve hususi idare, müessese ve şirketler ile meslekî teşekküller yalnız kendi memur ve müstahdemlerine aid olmak üzere sıhhi ve içtimai yardım, ihtiyat ve tasarruf temini maksatları ile teşkil ettikleri sandıklarda kendi âzalarına munhasır olmak üzere mevduat kabul edebilirler.

Bu kabul sandıklar statüleri dâhilinde faaliyette bulunmakla beraber nakit mevcutlarının 5 000 liradan fazlasını millî bankalara mevduat olarak yatırmaya veya Devlet tahvili almaya mecburdurlar.

REİS — Ferid Melen.

FERİD MELEN (Van) — Muhterem arkadaşlarım, halen birçok daire ve müesseselerde memurların kendi aralarında kurmuş oldukları tasarruf sandıkları vardır. Bu metin bu şekilde çıktığı takdirde bunların hepsini bir anda tasfiye etmek icabedecektir. Çünkü, maddede : resmî ve hususi idare, müessese ve şirketlerle meslekî teşekküller yalnız kendi memur ve müstahdemlerine aid olmak üzere sıhhi ve içtimai yardım, ihtiyat ve tasarruf temini maksatlarıyla teşkil ettikleri sandıklarda kendi âzalarına munhasır olmak üzere mevduat kabul edebilir.

Bu maddeye göre bu teşekküllerin kendi sandıkları ancak yaşayacak, buna mukabil bu müesseselerin memurlarının kendi aralarında teşkil ettikleri sandıklar bunlar meyanına girmeyecektir.

Eğer encümen bu metinde birkaç kelime değişikliğine rıza gösterirse bu mahzur ortadan kaldırılmış olur. O da şudur : İkinci satırda; «Şirketlerle meslekî teşekküller de», 3 ncü satırda; «Teşkil edilen sandıklar» şekline sokulursa, bir iki kelime değişikliği ile arz ettiğim gibi müessesede çalışan memurların kurmuş oldukları sandıklar da yaşamlarına devam edecektir. Aksi takdirde buna paydos demek lâzımdır.

REİS — Necmeddin Önder.

NECMEETTİN ÖNDER (Nevşehir) — Muhterem arkadaşlarım, Sayın Ferid Melen arkadaşımız zannedersem tasarruf sandıkları ile, resmî teşekküller tarafından meydana getirilmiş olan yardım sandıklarını birbirine karıştırıyorlar. Tasarruf sandığı, kanunu mahsusla idare hususiye

ve belediyeler tarafından kurulabilir. Resmî teşekküllerde çalışan memurların kurdukları yardım sandıkları, eğer burada ifade ettikleri gibi tasarruf sandıkları ise, bu maddenin şümulüne girmez.

REİS — Fethi Çelikbaş.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Lâyhada para piyasasını açık muamelelerle tanzim etmekle mükellef Amortisman ve Kredi Sandığı gösterildiği halde burada; «Devlet tahvili almaya mecburdur.» diyor. Mademki, bu çeşit muameleler artık para piyasasını tanzim maksadiyle Amortisman ve Kredi Sandığı tarafından yürütülecektir. Devlet tahvili almaya mecbur olacaklarsa onun yanında Amortisman ve Kredi Sandığı tahvillerini de almaya imkân verecek bir salâhiyetin tanınması lâzımdır. Devlet tahvili azaldığı zaman kıymeti muazzam yükselir. Amortisman ve Kredi Sandığı da, ilerdeki maddelerde, tahvil çıkarmaya mecbur addediliyor. Bu bakımdan; «Devlet tahvili veya Amortisman ve Kredi Sandığı tahvili almaya mecburdur.» diye sarahat vermek lâzımdır.

MUVAKKAT ENCÜMEN M. M. SERVER SOMUNCUOĞLU (Sinob) — Efendim, Ferid Melen arkadaşımızın mülâhazasını biz, maddenin yazılış tarzında yerinde görmedik. Ama başka türlü anlaşılmasına mahal vermemek için ve aynı zamanda aynı sarahati verdiği için; «Teşkil ettikleri» ibaresi yerine, «Teşkil edilen» kelimesinin kullanılmasında mutabıkız.

Şimdi, Fethi Çelikbaş arkadaşımızın Amortisman ve Kredi Sandığı tahvilleri hakkındaki mülâhazalarına gelince; malûmu âliniz olduğu veçhile bu husus kanunla teşekkül etmiş bir müessesedir. Aynı kanunun 10 neu maddesinde...

REŞAT AKŞEMSETTİNOĞLU (Bolu) — Cümlede «... müessese ve şirketlerde de» deniyor. Buradaki «de» ile birlikte mi?

MUVAKKAT ENCÜMEN M. M. SERVER SOMUNCUOĞLU (Devamla) — Evet «Şirketlerde de» oradaki «de» ile birlikte.

Amortisman ve Kredi Sandığının çıkardığı tahviller esasen yine kendisini tesis eden kanunun 10 neu maddesindeki hükme göre bunun çıkaracağı tahvilât Devlet tahvilâtıdır. Burada da Devlet tahvilâtı denildiğine göre Amortisman ve Kredi Sandığının çıkaracağı tahvillere de şâmil olacağı tabii ve açıktır.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Reis Bey, söz istiyorum.

REİS — Buyurun.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Şimdi Sözcü arkadaşımın mütalâaları bir bakıma cevap teşkil eder. Fakat bu Bankalar Kanunu muayyen maksatları istihdaf eden ve bunun için muayyen müesseseler tesis eden, vazife veren bir kanun olarak çıkıyor. Bugün Türkiye'de açık piyasa muamelelerini tedvir ve tanzime mezun bir heyet Amortisman ve Kredi Sandığı mânası anlaşılacaktır. Yarın bu Sandık ve teşekküllerden bir şey almak isterlerse, herkes 10 neu maddeyi bilmez, Amortisman ve Kredi Sandığı yapıyor, orada yapmak ve satmak iktiza eder diye... Yarın bunların tercümesi yapılacaktır arkadaşlar. Dört başı mamur, daha insicamlı bir kanun çıkarmak varken, ondan ona atıf yapmak suretiyle endirekt yola niçin gidiyoruz? Amortisman ve Kredi Sandığı deyince daha doğrudur ve üslup bakımından da bunda daha selâmet vardır. Bu çeşit muameleleri yapmakla mükellef Amortisman ve Kredi Sandığı vazifelendirilmiştir. Ve bir vazifenin görülmesi mevzuubahistir. Arkadaşım ısrar etmesinler. Hattâ bendeniz Devlet tahvili ibaresi yerine, Amortisman ve Kredi Sandığı tahvilleri ibaresinin konmasını Amortisman ve Kredi Sandığı Kanununun 10 neu maddesi gereğince kanunun insicamı bakımından daha uygun görürüm.

REİS — Mahmut Güçbilmez, buyurun.

MAMHUD GÜÇBİLMEZ (Bolu) — Arkadaşlarım, sayın sözcüğün verdiği izahatta Amortisman ve Kredi Sandığı tahvillerinin Devlet tahvilleri gibi kaydını bulunduğu mahsus maddede zikredildiği görülmektedir. Buradaki (gibi), bendenizin anladığıma nazaran Devlet tahvillerinin mazhar olduğu imtiyazlara mazhariyet mânasında veya özelliğinde işaret etmiş olmak gerekir zannımca. Bu bakımdan mücerret (gibi) tâbiri, durumu temin ve tazvihe kâfi gelmese gerektir.

Bu itibarladır ki, Devlet tahvilleimin piyasa darlığı halinde Amortisman ve Kredi Sandığının tahvillerinin de alınmasını teminen, hattâ darlığına, genişliğine lüzum yok, yani tanzim müessesesi olmak bakımından onun tahvillerinin de mubayaasını teminen burada bir vuzuh vermek yerinde olur. «Gibi» ile iktifa etmek başka

bakımdan yerinde, fakat bu yönden zannımea isabetli değildir. Eğer iyi anlamamışsam rica ediyorum, şahsan tatmin edilmem için daha vazih malûmat lûtfetsinler...

REİS — Encümne.

MUVAKKAT ENCÜMEN M. M. SERVER SOMUNCUOĞLU (Sinob) — Efendim, Mahmut Güçbilmez arkadaşımızın beyanatı bizi tatmin etmiştir. Faidei zaide olsa da kabul ediyoruz.

Fethi Çelikbaş arkadaşımızın yaptığı teklifi biz de tekabül ediyoruz. O itibarla maddenin son fıkrasının, «Bu kabil sandıklar statüleri dâhilinde faaliyette bulunmakla beraber nakit mevcutlarının 5 bin liradan fazlasını millî bankalara mevduat olarak yatırmaya yahut Devlet tahvili veya Amortisman ve Kredi Sandığı tahvillerini almaya mecburdurlar.» şeklinde tashihini rica ediyoruz efendim.

REİS — Maddeyi yeni şekli ile okuyacağız, efendim.

Hususi teşekküller

MADDE 25. — Resmî ve hususi idare, müessese ve şirketler ile meslekî teşekküller yalnız kendi memur ve müstahdemlerine aid olmak üzere sıhhi ve içtimai yardım, ihtiyat ve tasarruf temini maksatları ile teşkil edilen sandıklarda kendi âzalarına munhasır olmak üzere mevduat kabul edebilirler.

Bu kabil sandıklar statüleri dâhilinde faaliyette bulunmakla beraber nakit mevcutlarının 5 000 liradan fazlasını millî bankalara mevduat olarak yatırmaya yahut Devlet tahvili veya amortisman ve Kredi Sandığı tahvillerini almaya mecburdurlar.

REİS — Maddeyi «Amortisman ve Kredi Sandığı tahvillerinin» ilâvesi suretiyle reyimize arz ediyorum.

Kabul edenler, etmiyenler.. Kabul edilmiştir.

Mevduat neveleri

MADDE 26. — Bankalar hesaplarında resmî mevduatla ticari mevduatı, bankalar mevduatını ve tasarruf mevduatını yekdiğerinden ayırmaya ve bunları vâdeli ve vâdesiz olarak bir tasnife tâbi tutmaya mecburdurlar.

Bir sene ve daha fazla vâdeli mevduat, vâdeli mevduat addolunur.

(1. Resmî mevduat : Genel ve katma bütçeli daire ve müesseselere, mahallî idarelere, kanunla kurulmuş mütedavil sermayeli teşekküllere,) mahkemelere, icra ve iflâs dairelerine, tereke hâkimliklerine ve kanunla kurulmuş içtimai sigorta müesseselerine ait mevduat, resmî mevduat sayılır.

2. Ticari mevduat : Her nevi ortaklıklara tüccarların ticarethanelerine ve firmalarına, cemiyet, kooperatif ve birliklerin ticari işletmelerine, İktisadi Devlet Teşekkülü halindeki işletmelerle Devlet veya mahallî idarelerin vaz'ettikleri sermaye ile kurulmuş şirketlere ve bunlara bağlı teşebbüs ve müesseselere ait mevduat ticari mevduattır.

3. Bankalar mevduatı : Bankaların (İktisadi Devlet Teşekkülü halindeki bankalar dâhil) yekdiğerine yaptıkları mevduat bu gruba dâhildir.

4. Tasarruf mevduatı : Resmî ve ticari mevduatla bankalar mevduatı dışında kalan bilcümle mevduat tasarruf mevduatı ad ve itibar olunur.

REİS — Söz isteyen.. Fethi Çelikbaş, buyurun.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Efendim, mühim telâkki ettiğim bir noktaya temas edeceğim. Kanun tekniği bakımından, bilmiyorum, komisyon nasıl karşılar.

Resmî mevduattan, Halk Bankası, Halk Sandıkları buldukları şehirlerde bugün belediyeler ve hususi idareler muayyen nispetlerde para koydukları halde Halk Bankası ve Halk sandığındaki bu mevduat başka bankalara da pekâlâ konabiliyor. Acaba komisyon, esnafın kredi ihtiyacını takviye etmek bakımından kredi ihtiyacını besleyen ana bankalar Halk Bankasını ve Halk Sandığını desteklediklerine göre, resmî mevduat Halk Bankası ve Halk Sandığı şubeleri olan yerlerde «belediyeler ve hususi idareler mevduatlarını bu bankaya yatırırılar» diye bir hüküm konulamaz mı? Sırf esnafın kredi ihtiyacını takviye etmek için. Kanun tekniği bakımından pek isabetli olmadığını ben de pekâlâ biliyorum. Ama bu imkânı sağlamak da esnaf için çok faydalı olur.

REİS — Encümen.

MUVAKKAT ENCÜMEN M. M. SERVER SOMUNCUOĞLU (Sinob) — Bunun kanun tekniğine uygun olmadığı, teklif sahibi arkadaşımız tarafından da belirtildiği gibi bu hükmü buraya alacak icabı bulmak mümkün değildir. Çünkü görüştüğümüz iş Bankalar Kanunudur. Halbuki arkadaşımızın teklifi muayyen daire ve teşekküllerin mevduatının nereye verileceğidir Bu bir kararname meselesidir Bunun ısdarına mesnedolan kanunların tadilini teklif ederlerse arkadaşımız çok daha sarîh bir hükümle ortaya çıkmış olur.

HALÛK ŞAMAN (Bursa) — Sual soracağım.

REİS — Buyurunuz.

HALÛK ŞAMAN (Bursa) — Efendim, maddede genel ve katma bütçeli... Diye başlıyor ve devam ediyor. Mahallî idarelerin birçok yerlerde çok büyük ve vâsi ölçüde kurdukları işletmeler var. Meselâ İstanbul'da, Elektrik, Tünel, Tramvay, Otobüs İdaresi, Ankara'da Elektrik, Gaz ve Otobüs İdaresi, Sular İdaresi gibi. Bunlar acaba bu katagoriden resmî mevduat adedilecek midir, edilmeyecek midir? Bunu öğrenmek istiyorum.

MUVAKKAT ENCÜMEN M. M. SERVER

SOMUNCUOĞLU (Sinob) — Maddede ancak daire ve müesseseler diye tasrih edildiğine göre iştiraklerine kabili tatbik değildir. Yanlız sermayelerinin tamamı daire ve müesseselere ait ise o zaman onları da buraya dâhil addetmek lâzımdır.

REİS — Madde hakkında başka söz isteyen... Yok. Maddeyi reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarruf mevduatının imtiyazları

MADDE 27. — Tasarruf mevduatı sahipleri, mevduatlarının % 50 sine müsavi bir miktar için bu mevduatı kabul etmiş olan bankanın aktifinde mevcut bütün kıymetler üzerinde imtiyazlı alacaklıdırlar.

İflâs vukuunda tasarruf mevduatının imtiyazlı kısmı tasfiye neticesinde beklenmeksizin sahiplerine tediye olunur.

REİS — Söz isteyen? Yok. Maddeyi reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

16 Haziran Pazartesi günü saat 15 te toplanılmak üzere İnikada son veriyorum.

Kapanma saati : 18,24

B — TAHRİRİ SUALLER VE CEVAPLARI

1. — Ankara Mebusu Bülent Ecevit'in, Kredi Anlaşmaları için 1957 yılında Sovyetler Birliğine giden heyetlerimize ve sağlanan kredi miktarına, (7/68)

2. — Ankara Mebusu Bülent Ecevit'in, Sovyetler Birliği ile yapılan ticari temasların neticelerine, kredi ve teknik yardımla kurulacak fabrikalara, (7/69)

3. — Ankara Mebusu Bülent Ecevit'in, Sovyet yardımıyla kurulması tasarlanan fabrikaların dolâr veya EPU bölgelerinden sağlanabilecek kredilerle yapılması için teşebbüste bulunulup bulunulmadığına, (7/70)

4. — Ankara Mebusu Bülent Ecevit'in, Türkiye ile Sovyet Rusya arasındaki kredi ve tek-

nik yardım anlaşmalarının iptaline ve yeni yardımlar için yapılan müzakerelerin durdurulmasına karar verilip verilmediğine, (7/71)

5. — Ankara Mebusu Bülent Ecevit'in, kurulacak fabrikalar için memleketimize gelmiş veya gelecek olan Sovyet teknisyenlerinin miktarına dair sualine Hariciye Vekili Fatin Rüştü Zorlu'nun tahrirî cevabı (7/72)

10 . II . 1958

Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorunun Başbakan tarafından yazılı olarak cevaplandırılması için tavassutunuzu saygılarımla rica ederim.

1957 yılında kredi anlaşmaları müzakere etmek üzere Sovyetler Birliğine hangi Türk heyet-

leri gitmiş, ve nasıl şartlarla, hangi maksatlarla, ne miktarlarda kredi sağlanmıştır?

Ankara Milletvekili
Bülent Ecevit

10 . II . 1958

Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorunun Başbakan tarafından yazılı olarak cevaplandırılması hususunda tavassuttunuzu saygılarımla rica ederim.

Halen Sovyetler Birliğinde ticari temaslar için hangi Türk heyetleri bulunmaktadır ve temasları ne safhadadır? Ticari temaslar için bu yıl gidecek başka heyetler de var mıdır? Sovyet kredi ve teknik yardımıyla kurulacak fabrikaların sayısı kaçtır, mahiyetleri nedir ve bunlar için sağlanan kredilerin ve teknik yardımların mahiyetleri, şartları, miktarları nelerdir?

Ankara Milletvekili
Bülent Ecevit

10 . II . 1958

Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorunun Başbakan tarafından yazılı olarak cevaplandırılması hususunda tavassuttunuzu saygılarımla rica ederim.

Sovyet yardımıyla kurulması tasarlanan fabrikaların dolar veya EPU bölgelerinden sağlanabilecek kredilerle kurulması için daha önce teşebbüsler yapılmış mı idi? Yapılmışsa bu teşebbüslerden müspet sonuçlar alınmaması sebepleri nelerdir? Dış ticaretimizin daha geniş ölçüde dolar ve EPU bölgelerine yönelmesi imkânlarında bir daralma varsa, bu daralmanın sebepleri nelerdir.

Ankara Milletvekili
Bülent Ecevit

10 . II . 1958

Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorunun Başbakan tarafından yazılı olarak cevaplandırılması hususunda tavassuttunuzu saygılarımla rica ederim.

9 Şubat 1958 günü Başbakanın Bursa'da, Cumhuriyet Halk Partisi için,

«Açık söylesinler, Rusya'dan yardım gören memleketler arasına mı girmemizi istiyorlar?» diye bir soru sorması, Türkiye'ye Sovyet kredi ve teknik yardımları için yapılan anlaşmaların Türk Hükümetince iptaline ve yine Sovyet kredi ve teknik yardımları sağlamak için yapılan müza-

kerelerin durdurulmasına karar verildiğine mi işaret eder?

Ankara Milletvekili
Bülent Ecevit

10 . II . 1958

Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorunun Başbakan tarafından yazılı olarak cevaplandırılması hususunda tavassuttunuzu saygılarımla rica ederim.

Sovyet kredi ve teknik yardımıyla kurulacak fabrikalar için Türkiye'ye ne kadar Sovyet teknişiyeni gelmiş veya gelecektir- Bu teknişiyenler yurdun hangi bölgelerinde ne kadar ikamet edeceklerdir?

Ankara Milletvekili
Bülent Ecevit

Türkiye Cumhuriyeti
Hariciye Vekâleti
102 901 - Tic. 3/30

12 . VI . 1958

Türkiye Büyük Millet Meclisi Riyasetine

Memleketimizle Sovyet Rusya arasında mevcut kredi anlaşmaları ile memleketimizin dolar, EPU sahaları ve Sovyet Rusya ile olan ticari mübadeleleri mevzuunda Ankara Milletvekili Bülent Ecevit tarafından verilen metinleri melfuf beş tahriri sual takririnin Sayın Başvekil adına tarafımdan cevaplandırılması Başvekilten emir buyurulduğundan, mevzu ve mahiyetleri itibariyle bir vahdet gösteren bu sual takrirlerinin cevaplarının bir arada hazırlanarak leffen takdim kıldığımı saygılarımla arz ederim.

Hariciye Vekili
F. R. Zorlu

Memleketimizle Sovyet Rusya arasında münakit yegâne kredi anlaşması «24 Kânunusani 1934 tarihinde Ankara'da imzalanan 8 milyon dolarlık Protokol» dür.

Kayseri Mensucat Fabrikası ile Nazilli kombinalarının kurulmasına sarf olunan bu Rus kredisi haricinde memleketimizle Sovyet Rusya arasında her hangi bir kredi veya teknik yardım anlaşması imzalanmadığı ve bu maksatla Moskova'ya hiçbir resmî Türk heyeti gitmediği cihetle ahdi hükümler icabı memleketimize Sovyet teknişiyenlerinin gelmesi bahis mevzuu değildir.

İki memleket arasındaki ticari mübadeleler halen mer'i bulunan 8 Ekim 1937 tarihli Türk - Rus Kliring Anlaşması çerçevesinde cereyan etmektedir. Bu anlaşma dâhilinde mübayaaya olunabilecek komple sanai tesislerin montajı için, işin mahiyetine göre, diğer memleketlerden yapılan mümasil mübayaatta olduğu gibi Sovyet teknisyenlerinin de memleketimize gelmeleri ve montaj ameliyelerinin ikmaline kadar, yabancılarla tatbik olunan kanuni ve idari hükümler dâhilinde, kalmaları mümkün ise de halen memleketimizde bu kabül Sovyet teknisyenleri bulunmamaktadır.

Mevzu bahis Kliring Anlaşması hükümlerine göre Sovyet Rusya tarafından memleketimizden yapılacak mübayaata mukabil memleketimizin de Rusya'dan mübayaata tevessül eylemesi tabiidir. Hakiki ve hükmi şahıslar ve icabettiği zaman Devlet İktisadi Teşekkülleri tarafından yapılmakta olan mübayaat ahdi hükümler dâhilinde Sovyet Rusya'da tekevvün etmiş ve edecek işтира gücümüze göre taayyün etmektedir. Türkiye İş Bankasının memleketimizde senelik istihsal kapasitesi 37 500 ton olacak bir cam fabrikası kurulması için Sovyet Rusya'dan yapacağı mübayaat Kliring Anlaşması çerçevesinde tamamiyle hususi bir mukavele mevzuunu teşkil etmiş bulunmaktadır. Sümerbank da aynı şekilde Sovyet Rusya'dan 1 018 525 dolârlık dokuma tezgâhi malzemesi temini için bu senenin Mart ayında bir mukavele imzalamıştır. Bu gibi komple tesisat mübayaatının EPU ve dolâr sahasından olduğu gibi, siyasi ve ticari münasebetlerimiz bulunan diğer her hangi bir memleketten de mübayaasına mâni bir hüküm yoktur.

Eşhası hususiye ve hükmiyelerin mübayaatına Hükümetin müdahalesi ancak dış ticaret rejimi çerçevesinde yapılmaktadır. Bu da mühim miktarda işтира gücümüzün tevezzüüne bağlı bulunmaktadır. Türk dış ticaret rejiminin gayesi ise mübadelelerin mümkün olduğu kadar multilateral tediyeye sistemleri dâhilinde icrasını sağlamaktadır.

Bu politika neticesinde 1955 te ihracatımızın % 49,3 EPU ya, % 17 si dolâr sahasına olmak üzere ceman % 66,3 ü EPU memleketleriyle dolâr sahasına, % 21,9 Şarki - Avrupa memleketlerine, % 11,8 anlaşmalı memleketlere yapılmıştır.

1956 da umumi ihracatımızın, % 50,4 EPU ya, % 21,6 si dolâr sahasına olmak üzere ceman % 72 si EPU memleketleriyle dolâr sahasına % 19,6 Şarki - Avrupa memleketlerine, % 8,4 anlaşmalı memleketlere tevaccüh etmiştir.

1957 de ise umumi ihracatımızın, % 47,6 si EPU ya % 28,4 ü dolâr sahasına olmak üzere ceman % 76 si EPU memleketleriyle dolâr sahasına, % 18,3 Şarki Avrupa memleketlerine, % 7 si anlaşmalı memleketlere yapılmıştır.

İthalâta gelince,

1955 te umumi ithalâtımızın, % 43,4 ü EPU dan, % 29,2 si dolâr sahasından olmak üzere ceman % 72,6 si EPU memleketleriyle dolâr sahasından % 15,7 si Şarki Avrupa memleketlerinden, % 11,7 si anlaşmalı memleketlerden vukubulmuştur.

1956 da umumi ithalâtımızın, % 51,7 si EPU dan, % 24,5 i dolâr sahasından olmak üzere ceman % 76,2 si EPU memleketleriyle dolâr sahasından, % 14,6 si Şarki Avrupa memleketlerinden, % 9,2 anlaşmalı memleketlerden yapılmıştır.

1957 de umumi ithalâtımızın, % 40,4 ü EPU dan, % 36,5 i dolâr sahasından olmak üzere ceman % 76,9 u EPU memleketleriyle dolâr sahasından, % 16,8 i Şarki Avrupa memleketlerinden, % 6,3 ü anlaşmalı memleketlerden vukubulmuştur.

Bu devreler zarfında Sovyet Rusya ile olan ticaretimiz ise umumi ithalât ve ihracatımızın ancak % 1 ilâ 2 1/2 sine tekabül etmektedir.

Görülüyor ki, EPU ve dolâr sahası memleketleri ile olan dış ticaretimizde bir daralma değil, bilâkis bir artış husule gelmiştir.

6. — *Malatya Mebusu Nurettin Akyurt'un, Malatya'nın Yeşilyurt kazası Ortaokulunun ne zaman açılacağına dair sualine Maarif Vekili Celâl Yardımcı'nın tahriri cevabı (7/76)*

17 . II . 1958

Büyük Millet Meclisi Yüksek Riyasetine
Aşağıdaki hususun Maarif Vekili tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâlet buyrulmasını saygı ile rica ederim.

Malatya Mebusu
Nurettin Akyurt

Birkaç seneden beri vadedilip geçen sene de 1957 - 1958 ders yılı programında faaliyete ge-

geceği bildirilen Malatya'nın Yeşilyurt kazası Ortaokulu bugüne kadar faaliyete geçmemiştir. Eski ilkokul binasında bu ortaokulun ne için faaliyete geçmediğinin sebebi?

T. C.

Maarif Vekâleti 9 . VI . 1958
Talim ve Terbiye Dairesi
Sayı: 1220

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Umumi Kâtiplik Kanunlar Müdürlüğünden çıkan 19 Şubat 1958 tarih ve 776 - 837/2816 sayılı yazı cevabıdır:

Malatya'nın Yeşilyurt kazasında mevcut ilkokul binasında ortaokul açılmaması sebebine mütaallik Malatya Mebusu Nurettin Akyurt'un tahriri sual tahririne verilen cevap leffen takdim kılınmıştır.

Keyfiyeti en derin saygılarımla arz ederim.

Maarif Vekili
C. Yardımcı

Malatya vilâyetine bağlı Yeşilyurt kazasında mevcut dört sınıflı ilkokul adıyla anılan bina, küçük bir ortaokulun öğrenci mevcudunu barındırmaya elverişli olmadığından burada bir ortaokul açılmamıştır.

7. — *Malatya Mebusu Ahmet Fırat'ın, Akçadağ kazası sulama suyu işinin ne safhada olduğuna dair sualine Nafia Vekili Tevfik İleri'nin tahriri cevabı (7/84)*

5 . III . 1958

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Riyasetine

Aşağıdaki sorunun Sayın Nafia Vekili tarafından zaman tâyini suretiyle yazılı olarak cevaplandırılmasına delâletlerinizi rica ederim.

Saygılarımla.

Malatya Milletvekili
Ahmet Fırat

Her seçim arifesinde yapılacağı Hükümet erkânı tarafından mahallinde kuvvetle vadedilen Akçadağ kazasının sulama suyu işi ne safhadadır ve ihalesi ne zaman yapılabilecektir?

T. C.

Nafia Vekâleti
Hususi Kalem
Sayı: 715

10 . VI . 1958

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine

Ankara.

7 . III . 1958 gün ve 7 - 84/932 - 3317 sayılı yazınız karşılığıdır :

Malatya Mebusu Ahmet Fırat tarafından verilen 5 . III . 1958 tarihli tahriri sual tahriri aşağıda cevaplandırılmıştır:

Akçadağ ovası sulama işi tetkik safhasındadır. Ovadaki sular sulamaya yeter miktarda olmadığından suların artırılması çareleri üzerinde çalışılmakta ve bu meyanda ovada hidrolojik çalışmalar yapılmaktadır.

İki baraj yerinin tetkiki da hidrolojik çalışmalar meyanında bulunmakta olup önümüzdeki mevsimde yapılacak sondajlar neticesinde bu yerlerin baraj yapılmasına müsait olup olmadığı anlaşılacaktır.

Diğer taraftan ovanın toprak tasnifleri yapılmakta olup ancak bu çalışmaların neticesinde sulanacak yerlerin tesbiti mümkün olabilecektir.

Bütün bu çalışmalar Ağustos içinde neticelenecek ve ondan sonra projelerin yapılmasına başlanacaktır.

Projeler meydana çıkmadan evvel ihale zamanını tâyin etmeye imkân bulunmamaktadır.

Bilginiz saygı ile rica olunur.

Nafia Vekili
T. İleri

8. — *Ankara Mebusu Selim Soley'in,, 1956 ve 1957 senelerinde tevzie tâbi tutulan her nevi mal ve vasıtanın Ankara kazalarına tahsis olunan miktarı ile ne şekilde dağıtıldığına dair sualine Ticaret Vekili Abdullah Aker'in, tahriri cevabı (7/90)*

8 . III . 1958

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine:

Aşağıdaki sorunun Sayın Ticaret Vekili tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâletinizi rica ederim.

Saygılarımla.

Ankara Milletvekili
Selim Soley

1956 ve 1957 senelerinde bakanlıkça tevzie

tâbi tutulan (kalay, cam, çivi, çimento, otomobil lâstiği, jeep, traktör ve saire gibi) her nevi mal ve vasıttan Ankara kazalarına tahsis olunanların ayrı ayrı miktarı ile, kazalara miktar ayırmadaki ölçünün esası ve kazalarda bu malların köylere ve halka dağıtımının tarzı nedir, şimdiye kadar bakanlığa bu gibi malların dağıtımı ile alakalı bir şikâyet veya yolsuzluk iddiası intikal etmiş midir? Etmış ise, ne muamele yapılmıştır?

T. C.

Ticaret Vekâleti

11.VI.1958

Hususi Kalem Müdürlüğü

Özel No. 1/496

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine

Kanunlar Müdürlüğü ifadeli 14 . III . 1958 tarihli ve 7/90 - 3379 sayılı yazıya C :

1956 ve 1957 senelerinde Ankara kazalarına tevzie tabi maddelerden verilen miktarlar hakkında Ankara Mebusu Selim Soley tarafından verilen tahrirî sual tahririne ait cevap ilişik olarak takdim kılınmıştır.

Kazalara mütealilik olmak üzere istenen malûmat henüz vilâyetçe tesbit edilmekte olduğundan alındığında ayrıca arz edilecektir.

Saygılarımla.

Ticaret Vekili

A. Aker

1. 1956 ve 1957 yıllarında Ankara vilâyetine tahsis edilmiş bulunan muhtelif tevzie tabi maddelerin isim ve miktarlarını gösterir liste ilişiktir.

Vekâletimizce yapılan tahsisler, doğrudan doğruya vilâyetler emrine inhisar etmekte olduğundan, Ankara vilâyetince kazalara tefrik edilenlerin listesi alınacak malûmata göre ayrıca takdim kılınacaktır.

2. Tevziat, K/982 sayılı Karara müsteniden 17 . VII . 1956 tarihli ve 9360 sayılı Resmî Gazetede neşredilen 21 sayılı Sirküler hükümlerine göre ve mezkûr Sirkülerin 5 nci maddesini tadil eden 25 sayılı Sirküler ahkâmına tevfiakan kurulmuş bulunan vilâyet Tevzi Heyetlerince yapılmaktadır.

Vilâyetlerde teşkil olunan Tevzi Komisyonları ihtiyaç mahal ve miktarlarını tesbit etmekte ve her tevziat sonunda tanzim ettikleri kararları dosyalarında muhafaza eylemektedirler.

3. Tevzie tabi maddelerin dağıtımı ile ilgili olarak vekâletimize münferit bâzı şikâyetler vuku bulmuş ise de, keyfiyet vekâletimizce tetkik ettirilmek suretiyle ve 21 sayılı Sirküler hükümleri dairesinde alakalılara gerekli tebligat yapılmıştır.

4. Listemizin not kısmında da belirtildiği üzere çimento tevziatı Nafia Vekâletince, traktör tevziatı da Ziraat Vekâletince yapılmaktadır.

Ankara vilâyetine 1956 - 1957 yıllarında tahsis olunan tevzi tâbi maddelerin isim ve miktarlarını gösterir liste

Maddenin ismi	1956		1957	
	Miktarı	Birim	Miktarı	Birim
Vasıtalar :				
Jeep	12	Aded	20	Aded
Kamyon	36	»	39	»
Kamyonet	13	»	1	»
Pick - Up	29	»		
Lâstik	26 385	»	15 771	»
Çiviler :				
Nal mihı	28 711	Kg.	20 507	Kg.
İnşaat Ç.	418 100	»	243 200	»
Kundura Ç.	11 191	»	7 736	»
Ambalâj Ç.	97 585	»	6 000	»
Döşeme Ç.			4 065	»
Demir	938 021	»	1 472 573	»
Çuval	20 000	Aded	85 000	Aded
Sud - Kostik	124 120	Kg.	51 588	Kg.
Kalay	34 000	»	13 334	»
Teneke	201 049	»	92 579	»
Cam			7 430	Sandık
Suni ipek				
Kanaveçe	120 552	Metre	33 673	Metre
Kahve	295	Ton	45	Ton
Hassas kâğıt ve kartlar	21 336	Kutu	15 266	Kutu
» » »	3.658	Paket		
Kauçuk :				
Ham			14 398	Kg.
Hamur			9 000	»
Rejenere			39 331	»
»	110 193	Kg.		
Plâstik			341	»
Karpit			46 050	»
Nişadır			600	»
Pil :				
Anot			6 720	Aded
Katot			11 547	»
Kombina			3 100	»
Deri			346	»

Not : Çimento Nafia Vekâletince, traktör Ziraat Vekâletince tevzi olunmaktadır.

9. — *Malatya Mebusu Kâmil Sürenkök'ün, Darende kazasına bağlı Kuluncak nahiye merkezindeki bölge okuluna ait araziye dair sualine Maarif Vekili Celâl Yardımcı'nın, tahrirî cevabı (7/105)*

26. III. 1958

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek
Başkanlığına

Aşağıdaki sorunun Sayın Maarif Vekili tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâletlerinizi rica ederim.

Saygılarımla.

Malatya Mebusu
Kâmil Sürenkök

Malatya ilinin Darende ilçesine bağlı Kuluncak bucak merkezinde vaktiyle yapılmış bölge okuluna ait kaç parça arazi mevcuttur. Bu arazilerin tapusu alınan ve alınmayanların dâim, hudut ve mevkileri nelerdir, halen mezkûr arazilerden kimler faydalanıyor?

T. C.

Maarif Vekâleti

9. VI. 1958

Talim ve Terbiye Dairesi

Sayı: 1219

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Riyasetine
Umumi Kâtipliği Kanunlar Müdürlüğünden

çıkan 29 Mart 1958 tarih ve 7-105/995-3730 sayılı yazı cevabıdır :

Darende kazasına bağlı Kuluncak nahiye merkezindeki bölge okuluna ait araziye dair Malatya Mebusu Kâmil Sürenkök tarafından verilen tahrirî soru takririnin cevabı ilişik olarak sunulmuştur.

Keyfiyeti en derin saygılarımla arz ederim.

Maarif Vekili
C. Yardımcı

1. — Malatya'nın Darende kazasına bağlı Kuluncak nahiyesine 2 kilometre mesafede, 1947 yılında yapılmış bulunan bölge ilkokuluna ait iki parça tapulu arazinin mevcud olduğu, ilişik tapu kayıt suretlerinde görüldüğü üzere, hudut ve mevkileri yazılı olan bu araziden birinin 8185, diğerinin 6785 metre kare olduğu, bunlardan başka bu okula ait tapusuz arazinin bulunmadığı.

2. — Uygulama bahçesine tahsis edilen bu arazinin, 1947 den 1957 ders yılı sonuna kadar 5129 sayılı Kanunun 2 nci maddesine göre öğretmen ve öğrenciler tarafından işlendiği ve elde edilen hâsıllardan okulun ve öğretmenlerin müstefid olduğu.

3. — Okulun tahliyesi üzerine 1958 yılı ilkbaharında köy muhtarı Hacı Poyraz tarafından bu okul bahçesine köy şahsiyeti mâneviyesi adına ve köy bütçesine gelir temini maksadıyla arpa ve saire ekildiği tesbit edilmiştir.

Çıkarılacak kayıt suretine mahsustur
Eski mikyas
itibariyle miktarı

Kazası	Köy veya mahallesi	Mevkii	Nev'i ve cinsi	Bedeli	Kıymeti	Dönüm	Evlek	Zıra	H U D U D U
Darende	Kuluncak köyü	Yatmaca	Bir kıta tarla	357 L.	50 L.	M ² 5185			Şarkan Mehmet Poyraz, şimalen yol, garben sahibi senet, cenuben ark ile çevrili
Darende	Kuluncak	Yatmaca	Bir kıta tarla	357 L.	50 L.	M ² 6785			Şarkan ve şimalen yol, garben Hacı Bayram, cenuben ark ile çevrili Suretinin aynıdır. 3/5/1958 Maarif Müdürü İmza

Evrak No.

Şube No.

İktisap sebebi	Sahibi	Çıkarılan kaydın			Geldiği defterin		Gittiği defterin	
		No.	Tarihi	Sayfa ve Umum No.	No.	Tarihi	No.	Tarihi
İşbu tarla tapu ile Boyrazoğlu Hacı Baymın'a uhdesinde iken işbu tarla üzerinde yatılı bölge okulu ve öğretmen evi yapılmak üzere 2/5/1945 tarihinde Kuluncak köyü şahsiyeti mânevîyesi adına tescil edilmek üzere istimlâkine karar verilmiş ve kararı mezkûrde vilâyet makamınca	Kuluncak köyü şahsiyeti mânevîyesi namına.	16	947	36				
			Kasım	37				
11/1/1946 tarihinde tasdik edilmiş olduğundan makamın 12/8/1946 tarihli yazısı ile tescili talebedildiğinden ber talep ve karar tescil olunmuştur.	Kuluncak köyü şahsiyeti mânevîyesi namına.	17	947	36				
İşbu Mehmet Poyraz'a ait tarlanın iktisabı da 16 numaradaki iktisabın aynıdır.			Kasım	37				

İşbu iki parça kayıt sureti aslının aynı olarak çıkarıldığı tasdik olunur.

23/1/1958

(R. Mühür ve imza)

Suretinin aynıdır.

10. — *Malatya Mebusu Kâmil Sürenkök'ün, Darende kazasına bağlı Kuluncak nahiye merkezindeki bölge okulu binasının durumuna dair sualine Maarif Vekili Celâl Yardımcı'nın tahriri cevabı (7/106)*

26 . III . 1958

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Riyasetine

Aşağıdaki sorunun sayın Maarif Vekili tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâletlerini rica ederim.

Saygılarımla.

Malatya Mebusu
Kâmil Sürenkök

Malatya ilinin Darende ilçesine bağlı Kuluncak bucak merkezindeki bölge okulunun maili inhidam raporu ve mezkûr okulun şimdiki durumunun ne olduğu ve okulun kapı, pencere, tavan ve taban tahtalariyle, bahçesinde bulunan akasya ağaçlarının sökülerek nerelere sarf edildiği ve bu okulun ağıl haline getirildiği doğru mudur?

T. C.

Maarif Vekâleti

9 . VI . 1958

Talim ve Terbiye Dairesi

Sayı : 1222

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Umumi Kâtiplik Kanunlar Müdürlüğünden gıkan 29 Mart 1958 tarih ve 7-10-996-3731 sayılı yazı cevabıdır :

Darende kazasına bağlı Kuluncak nahiye merkezindeki bölge okulu binasının durumuna dair Malatya Mebusu Kâmil Sürenkök tarafından verilen tahriri sual takririnin cevabı leffen takdir kılınmıştır.

Keyfiyeti en derin saygılarımla arz ederim.

Maarif Vekili
Celâl Yardımcı

1. 1947 yılında Darende'ye bağlı Kuluncak nahiye merkezinden 2 kilometre uzakta kurulmuş bulunan bölge okulunun, Vilâyet Maarif Müdürlüğü Teknikerliğinin 27 . IV . 1957 gün ve 17 sayılı raporundan anlaşıldığına göre : Yer yer beden ve iç duvarlarında şişkinlikler hâsil olduğu, sınıf tavanının tamamen bel verdiği ve bu haliyle istifade edilemeyecek durum-

da bulunduğu, tamiri cihetine gidilmesinin ise iktisadi olmadığı bu itibarla terk edildiği,

2. Okul ve bahçesinin 20 . XI . 1957 tarihinde muhtar ve ihtiyar heyetine teslim edildiği, bunu takiben okulun tavan ve taban tahtalariyle kapı ve pencerelerinin söküldüğü ve ayrıca pencere camlarının ziyaa uğratıldığı ve bu sebeple, Kaymakamlığın 3 . II . 1958 gün ve 715/114 sayılı yazısı üzerine, müsebbiplerinin tecziyesi maksadiyle, hâdisenin Cumhuriyet Müddeiumumiliğine intikal ettirildiği,

3. Bahçesinde bulunan ağaçlardan 40 adedinin söküldüğü, 20 tanesinin köy ihtiyar heyeti kararıyla nahiyenin telefon tesisatında direk olarak kullanıldığı öğrenildiğinden 21 . II . 1958 gün ve 715/162 sayılı kaymakamlık yazısı üzerine emniyeti suiistimal etmelerinden dolayı ilgililer hakkında gerekli kanuni işlem yapılmak üzere, hâdisenin ikinci defa Cumhuriyet Müddeiumumiliğine intikal ettirildiği,

4. Köy Muhtarı Hacı Poyraz'ın «Ağaçları keserek evinde kullandığı, kapı ve pencere camlarını sökerek evine götürdüğü ve okulda davasını yatırdığı» Kuluncak köyünden İbrahimoğlu Mehmet Nacar'ın ihbarı üzerine anlaşılır anlaşılmaz muhtar hakkında yeniden tahkikat açıldığı,

Adli ve idari tahkikatın henüz neticelenmediği tesbit edilmiştir.

11. — *Kars Mebusu Behram Öcal'ın, Iğdır kazası ova kısmının Aras nehri taşkınından korunması için ne gibi tedbirler alındığına dair sualine Nafia Vekili Tevfik İleri'nin tahriri cevabı (7/120)*

8 . IV . 1958

Büyük Millet Meclisi Yüksek Riyasetine

Aşağıdaki sorunun Sayın Nafia Vekili tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâletini saygılarımla rica ederim.

Kars Milletvekili
Behram Öcal

Iğdır kazası ova kısmını Aras nehri taşkınından korumak için nehir kenarında yaptırılmata olan sedde inşasının bugünkü durumu nedir ve elan taşkına mâruz Başköy nahiyesi merkez ve köylerinin bu yıl taşkından korunması için ne gibi tedbirler alınmıştır?

T. C.
Nafia Vekâleti 10 . VI . 1958
Hususi Kalem
Sayı : 714

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine
Ankara

11 . IV . 1958 gün ve 7-120/1081-4050 sayılı yazınız karşılığıdır :

Kars Mebusu Behram Öcal tarafından verilen Başköy nahiyesi merkez ve köylerinin Aras nehri taşkınlarından korunması için ne gibi tedbirler alındığı hakkındaki 8 . IV . 1958 tarihli tavriri aşağıda cevaplandırılmıştır :

Iğdır ovasının Taşburun ve Başköy civarında Aras nehri, nispeten muvazeneli bir yatağa malik olup, ancak feyzan zamanlarında yataktan taşan sular civar araziye yayılmakta ve bilhassa Dil mntakası denilen sahada hasar ve ziyanlara sebeb olmakta idi.

1952 yılında Sovyetlerle müştereken tanzim edilen protokole bu kısmın seddelerle müdafası derpiş edilmiş ve 11 . VIII . 1952 tarihli ihalenin içinde (400) bin lira bedel ile bu seddelerin bir kısmının inşası ele alınmıştır.

Seddelerin ikinci kısmı 27 . VIII . 1955 tarihinde 1 100 000 lira bedelle ikinci bir mütaahhide ihale edilmiştir. Bu mütaahhit taahhüdünü ifada aciz gösterdiğinden 150 000 liralık bir iş yaptıktan sonra mukavelesi 9 . XII . 1957 tarihinde feshedilmiştir.

1957 - 1958 feyzan mevsimi dolayısıyla işbu sedde projesinde acele yapılması lüzumlu ve zaruri görülen kısımlar, takriben 100 000 liralık bir emanet kararı alınmak suretiyle, derhal ele alınmış ve faaliyete geçilmiştir.

Mukavelesi feshedilen işin aynı şartlarla devamına talip zuhur etmediğinden mütebaki iş yeniden eksiltmeye konulmak üzere ele alınmış ve önümüzdeki ay içinde ihalesi kararlaştırılmış bulunmaktadır.

İşbu ihale yapıldığı takdirde 1959 senesi sonuna doğru tamamıyla ikmal edilmiş ve bu civar köylülerin arazi, bağ ve bahçe emniyetleri sağlanmış olacaktır.

Bilginiz saygı ile rica olunur.

Nafia Vekili
T. İleri

12. — Kars Mebusu Behram Öcal'ın, Aras nehri tahribatını önlemek için yaptırılmakta olan mahmuzların biran vevvel ikmalî hususunda ne düşünüldüğüne dair sualine Nafia Vekili Tevfik İleri'nin tahriri cevabı (7/121)

8 . IV . 1958

Büyük Millet Meclisi Yüksek Riyasetine

Aşağıdaki sorunun Sayın Nafia Vekili tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâletlerini saygılarımla rica ederim.

Kars Milletvekili
Behram Öcal

Iğdır ovasının Kiti, Arapkir, Ağaver ve Sa-
rıçoban köyleri kısmını Aras nehrinin tahribatından korumak için yaptırılmakta olan mahmuzların bugünkü durumu nedir? ve mevzu bahis köyler için hayati bir önemi haiz bu mahmuzların bir an evvel ikmalî hususunda ne düşünülmektedir?

T. C.
Nafia Vekâleti 10 . VI . 1958
Hususi Kalem
Sayı : 716

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine
Ankara

11 . IV . 1958 gün ve 7 - 121/1082 - 4051 sayılı yazınız karşılığıdır :

Kars Mebusu Behram Öcal tarafından verilen Iğdır ovasının Aras nehri tahribatından korumak için yapılmakta olan mahmuzlar hakkındaki 8 . IV . 1958 tarihli tahriri sual tavriri aşağıda cevaplandırılmıştır :

Aras nehri, Iğdır ovasına girdiği Kiti köyü civarından başlayarak bilhassa Arapkir köyleri hizasında yıllardan beri kıyıları tahrip etmek suretiyle büyük ölçüde zarar ve ziyan yapmakta idi. Bunu önlemek üzere 1952 yılında Sovyetlerle müştereken tanzim edilen bir protokol hükümlerine uyularak bu civarda mahmuz ve kıyı tahkimatı inşaatına başlanmış ve 11 . VIII . 1952 tarihinde 200 000 lirası mahmuzlara ait olmak üzere 600 000 liralık bir ihale yapılmıştır. 26 . I . 1954 tarihinde 700 000 liralık ikinci bir kısım ve 1957 yılında da 350 000 liralık üçüncü bir kısım ele alınmak suretiyle projenin tamamının meydana getirilmesi mümkün olmuştur.

*Bu yılın inşaat mevsimi sonunda proje tamamiyle tatbik edilmiş ve beklenen gaye ve maksat gerçekleşmiş bulunacaktır. Şimdiye kadar yapılan mahmuzlarla tahkimat çok iyi hizmet etmiş ve arazimizi tahribten korumuştur.

Bilginiz saygı ile rica olunur.

Nafia Vekili
Tevfik İleri

13. — Tokad Mebusu Faruk Ayanoglu'nun, 1950 - 1958 yılları arasında Tokad vilâyeti dâhilinde hangi köylere içme suyu getirildiğine ve bunun için kaç lira sarf edildiğine dair sualine Nafia Vekili Tevfik İleri'nin, tahriri cevabı (7/123)

9 . IV . 1958

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Riyasetine
Aşağıdaki sorunun Nafia Vekili tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâletlerinizi saygılarımla rica ederim.

Tokad Mebusu
Dr. Faruk Ayanoglu

1950 - 1958 yılları arasında Tokad vilâyeti dâhilinde hangi köylere içme suyu getirilmiş ve bu faaliyet için kaç lira sarf edilmiştir. Köye içme suyu getirilmesinde hangi usul kıstas olarak alınmıştır, 1958 senesinde hangi köylere su getirilmesi düşünülmektedir?

T. C.
Nafia Vekâleti
Hususi Kalem
Sayı : 712

10 . VI . 1958

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine
Ankara

12 . IV . 1958 gün ve 7.123 - 1100/4106 sayılı yazınıza karşılıktır :

Tokad Mebusu Faruk Ayanoglu tarafından verilen 5 . III . 1958 tarihli ve Tokad vilâyeti köy içme suları hakkındaki yazılı soru takririni aşağıda cevaplandırılmıştır :

1950 yılında, Tokad vilâyetinde 20 köy ve ayrıca 3 mahalleye, 1951 yılında 29 köy, 8 mahalleye, 1952 yılında 93 köy, 15 mahalleye, 1953 yılında 73 köy ve 26 mahalleye, 1954 yılında 116 köy ve 55 mahalleye, 1955 yılında 82 köy ve 29 mahalleye, 1956 yılında 48 köy ve 39 mahalleye, 1957 yılında 49 köy ve 20 mahalleye su

getirilmiş, 1950 - 1957 yılları arasında ceman 510 köy ve 195 mahalleye su getirilmiş bulunmaktadır.

Bu faaliyetler için sarf edilen para yekûnu 1 155 bin liradır.

Köylere içme suyu getirilmesinde tatbik edilen programda emekleri, vasıtaları ve paraları ile iştirak eden köyler ve bunların içinden nüfusu çok olanlar ön plâna alınmak suretiyle sıraya konulur.

1958 senesinde içme suyu getirilecek köyler, köylerde halkın yapacağı içme su işlerine yardım maksadiyle vilâyetlere gönderilen tahsislerin kullanılmasına ait idari yönetmelik gereğince vilâyette teşkil edilen merkez komisyonunca tesbit edilmektedir.

Tokad vilâyetinde; halen su getirilmemiş köy adedi 99, mahalle, oba ve mezraa adedi ise 339 dur.

Bilginiz saygı ile rica olunur.

Nafia Vekili.
T. İleri

14. — Kayseri Mebusu Ali Rıza Kılıçkale'nin, elektrolit bakır sanayii hakkındaki sualine Sanayi Vekâleti Vekili Sıtkı Yırcalı'nın, tahriri cevabı (7/130)

14 . IV . 1958

T. B. M. M. Reisliğine

Memleketimizde elektrolit bakır sanayii kurumakta mıdır?

Nereden alınmakta, nerede kurulmakta ve kapasitesi nedir?

Maliyet ne kadardır ve bunun ne miktarı döviz tediyesini icabettirmektedir? Şimdiye kadar ne miktar döviz tahsisi yapılmıştır? Bu hususun yazılı olarak Sanayi Vekili tarafından cevaplandırılmasını arz ve rica ederim.

Kayseri Mebusu
Ali Rıza Kılıçkale

T. C.

Sanayi Vekâleti
Sanayi Dairesi Reisliği
Özel : 4/9434

10 . VI . 1958

Özü : Elektrolitik bakır sanayii hakkında.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine
Kanunlar Müdürlüğü ifadesiyle alınan

16. IV. 1958 ve 7/130-1128-4238 sayılı yazıya c. :
Memleketimizde kurulacak elektrolitik bakır sanayii konusunda Kayseri Mebusu Ali Rıza Kılıçkale tarafından verilen tahriri sual varakası ile istenilen bilgi ilişik olarak sunulmuştur.
Saygı ile bilgilerine arz ederim.

Sanayi Vekâleti Vekili
S. Yırcalı

Kayseri Mebusu Ali Rıza Kılıçkale'nin yazılı sual takririne cevabi nottur :

Sual 1 : Memleketimizde elektrolitik bakır sanayii kurulmaktadır?

Cevap 1 : Memleketimizde elektrolitik bakır sanayiini (Rabak) Elektrolitik Bakır ve Mamulleri A. Ş. ile Alman siparişleri dolayısıyla Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu kurmaktadır.

Sual 2 : Nereden alınmakta, nerede kurulmakta ve kapasitesi nedir?

Cevap 2 : Her iki teşekkül tesislerini Batı - Almanya'dan getirtmektedirler. Rabak İstanbul'da Kâğıthane'de senede 4 - 6 bin ton blister bakır işliyecek kapasitede bir fabrika kuracaktır. Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumunun Kırıkkale'de kuracağı tesisin kapasitesi 3 000 ton olacaktır.

Sual 3 : Maliyeti ne kadardır ve bunun ne miktarı döviz tediyesini icabettirmektedir?

Cevap 3 : Rabak'ın arsa, inşaat ve makinalara ait masraflarla tesisat ve işletme sermayesi tutarı 20 500 000 TL. dir. Sermayenin % 49,5 u Türkiye Sınai Kalkınma Bankası tarafından, % 50,5 u hususi müteşebbisler tarafından temin edilmiştir. Makinalar için 2 282 000 Amerikan doları lâzımgelmektedir.

Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumunun kuracağı tesislerin plânları henüz Almanya'dan gönderilmediği için umumi masraf yekûnu belli değildir. Makinalar için 1 925 000 Alman marklık döviz lâzımdır.

Sual 4 : Şimdiye kadar ne miktar döviz tahsisi yapılmıştır?

Cevap 4 : Rabak için lüzumlu 2 282 000 Amerikan dolarlık döviz Türkiye Sınai Kalkınma Bankası vasıtasıyla temin edilmiştir.

Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumuna lüzumlu 1 925 000 Alman marklık dövizin tamamı tahsis edilmiştir.

15. — *Malatya Mebusu Mehmet Kartal'ın Pütürge kazası merkezinin sulama suyu ihtiyacının temini hususunda yapılan tetkikatın neticesine dair sualine, Nafia Vekili Tevfik İleri'nin, tahriri cevabı (7/141)*

3 . V . 1958

Türkiye Büyük Millet Meclisi Riyasetine
Aşağıdaki sorunun İçtüzük hükümlerine göre Sayın Nafia Vekili tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâlet buyurulmasını saygı ile rica ederim.

Malatya Mebusu
Mehmet Kartal

Pütürge kazası merkezinin sulama suyunun ihtiyacı karşılabilmesi için alınacak tedbiri tetkik maksadiyle 1957 yılında Malatya Su İşleri Müdürlüğünün yerinde yaptırmış olduğu tetkikatın neticesi ne olmuştur? Halen mezkûr araziye sulamakta olan suyun gece bir havuzda toplattırılıp daha ekonomik bir surette halkın istifadesini temin etmek mümkün müdür ve böyle bir projenin tatbikinde fayda mütalâa edildiği takdirde mahallî halkın maddi ve mânevi yardımı da mümkün olduğundan bu sene yaptırılması hususunda ne düşünülmektedir?

T. C.

Nafia Vekâleti

10 . VI . 1958

Hususi Kalem

Sayı : 717

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine

Ankara

6 . V . 1958 gün ve 7 - 141/1233 - 4580 sayılı yazınıza karşılıktır :

Malatya Mebusu Mehmet Kartal tarafından verilen Pütürge kaza merkezinin sulama suyu hakkındaki 3 . V . 1958 tarihli tahriri sual takririni aşağıda cevaplandırılmıştır :

Pütürge kaza merkezinin sulama suyunu temin eden Deregözü çayı suyunun biriktirilerek daha fazla bir arazi sulanması hususu tetkik edilmiştir. Bu derenin çok dik meyilli olması, arkasında ihtiyaca kâfi su toplıyacak bir bent yapılmasına imkân vermemektedir.

Derenin mühim miktarda rüsubat getirmesi de barajın çok az ömürlü olmasına sebeb olacaktır.

Bu itibarla dere sularının her hangi bir barajda toplanması mevzu bahis değildir.

Halen belediye elinde bulunan sulama işletmesinin biraz daha organize edilmek suretiyle sulama sıkıntısının önlenmesi şayanı tavsiyedir.

Bilginiz saygı ile rica olunur.

Nafia Vekili
T. İleri

16. — Van Mebusu Sait Erдің'in, Van vilâyetine bağlı Muradiye kazasındaki ortaokulda önümüzdeki yıl tedrisata başlanıp başlanmayacağına dair sualine Maarif Vekili Celâl Yardımcı'nın, tahriri cevabı (7/152)

13 . V . 1958

Büyük Millet Meclisi Yüksek Riyasetine
Aşağıdaki sorunun Maarif Vekili tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâlet buyrulmasını saygılarımla rica ederim.

Van Milletvekili
Sait Erдің

Soru : Van iline bağlı Muradiye ilçesindeki ortaokul 1958 - 1959 ders yılında faaliyete geçecek midir?

T. C.

Maarif Vekâleti 9 . VI . 1958
Talim ve Terbiye Dairesi
Sayı : 1223

T. B. M. Meclisi Yüksek Reisliğine

Umumi Kâtipliği Kanunlar Müdürlüğünden çıkan 15 Mayıs 1958 tarih ve 7 - 152 - 1295 - 4835 sayılı yazıları cevabıdır :

Muradiye kazası merkezinde bir ortaokul açılıp açılmıyacağı hususunda Van Mebusu Sait Erдің tarafından tevcih olunan tahriri sual takririne verilen cevap leffen takdim kılınmıştır.

Keyfiyeti saygılarımla arz ederim.

Maarif Vekili
C. Yardımcı

Muradiye kazası merkezinde bir ortaokul açılabilmesi, eski halkevi binasının hiç olmazsa küçük bir ortaokulun ihtiyacını karşılayacak şekilde mahallen tadil ve tamir ettirilmesine, lüzumlu okul eşyasının hazırlanmasına ve bu hazırlıkların ikmal tarihinde öğretmen temini imkânlarımızın müsaadesine bağlıdır.

17. — Gazianteb Mebusu Süleyman Kuranel'in, Gazianteb - Karkamış demiryoluna dair sualine Nafia Vekili Tevfik İleri'nin, tahriri cevabı (7/162)

16 . V . 1958

T. B. M. M. Yüksek Riyasetine

Aşağıda yazılı sorularımın yazılı olarak Nafia Vekili tarafından cevaplandırılmasına delâletlerinizi rica ederim.

Gazianteb Mebusu
Süleyman Kuranel

1. Gazianteb - Karkamış tern hattı yoluna ne zaman başlanmış ve şimdiye kadar ne miktarı ikmal edilmiştir.

2. Narlı - Gazianteb - Karkamış hattına ne miktar para sarf edilmiştir?

3. Gazianteb - Karkamış hattına yetecek ray temin edilmiş midir? Bu raylar için ne miktar para lâzımdır?

4. Hat ne zaman işletmeye açılacaktır?

5. Suriye'den geçen katarlar dolayısıyla Suriye'ye her yıl ne miktar para verilmektedir?

T. C.

Nafia Vekâleti 10 . VI . 1958
Hususi Kalem
Sayı : 713

T. B. M. Meclisi Başkanlığına

Ankara

20 . V . 1958 gün ve 7 - 162 - 1315 - 49 - 5 sayılı yazıları karşılığıdır :

Gazianteb - Karkamış demiryoluna dair Gazianteb Mebusu Süleyman Kuranel'in tahriri sual takririne aşağıda cevaplandırılmıştır.

1. Gazianteb - Karkamış hattına 17 . V . 1954 tarihinde başlanmıştır. 96 kilometre tulündeki bu kısmın alt yapı inşaatının % 85 i ikmal edilmiştir. Bakiye işlerin ikmaline çalışılmaktadır. Henüz ikmal edilmemiş bulunan üst yapıdaki istasyon bina ve tesisleri işlerine devam edilmektedir.

2. Narlı - Gazianteb - Karkamış hattına 1957 yılı sonuna kadar 57 milyon lira sarf edilmiştir.

3. Gazianteb - Karkamış hattına yetecek rayın siparişlerine girişebilmek üzere Maliye Vekâletinin mütalâası sorulmuştur. Hariçten

tedarik edildiğine göre 11 milyon Türk Lirası dış finansmana ihtiyaç vardır.

4. 3 ncü maddede yazılı dış menşeli malzemenin sağlanması ve memlekete getirilmesini mütaakip 6 ay zarfında fersiyat tamamlanarak hat işletmeye açılacaktır.

5. Suriye'den geçmekte olan hat dolayısıyla Suriye'ye verilmekte olan paraların muhtelif senelere ait tediye plânı aşağıda gösterilmiştir :

	Lira
1952	1 436 343
1953	1 349 703
1954	2 941 224
1955	1 779 869
1956	2 163 439
	9 670 578

Saygılarımla arz ederim.

Nafia Vekili
T. İleri

18. — Niğde Mebusu Rifat Gürsoy'un, Aksaray kazası Ortaokulunun lise haline kalbedilmesi için ne düşünüldüğüne dair sualine Maarif Vekili Celâl Yardımcı'nın, tahriri cevabı (7/173)

22 . V . 1958

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Riyasetine
Aşağıdaki sorunun Sayın Maarif Vekili tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâlet buyurulmasını saygı ile rica ederim.

Niğde Mebusu
Rifat Gürsoy

Niğde vilâyetine bağlı Aksaray kazası merkezindeki Ortaokulun lise haline kalbedilmesi için ne düşünülmektedir, bu hususun bu sene temini mümkün olacak mıdır?

T. C.

Maarif Vekâleti

9 . VI . 1958

Talim ve Terbiye Dairesi
Sayı: 1221

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Umumi Kâtiplik Kanunlar Müdürlüğünden çıkan 23 Mayıs 1958 tarih ve 7 - 173/1344 - 5057 sayılı yazı karşılığıdır:

Niğde vilâyetine bağlı Aksaray kazasında bu

yıl bir lise açılıp açılmıyacağı hususunda Niğde Mebusu Rifat Gürsoy tarafından tevcih edilen tahriri sual takririne verilen cevap ilişikte sunulmuştur. Keyfiyeti en derin saygılarımla arz ederim.

Maarif Vekili
C. Yardımcı

Aksaray Kazası Ortaokulunun bu yıl lise haline getirilmesi mümkün görülmemektedir.

19. — Ankara Mebusu Mehmet Ali Ceritoğlu'nun, Ankara ve Kırşehir'in bazı köylerindeki koyun ve keçilerde görülen çiçek ve ağrı hastalıklarının önlenmesi hususunda ne düşünüldüğüne dair sualine Ziraat Vekili Nedim Ökmen'in tahriri cevabı (7/194)

3 . VI . 1958

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Riyasetine

Aşağıdaki sorunun Sayın Ziraat Vekili tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâletinizi saygı ile rica ederim.

Ankara Milletvekili
Mehmet Ali Ceritoğlu

Kırşehir vilâyetine bağlı Çiçekdağ ve Kaman köyleriyle Ankara iline bağlı Şereflikoçhisar, Haymana, Bâlâ, Keskin ve Kırıkkale köylerinde keçi ve koyun hayvanlarında çiçek ve ağrı hastalığı görülmüştür. Mevzuubahsolan bu yerlerde esaslı bir mücadele yapılması düşünülmekte midir?

T. C.

Ziraat Vekâleti

13 . VI . 1958

Vet. İş. U. Müdürlüğü

Umumi No: S. 2

Hususi No: D. 600, 271

Büyük Millet Meclisi Reisliği Yüksek Makamına

6 . V . 1958 gün ve 7 - 194 - 1434 - 5400 S.

Y. K.:

Ankara Mebusu Mehmet Ali Ceritoğlu'nun Ankara ve Kırşehir'in bazı köylerindeki koyun ve keçilerde görülen hastalıklara dair olan sorusu tetkik edildi:

1. 1 Mart 1958 den beri Ankara'nın Şereflikoçhisar, Haymana, Keskin ve Kırıkkale kazalarında 10 mihrakta koyun çiçek hastalığı, Haymana'da ayrıca 1 mihrakta keçi eğer ağrısı has-

talığı görülmüş ve bu hastalıklara zamanında veteriner teşkilâtı tarafından el konmuş, 11 hastalık mihrakında çiçekten 10 baş koyun, keçi ciğerağrısından da 3 baş keçinin öldüğü 19 662 baş koyun ve keçinin de aşılacak suretiyle kurtarıldığını,

2. Keza Kırşehir'in Çiçekdağ ve Kaman kazarlarında 2 mihrakta koyun çiçeği, 2 mihrakta da keçi ciğerağrısı hastalığı tesbit ve zamanında el konmuş, bu 4 hastalık mihrakında ciğerağrısı hastalığından 3 keçinin öldüğü, koyunlarda

telefât olmadığı ve 11 035 baş koyun ve keçinin aşılanarak kurtarıldığını.

3. Bulaşık hayvan hastalıklarına karşı her yıl Nisan iptidasından Haziran sonlarına kadar koruyucu mücadele yapılmakta ve bu mücadelenin halen devam etmekte olduğunu ve soruda adı geçen veya geçmiyen hayvan hastalıkları yönünden bir tehlikenin vâridolmadığını saygılarımla arz ederim.

Ziraat Vekili
N. Ökmen

